

Så väl Kongl. Författningen i Sverige af den
41 Augusti 1815, rörande frihand^l med victua-
varor, som den djurfrelle Landthandlare ma-
victualien upköpande i synnerhet i Sava-
lax och Karelen till Landets bästa utöpar
visar noggor ut nyttan af fri Landthand^l
och at ångskötseln och hvaria åkerbruket
skall genom denna fria hand^l blifva
mera lönsamte.

En sådan Landthand^l har emellertid
en uti Sveriges allmänna Hushållning
högt kunnig man, för mer än hundra
år sedan tillstyrkt, ehuru den först i våra
tider blifvit i Sverige tillåten. (S. Berghs
inledning till Allmänna Hushållningen
Stockholm 1747. pag. 490. S. 4.) Men summe
man säger också: att den Statskloke anse
delar såsom Landets ögnesten, den de till det
yttre söka at otkadd bevara, och med hvar
handa friheter och förmåner befästa. Pag. 271.
Mångklåperiet blifver uti ett samhälle
aldrig skadligt.

Till Hans Majestät Kejsaren underdånigt för-
slag om en fri Landthand^l.

Den dyrbara rättighet Finska Hushållnings-Sällskapet,
redan under Kongliga Svenska Regeringen ägde, att vid
Thronen framställa sin tanke om Landets behöf, begag-
nade, för snart fjorton år sedan Sällskapet för att hos
Landets då varande Regering i underdånighet anmäla
Finlands, och i synnerhet de inre Lands-Orternes svåra
lidande af det tvång, hvarmed det allmänna förbudet
mot Landthand^l fjettrade handeln med Victualie varor.
Ehuru denna underdåniga anhållan då icke kunde vinna
afseende, har likväl sedermera uti Sverige, igenom en
Konglig Författning af den 31 Augusti 1815, Victualie-
handeln blifvit gjord lika fri, som den med Spanmål,
ehuru detta tvång derstädes aldrig varit så tryckande som
i Finland, hvarest Uppstäderna äro färre, mindre befol-
kade och välmående, samt tillfället att vid Bruk och Fa-
briker afsätta Ladugårdens alster helt och hållet saknas.
Sällskapet har därför ansett sin plikt vara, att begagna
sitt tillträde till Thronen för att hos Eder Kejsarliga
Majestät i underdånighet framställa, huru svårt de inre
Orternes lidit af förbudet emot Victualievarors upphand-
lande på Landet, och huru det syns Sällskapet, som
kunde, icke allenast detta, utan äfven hela Landthandels
förbudet till stor bättnad för Landet upphävas.

Det är en allmän anmärkning ibland Jordbrukare, att
Åkerbruket stigit, utan att Boskaps-skötseln, ehuru alltid,
både i Skrift och Ordspråk helsad såsom Åkerns Moder,
blifvit i samma förhållande utvidgad och förbättrad. Till

A

en del synas våra författningar hafva föranledt detta, då de, intill denna dag låtit Åkerbrukets Moder-näring, Beskaps-skötsel, sucka under ett tvång, från hvilket Åkerbruket, igenom Spanmålshandelns frigifvande, uti mer än fyratio år varit befriadt. En hvar som känner Bondens ställning uti det inre landet, vet hura Ladugårdens förnämsta afkastning, Smöret, räknas som en hufvudsakelig tillgång för hans utlagor och öfrige små penninge behof. Saknande tillfälle att efter hand afsätta Smöret färskt, har han sett sig nödsakad att spara det till vintern, då det redan förlorat mycket både i vigt och godhet. — En ny svårighet har äfven mött honom deruti, att emedan vid få Gårdar så mycket af Victualier kan under en Sommar till försälgning samlas, att de skulle utgöra ett fullt lass, och Allmogen sällan betror sin varas föryttrande åt sin Granne, han antingen nödgats nedresa med halft lass, eller ock ytterligare ett år samla, hvaraf hans varor minskats i vigt och blifvit ännu mer försåmrade. Deremot är det otvifvelaktigt, att om Bonden uti det inre Landet ägde dageligen tillfälle, att efterhand till Landthandlare afsätta smärre partier af Smör och andra Victualier, han deraf äfven skulle uppmuntras till producerandet af sådane varor; att förtiga hans vinst genom ett högre pris för en bättre vara. Det synes äfven som sjelfva den omständighet, att han, i stället för att, såsom nu sker, bortbyta sin vara, komme att mot reda penningar försälja densamma, icke skulle vara utan förmånligt inslytande på hans industrie.

En annan näringsgren, Linets förädlande till Lärfter, för hvars befrämjande Eder Kejsrerliga Majeståt så Lands-Faderligen nitålskat, och som för Finland med tiden kan blifva af högsta vigt, hindras likaledes uti sina framsteg igenom Landthandels Förbudet. Efter Sällska-

2

På Lärftens affättning uti Ryssland, Lärer ej kunna räknas för framtiden, denna förmån borde endast vår tid vara förbehålles. Ryssland producerar i ymnighet rådmaterien till Lärfter. Kommer därtill Regeringens sorgfälliga upmuntringar, så blifver affättningen af Lärfter på Petersburg lika litet lönande som på Stockholm, där Sveriges närvarande Regent

uppmuntret själva Stockholm's Stad till hinne
Fabrikens anläggande.

Linneväpneriesaftagande här i Borgu Stad,
samt ortaken därtill, som jag haft sedem att
uppgift för kejs. F. M. Sällskapet, uti de ännu
uppgift inför uti Högvallofliga Sällskapets
Bokbok år 1804 pag. 127. Wandeln på Betterse-
burg har väl nu på tio år varit friare än för,
men på dessa tio år har det därför linneväpnerie
aldeles intet här repat sig. Man måste se-
des i tid förelöpnerna, att linneväpnerier
från Betterburg, ej på tillräckligt i en framtid
öfversvämma vårt land, som den starka
mjöl införelsen också under goda år från
samma stad, gör åker bruket för oss mindre
lönande.

Då linneväpnerier här i Borgu voro i hög
Ma flor, så befattade sig ej en bondflicka eller
bondgumman med att väfva lärft, som var
endast ytterst förfärlig att beseda linnet väl
och sedan spinna garnet fint, det som då
betrodde den kunnige och endast med litet yrke
sig sysselsättande linneväpneraren. Märk-
ligt att af de många väfvere som då bodde
i denna Borgu Stad, ingen sysselsatte sig med
åkerbruk.

pets öfvertygelse blifver med tiden, då denna näring hu-
nit oppdrivas till större fullkomlighet, och fått en större
utvidgning, det förnämsta tillfället till afsättning för finare
lärfter uti Ryssland, och åtskilliga försök, som redan
blifvit gjorda, synas besanna denna förmodan. -- Allmogen
långs åt Nyländska kusten, men i synnerhet uti Borgå och
Ingå samt kringliggande Socknar, som sedan längre tid
 varit uti Lärfts tillverkningen mera inkomen, och igenom
sin sjöfart äger tillfälle till en vig communication med de
Ryska kust-orterna, känner saknaden af en fri Landthand-
del mindre, och skall redan flitigt begagna denna afsätt-
nings kanal. Allmogen uti det inre Landet finner tvän-
get desto svårare. Landthandlaren uti denna väg gjorde
speculationer uppå St. Petersburg, skola slagit förnämligt
ut, men, såsom blottstälde för åtal, afva dessa icke vä-
gat eller kunnat gifva sine gagnande företag någon större
utsträckning, och tusende armar, som igenom dageligt
tillfälle att föryttra varor skulle blifvit satte i verksamhet,
hafva förblifvit overksammas.

Under samma fritagande från Landthandels Förbudet
synes med enahanda skäl alla Allmogens små slöjde-pro-
ducter, såsom Trådkårl, (Socknarne kring Nystad), Spinn-
rockar och kardor (Kelviä), Ylletyger (uti hvilka Wehmo
Socken torde framför andra utmärka sig), Pottaska, (Wasa
Län, Ikälis), kunna inbegripas, och i sådant fall återstode af
Bondens varor, som kunde hos honom uppköpas, inga andra
än hans Skogsproducter, och som äfven dessa så mycket
mer synas kunna fritagas ifrån Landthandels förbudet,
som slika tunga varor, där Landttransport är i fråga, icke
kunna af någon annan med större uträkning transporteras
än af Allmogen sjelf, skulle den delen af Lagen emot
Landthandel, som innefattar förbudet att på Landet upp-
handla Bondens varor, i och med det samma vara helt
och hållit upphäfvnen.

Emot frihet i denna väg invänder man vanligen, det Stådernes interesse fordrar att Allmogen skall till dem hämta sina varor, och att dessa skola fås till billiga priser. Efter Sällskapetets öfvertygelse äro likväl dessa åsichter i grund falska. Priset uti Ståderne bestämmes, ehvad man derom må säga, icke genom öfverenskommelser emellan de Handlande, utan igenom utsigten till afsättning. — Landthandlarne skulle således nogsamta akta sig att till Bonden uppe i Landet erlægga mera, än att Handlanden i Ståderne, som skall exportera varan, kan hålla honom skadeslös; och om Bonden i detta fall verkligen finge t. ex. sitt Smör högre betalt, skedde sådant deriöfver, att det köptes färskt, då dess värde är högre, och sommartiden, då tillfälle att afsätta det genast gifves, och Handlanden således med större uträkning kan betala ett högre pris än under vintern, då han köper uppå ett måfå, icke kännande de priser som under sommaren skola gälla, och varan dessutom graveras af ränta, risk, samt försämring och minskning under liggetiden. Det vore dessutom hos en Borgare en stor blindhet att icke inse det Bondens välstånd är grunden till Handels flor, och att således allt hvarigenom detta kan i någon mån befördras, i sin tid ofeltbart skall verka äfven till Handlandens förmån. Men om också det skulle befinnas, att Allmogen och Ståderne uti denna punkt verkligen hafva ett stridigt interesse, så borde väl, efter Sällskapetets öfvertygelse, ingen fråga blifva hvilkendera partens interesse då är Statens; och Sällskapet skulle anse sig högeligen misskänna Landets aktningstvårda Handelscorps, om Det kunde tro densamma ett ögonblick vidare vilja yrka, att Statens väl skall för dess interesse uppoffras.

Svårare synes den fråga vara, om äfven den andra delen af Landthandels Förbudet, som vågrar att uppå Landet hålla Köpmanna varor fäla, kunde och borde til-

Handlande i Ståderne böra på det sorgfälliga upmanas att ej jemte handelen i de Ha landbruk, och landbrukaren däremot hindras att drifva handelen. Utvär och en må med flit och sorgfällighet sköta sitt yrke.

lika upphäfvat. Sällskapet måste därför i underdånighet utbe sig Eders Kejsarliga Majeståts tillstånd att härom ingå uti en vidlyftigare detaille.

Liksom hoppet om förökade njutningar är motivet till all industrie, en sådan åtminstone icke, utan att mensklighetens nu varande sedliga tendence undergår en total förändring, låter under annat vilkor tänka sig, så bör ock tillfället att med lätthet förskaffa sig sina behof åtfölja tillfället att af-sätta egen production; Handelns och industriens halfva lif är annars förloradt. Intet är mera vanligt än att såsom förderfvelig fördömma Allmogens kärlek för gränslös; Atminstone har man tyckt det vara klart, att den icke vore behörig så länge man ännu tidtals lider hunger, eller aldrig mågtar bestå sig rent bröd, utan allt jemnt uppblandar det med bark, stamp och andra otjenliga ämnen — Under allt Mensklighetens verkliga eller digtade elände har likvist alltid Anden vist sig segrande öfver materien deruti, att omsorgen för öfversinliga njutningar gått framför den om de sinliga -- Så träffas hos vilda Nationer, där de konster igenom hvilka lifvet göres bekvämt, knapt uppkommit, redan spår till de bildande konsterna, och så är än i dag behofvet af Medborgares aktning och vålbegär, för den fattiga bonden i sjelliva Lapp-Socknarne, mera kånbart än hans egen mages kraf. Likasom vanan att ifrån barndomen utan möda ledas uppå sanningen af de för menskligheten dybaraste idéer, vanligen kommer den bildade människan att förgåta hvad dessa idéers frambringande kostat, så glömmar hon äfven, vid de tusende anledningar och väckelser till reflekterande samsfunds-lifvet erbjuder, hvad bemödande det i allmänhet för en människa, som lefver utom dessa kulturens drifhus, Städer och Skolar, erfordras för att hålla sin själ i verksamhet. Ifrån denna sida betraktad blir allt hvad som kan sätta Folkets sinnen i skakning för Statsmannen dubbelt dyr-

bart, och derföre bör äfven, efter Sällskapets öfvertygelse denna Allmogens, uti vissa trakter af Finland så högt fördömde böjelse för prakt, anses såsom ett säkert tecken dertill, att Hon vaknat ifrån den sömn hvaruti Bonden i det inre Landet ännu slumrar, och långt ifrån att quävas, betraktas såsom ett bevis uppå en redan vaknad industrie, och ett gladt förebud för en kommande cultur. Mätte Sällskapet här icke så missförstås, som ansåge Det böjelsen för prakt för något godt i och för sig sjelf. Det undfaller vist icke Sällskapet, huru böjelsen för prakt kan sammanstå med en hög grad af barbari, och huru mycket ädlare tendence det vore, om de som utsira sig med ett, oftast smaklöst glittrande prål, håldre använde denna kostnad att göra sina boningar snyggare, och sin husliga lefnad mera bekväm; men Sällskapet tror att prakten är det första, som träffar den råa människans fantasi, och som kraftigast kan sätta hennes själ i verksamhet. — Med en större förfining får denna böjelse af sig sjelft en ädlare syftning. Sådan är åtminstone inom vårt Land naturens gång. En jemnförelse emellan t. ex. Limingo Sockneboen, och hans grannar, torde uppå sanningen af denna sats vara ett starkt bevis. För ett hastigare utvecklande af denna förändring synes Staten kunna verka genom anstalterne för Folkets sedliga bildning, men för öfrigt borde, efter Sällskapets underdåniga tanka, omsorgen att uti denna väg jemnka allt till det bästa, helt och hållet öfverlemnas åt Naturen, hvars höga afsigter den djupaste menkliga vishet alltid bör befara, att, vid positiva stadganden uti saker af i fråga varande beskaffenhet, falla i vägen.

Men äfven de, som inse att en större consumption af kramvaror uti det inre Landet vore en ren National-vinst, i det den icke kan existera utan en i samma mån förökad production, och att, ehuru behållningen, i anscende till de

köpta varornas ringa varaktighet, blir allsintet eller obetydligt större, driften till en högre industri och utvecklade förmögenheter likväl äro för Nationen en redbar vinst, men äfven de, som inse detta, ville Sällskapet hafva den nåden att säga, anse likväl det inre Landet säkrare och med större förmån kunna med sina behof förses utaf Uppstäder, än af på Landet bosatte och derföre skattande Handelsmän, eller kringstrykande Landthandlare.

Så vidt afsikten med Städer är att skaffa Allmogen afättning för egna varor, och att förse henne med dem hon kan i utbyte behöfva, så är ändamålet med våra Uppstäder till större delen förfeladt, eller åtminstone till en ringa del, och inom en inskränkt krets vunnit. Ty då Allmogen där icke kan hämta sine hufvudsakelige behof af Järn och Salt, hvilka hon med minsta kostnad sjelf ifrån Sjöstäderna npphämtar, utan endast de lättare kramvaror, så hafva alla Städer uppe i Landet endast blifvit af nästgränsande Allmoge besökte, och utom de där bosatte Embetsmän och Handlande, samt de få Handverkare, som dessa kunnat gifva näring, utgör hufvudstammen Krögare och Färgare, de enda näringar som där verkligen äga trefnad. Att vänta det Fabriker skola uti dessa öde bygder uppstå, är säkert ännu, kanske i århundraden fäfängt. Dessa söka alltid de folkrikaste orter hvarest en mindre anläggningskostnad, och en säkrare afättning hålla dem skadeslösa för det drygare pris de för en del af sina behof nödgas erlagga.

Svårare blir frågan om Landthandelns frigitvande eller anläggandet af flera Uppstäder bör få företräde, då man tager i öfvervågande den moraliska verkan desse, ehuru små och obetydeliga de än må vara, yttra, i det de, åtminstone åt dem af Landets Inbyggare, som komma uti ett närmare berörande med hvarandra, och till en del

jemväl åt nästgränsande Allmoge, gifva en viss stöt till en högre verksamhet. Att en högre grad af kultur alldrig kan utbildas hos ett folk, där hvar Familie lefver nästan isolerad, är en sanning bekräftad af alla tiders erfarenhet, och det kan icke slå felt att ju en bekräftelse uppå sanningen af denna anmärkning bör kunna upptäckas, äfven uti våra obetydeliga Småstäder uppå Landet. Men som desså, i anseende till Landets folkbrist och fattigdom, och så länge erfarenheten icke utvisat, att några Fabriker där kunna med förmån anläggas, förblifva så obetydliga och arma, att deras små Borgare ofta sakna den aktning och det borgerliga anseende, som gifva lust och mod till en högre industrie, så medföra slika inrättningar i vårt Land vist icke den nytta man af andra Länders erfarenhet kunde hafva anledning att vänta. Man torde kunna likna frågan om tiden för Ståders anläggande med den om Biens svårmande, och deraf draga den regel, att, likasom det icke bätar att uppställa kupor förr än ett öfverflöd af bin gjort en svårning nödvändig, så förblifva äfven Städer, anlagde utan naturens påkallande, tomma. Stället och tiden för anläggandet af en Stad förråder sig merendels långt förut, igenom en större samling af Handtverkare och Landthandlande, samt en viss särdeles liflighet, som derstädes uppkommer. En allmän frihet uti näringar skulle således ofelbart gifva såkra anvisningar när tid blefve att Staten, igenom små understöd bör söka gifva dessa naturliga anlag en hastigare utveckling. Med denna åsigt af ämnet anser Sällskapet Landthandelns frigifvande icke allenast kunna bestå jemte föresatsen att anlägga Småstäder, utan äfven böra nödvändigt föregå densamma, för att på förhand utvisa de tjenligaste ställen för dem.

Det synes då, som vore Finland vida mera betjent, om, hvar som hålst uppå Landet en Handlande kunde finna sitt interesse att sig bosätta, sådant vore, emot er-

Omheten för de handtlandes rätt, fördrur väl af paken af
göres på en landtdag: men vid en landtdag bli-
ver frärligen en ny sak behöri gen antagen,
den måste hafva sin tid till mognad: där kan
den endast för om väl hand functioneras. Enjakt
efrum god, kan där lika lätt til intet göras

läggandet af en lämpelig skatt tillåtit, äfvensom att de;
hvilka resa ikring Landet för att handla Victualier eller
Slöjdeproducter, finge medföra kramvaror, så fort de till
erhållande utaf ett sådant tillstånd sig anmält och derföre
skattade. Minuthandlarne i Städerne skulle väl här af one-
keligen lida, men de skulle kanske snart finna sin goda
uträkning att bosätta sig uppå Landet, och där hållas
mer än skadeslösa. — Men om också följderna verkligen
blefve, att mången i brist af nödig utkomst nödgades
öfvergå till andra yrken, så bör väl ingen kunna klaga,
som besinnar att Handlande och Handel existera för Lan-
dets skuld, men icke Landet för deras; Ofelbart är äfven
det, att, så fort Folkets välmåga stigit, skall en långt lif-
ligare och förmånligare handel uppstå och hålla Handels-
corpsen mer än skadeslös. Förbudet emot upphandlande
af Landtmanna varor och utminuterandet af kramvaror på
Landet är dessutom de facto upphäfvit, i det nemligen
det, såsom en hvar känner dageligen öfvertrådes, och så-
ledes endast tjent Krono-Betjeningen, såsom en aktad För-
fattares ord falla, till ett tillfälle att då och då, efter in-
fall, genom ett kap förbättra sina svaga vilkor. Dess upp-
håfvande påkallas således högeligen äfven af det skäl, att
Folket må hafva, åtminstone ett tillfälle mindre att se
huru Lagen kan strafflöst öfvertrådas.

En annan fråga blir det, om Städerne, deröfver i Nå-
der hörde, kunde anse de utaf Sällskapet i underdånighet
föreslagne Författningar såsom stridande mot deras privi-
legier. I sådant fall skulle de, enligt vår constitution
endast vid en Landtdag kunna afgöras. Sällskapet tillför-
ser sig likväl med säkerhet att Handels-Corpsen skall åt-
minstone instämna uti den delen af Sällskapets underdå-
niga önskan, som angår tillstånd att uppå Landet upp-
köpa Landtmanna varor.

Men äfven i det fall att hvad Sällskapet i underdånighet föreslagit om Landthandels förbudets upphäfvande, icke kunde i Näder bifallas, synas de flesta marknader kunna i Landet indragas. Sällskapet misskänner visst icke den stora och redbara nytta dessa människornes första samband gjort menskligheten, och och huru, hos ett folk som står uppå den grad af Cultur, som Finnen uti det inre Landet, dessa till en del verka liksom Spelen hos de gamle Folkslagen; Men att de flesta af Landets marknader endast äro en mötesplats för några nästgränsande Socknars, i synnerhet ungdom, och en olycklig anledning till tusende brott och utsväfningar, utan minsta oeconomisk nytta för någon människa, utom krögare, är så ofta anmärkt, och önskan om deras upphäfvande af upplysta och ritiska Landsmän i så lång tid yttrad, att Sällskapet i underdånighet vågar hoppas det Landets stora lidande, äfven af dessa, skall vinna Eder Kejsersliga Majeståts Nådiga afseende, och alla andra marknader i Åbo, Tavastehus, Tammerfors, Kuopio och Kajana, yttra ett vidsträckt inflytande.

Om stora marknader göru nytta, hvaru före Mad det ej inträffa med de små. Denna Borgu Stad tycks verkéligen gafva gagn af sina två ärliga marknader. Marknadsdagen är ~~en~~ bestämd tid där flere menniskior, från flere orter, i flere ändamål lätt kunna träffa. Och säljaren och köparen bod vid en sådan folksamling, få bättre, än vid ett mindre tillöppsin handel gjord.

För sedesförskret bör man ej frukta under uppsigt af en god police, i saknad af den, råder uti folksamlingen på en helgedag vid en kyrka ofta större orskicki.

Borgu den 24 Julii
1819. Joh: Borgu Stadsm.

in. K. S. 4^e Marsij 1819. N° 309

Det höglöfliga Sällskapet kan allörig vär-
digare begagna Kejsarens Nåd, än då Det
i så väsentliga frågor för Landets väl i Un-
derdänighet tackas Det uplysta Majestätet,
som denna: Om en fri Landshandel med de
allier som äro Moder Naringen för alla
öfriga, dem fliten utur vår Tid kan
frambringa. Då jordbruket äro
onekligen än Länlands grundnärings-
den enda utvägen till värt fram-
bestånd: då det allörig kan tillvörta
dessa utan ett noga sammanhang
med Boskaps Skötsel som alltid må-
ke blifva dess Moder: men denna äv-
nu kan anses mycket osannvändig,
och eskar af Staten ej annat än be-
frielse ifrån de onödiga band hvarnes
national driftens hufvudsakliga kraft-
yttring i denna del härligt varit förtid;
Så vore det skaffvändt att icke begagna
Liesfallet att söka denna frihet, i en
tid då Kejsaren Alexanders välsignade

åtgärden tilldelat Tolken Lagelig Frihet
att den genom väcka hägen till konan
sällhet gifvande verksamhet. Egenmyt
tan skick ofta väkt af öfverdrifven kä
lek för enskilda äsikter, bod föraktly.

Den Lanning är ännu allmog vederlagd, a
åkerbruk icke kan komma till sin fullkom
lighet utan åtföljande lillväxt. Boskaps
skötsel. Vät åkerbruk för närvarande har så
des eller mitt begrip icke stigit, ehuru såres
productionen för någon tid ökar genom ny
lingar, tonde hänta icke sållan på Boskaps
skötselens bekostnad: ty den frihet Spanmål
behandlingen blifvit lemnad i synnerhet af
1800, har äggat Finnska natur anlaget att
med ihärdig flit framtvinga Skövda av
ven ulur svältets själva grundkällor
mosfar och Kärr; Men da Boskaps och
dugårds afkastningens förökning ännu
vart fjättrad af Monopolien, så tonde vi
tiden denna odling drift aflyna, i synne
het med så konflade utvägar till Spa
målsprufens fallande, som i senaste de
cennium icke fallan inträffat. Utom
den Ekonomiska skadan, tonde hänta orks
upptäckta icke ringa orsak till den stigan
myckenheten af Lög- och dag-drifven och der

Till Hans Majestät Kejsaren underdänigt för
slag om en fri Landthandel.

Den dyrbara rättighet Finska Hushållnings-Sällskapet,
redan under Kongliga Svenska Regeringen ägde, att vid
Thronen framställa sin tanke om Landets behof, begag
nade, för snart fjorton år sedan Sällskapet, för att hos
Landets då varande Regering i underdänighet anmäla
Finlands, och i synnerhet de inre Lands-Orternes svåra
lidande af det tvång, hvarmed det allmänna förbudet
mot Landthandel fjättrade handeln med Victualie varor.
Ehuru denna underdäniga anhållan då icke kunde vinna
afseende, har likväl sedermera uti Sverige, igenom en
Konglig Författning af den 31 Augusti 1815, Victualie
handeln blifvit gjord lika fri, som den med Spanmål,
ehuru detta tvång derstädes aldrig varit så tryckande som
i Finland; hvarest Uppstäderna äro färre, mindre befol
kade och välmående, samt tillfället att vid Bruk och Fa
briker afsätta Ladugårdens alster helt och hållet saknas.
Sällskapet har därför ansett sin plikt vara, att begagna
sitt tillträde till Thronen för att hos Eder Kejsarliga
Majestät i underdänighet framställa, huru svårt de inre
Orterne lidit af förbudet emot Victualievarors upphand
lande på Landet, och huru det syntes Sällskapet, som
kunde, icke allenast detta, utan äfven hela Landthandels
förbudet till stor åtnad för Landet upphävas.

Det är en allmän anmärkning ibland Jordbrukare, att
Åkerbruket stigit, utan att Boskaps-skötseln, ehuru alltid,
både i Skrift och Ordspråk helsad såsom Åkerns Moder,
blifvit i samma förhållande utvidgad och förbättrad. Till

A

en del synas våra författningar hafva föranledt detta, då de, intill denna dag låtit Åkerbrukets Moder-nåring, Boskaps-skötsel, sucka under ett tvång, från hvilket Åkerbruket, igenom Spanmålshandelns frigifvande, uti mer än fyratio år varit befriadt. En hvar som känner Bondens ställning uti det inre landet, vet huru Ladugårdens förnämsta afkastning, Smöret, räknas som en hufvudsakelig tillgång för hans utlagor och öfrige små penninge behof. Saknande tillfälle att efter hand afsätta Smöret färskt, har han sett sig nödsakad att spara det till vintern, då det redan förlorat mycket både i vigt och godhet. — En ny svårighet har äfven mött honom deruti, att emedan vid få Gårdar så mycket af Victualier kan under en Sommar till försälgning samlas, att de skulle utgöra ett fullt lass, och Allmogen sällan betror sin varas föryttrande åt sin Granne, han antingen nödgats nedresa med halft lass, eller ock ytterligare ett år samla, hvaraf hans varor minskats i vigt och blifvit ännu mer försämrade. Deremot är det otvifvelaktigt, att om Bonden uti det inre Landet ägde dageligen tillfälle, att efterhand till Landthandlare afsätta smärre partier af Smör och andra Victualier, han deraf äfven skulle uppmuntras till producerandet af sådane varor; att förtiga hans vinst genom ett högre pris för en bättre vara. Det synes äfven som sjelfva den omständighet, att han, i stället för att, såsom nu sker, borthyta sin vara, komme att mot reda penningar försälja densamma, icke skulle vara utan förmånligt inflytande på hans industrie.

En annan näringsgren, Linets förädlande till Lårster, för hvars befrämjande Eder Kejsersliga Majeståt så Lands-Faderligen nitälskat, och som för Finland med tiden kan blifva af högsta vigt, hindras likaledes uti sina framsteg igenom Landthandels Förbudet. Efter Sällska-

8
med åtföljande kaffer och brott. Det är således hufvudsakligast för att ägga Finnska Nationens domnande arbetsdrift och derigenom verkade återgång till dess forna sedlighet, som jag önskar att Sällskapet's liberala beqvepp om en stadgad frihet i lofliga och nyttiga näringar såsom industriens och Gletsens lifsprinciper, måtte äfven vinna tillbörlig utsträckning i afseende på produeringen af vårt lands ^{ägande} ullster, deras förädling och fina afyttring, så innom som utom landet.

En fri handel med Victualie varor med för så många fördelar genom ökad Boskaps skötsel, ångbruk och dermed åtföljande fullkomnadt åkerbruk, hvarigenom en fördubblad folkstock kan förordfättas och oberäkneliga fördelar tillbringas Staten, så att den allmog kan finna möjlighets. Det inkast att landsman derigenom ledas ifrån sitt yrke, jordbruket, är utan betydelse. Uti hvar och en på landet född äger den ihärdighet och fasthet vilja som fordras af en distlig jordbru. Kare. många der till odugliga, som nu lifva under namn af inbyringar, led och dag. Distvarer, skulle i handels skopen gagna i ett lönande yrke. Den mängd af för jordbru.

ket mindre duglig ungdom som ärligen ströma
sitt fläderna, för att blifva endast lärande hem
kunde, i handels äggänd blifva närande,
(att bland dem finnas godliga Sujetter till hand
handel), bevisa de många kringfärdiga Borgar
Drogar m. fl. Om gomben denna utväg Kun
spas, de Landmannens arbete och välmäga
undergräfvandes Stads försv, så wore ganska my
ket för Landet vunnit: ty så gemenligen År 1780
den eller dess på tilligaste man och bästa huf
vudt göras derföre för hvar till veckotal an
vändas, så blifva olagliga distliga dagverke
förskildas; oberäknad den förtull som utkom
derof att de hemma värande arbetarna
under tiden bärflingla sagarna, så arbet
anföraren ike är närvarande: samt res.
håffen och en stor del af pengarna alla
medlagas ja, förloras: hvilket att Kun
nat förekommer om en Landthandlars in
förmitt sig.

inbeten är således oundgängligen nödvän
dig, men hvilka varor bör den innefattas
Enligt mitt begrepp om Saken, allt hvad den
det alltså och dess inbyggares flit och
Högdekraft af dessa alltså kan frambrin
ga och förädla, själva strävinnet ike ut
damlaget.

Att man längt skall förbehålla sträcka: ike

pets öfvertygelse blifver med tiden, då denna näring hun
nit uppdrifvas till större fullkomlighet, och fått en större
utvidgning, det förnämsta tillfället till afsättning för finare
lärster uti Ryssland, och åtskilliga försök, som redan
blifvit gjorda, synas besanna denna förmodan. — Allmogen
långs åt Nyländska kusten, men i synnerhet uti Borgå och
Ingå samt kringliggande Socknar, som sedan längre tid
varit uti Lärstis tillverkningen mera inkomen, och igenom
sin sjöfart åger tillfälle till en vig communication med de
Ryska kust-orterna, känner saknaden af en fri Landthan
del mindre, och skall redan flitigt begagna denna afsätt
nings kanal. Allmogen uti det inre Landet finner tvän
get desto svårare. Landthandlars uti denna väg gjorde
speculationer uppå St. Petersburg, skola slagit förnämligt
ut, men; såsom blottstälde för åtal, afva dessa icke vä
gat eller kunnat gifva sine gagnande företag någon större
utsträckning, och tusende armor, som igenom dageligt
tillfälle att föryttra varor skulle blifvit satte i verksamhet,
hafva förblifvit overksammas.

Under samma fritagande från Landthandels Förbudet
synes med enahanda skäl alla Allmogens små slöjde-pro
ducter, såsom Trådkårl, (Socknarne kring Nystad), Spinn
rockar och kardor (Kelviä), Ylletyger (uti hvilka Wehmo
Socken torde framför andra utmärka sig), Pottaska, (Wasa
Län, Ikalis), kunna inbegripas, och i sådant fall återstode af
Bondens varor, som kunde hos honom uppköpas, inga andra
än hans Skogsproducter, och som äfven dessa så mycket
mer synas kunna fritagas ifrån Landthandels förbudet,
som sålika tunga varor, där Landttransport är i fråga, icke
kunna af någon annan med större uträkning transporteras
än af Allmogen sjelf, skulle den delen af Lagen emot
Landthandel, som innefattar förbudet att på Landet upp
handla Bondens varor, i och med det samma vara helt
och hållit upphäffen.

Emot frihet i denna väg invänder man vanligen, det Städernes interesse fordrar att Allmogen skall till dem hämta sina varor, och att dessa skola fås till billiga priser. Efter Sällskapet's öfvertygelse äro likväl dessa åsichter i grund falska. Priset uti Städerna bestämmes, ehvad man derom må säga, icke genom öfverenskommelser emellan de Handlande, utan igenom utsigten till afsättning. — Landthandlarne skulle således nogsamnt akta sig att till Bonden uppe i Landet erlægga mera, än att Handlanden i Städerna, som skall exportera varan, kan hålla honom skadeslös; och om Bonden i detta fall verkligen finge t. ex. sitt Smör högre betalt, skedde sådant derföre, att det köptes färskt, då dess värde är högre, och sommartiden, då tillfälle att afsätta det genast gifves, och Handlanden således med större uträkning kan betala ett högre pris än under vintern, då han köper uppå ett måfå, icke kännande de priser som under sommaren skola gälla, och varan dessutom graveras af ränta, risk, samt försämring och minskning under liggetiden. Det vore dessutom hos en Borgare en stor blindhet att icke inse det Bondens välstånd är grunden till Handelns flor, och att således allt hvarigenom detta kan i någon mån befordras, i sin tid ofeltbart skall verka äfven till Handlandens förmån. Men om också det skulle befinnas, att Allmogen och Städerna uti denna punkt verkligen hafva ett stridigt interesse, så borde väl, efter Sällskapet's öfvertygelse, ingen fråga blifva hvilkendera partens interesse då är Statens; och Sällskapet skulle anse sig högeligen misskänna Landets aktningstvårda Handelscorps, om Det kunde tro densamma ett ögonblick vidare vilja yrka, att Statens väl skall för dess interesse uppoffras.

Svårare synes den fråga vara, om äfven den andra delen af Landthandels Förbudet, som vågrar att uppå Landet hålla Köpmanna varor fäla, kunde och borde til-

9
 blott till alla inrikes orter, pådes och salu placfer utan undantag, men också till alla utrikes orter ehvarest affdelning kan äga rum, och sådant administration fullt för alla utgående Tullavgiffter, om tillgången icke medgifva export-premier: ty om Landets utgående producter beläggas med höga Tullavgiffter, så är Fri handel inom Landet, ord utan betydelse. Hvert land för i sin handel söker öfvervigt och välbäring, befrämjar äfven med premier, exporten, till den ort, der dess mest fördel komma affattas, och återvinner i en ökad statskraft och högre import tull denna upoffring på mångfaldigt sätt. Att vara äldre förättningar haft en annan anda, till största men för jordbruket, är fränt att neka. Genom export avgiffter har utförslu blifvit försvärd, production och försöring tillflån hindrad. Då sådant stats inkomst synes vara den orimligaste som hindras och undergräfer statens välstånd, så synes också första tinget till återbärg för den fullkomliga frihet att frambringa, förädlas och administration tullfritt förnyttia Landets affter god utlämningar, der de möjligen kunna med fördel affattas. Den inkomst staten eller vissa autonteter måste erhålla af utförd Tullen på Landets affter, skall produceren gerna direct till staten erläggas, om alle utförings tull uppläses; och landet ^{skall} förda oberäknelig vinst der af.

Likaledes om fördelarna af den fria handeln
med Landet; alltså skola äfven ^{i landet} komma till
börlig nytta; så bör en fri handel tillåtas
med alla ipån utrikes orter inkommande
vändighets varor; således bör hvilken Land
man som sig der till orönligen anmä
ler för ä Landet förnyttat, Salt, Järn, Hår
Läder och allaslags äkerbrukets redskaper
Bomull, Kängrofter m. m. men med öfver
flodt varor torde väl förhållandet vara
nägot annorlunda. Den i underdåniga
förslaget antagna grundfäst att en
fri människas må äga frihet att i
loflig väg med sin förmögenhet till
byta sig och begagna äfven andra orter
alltså, är alltid bestående, och oför
men det är ej allt användbart som är i sin
grund godt. Människan fordrar en viss
bildning, innan hon kan begagna all sin
frihet utan åtföljande slagenhet: Derför
torde det blifva nödigt att i början till
teljen att kring förä öfverflöds artiklar
skulle ske med någon inskränkning.
Således skulle på utländska öfverflöds ar
tiklar läggas templig tull eller nättare till
undgående af Luren Dragen, förbruknings
afgift: som sparken directe eller indirecte
skulle gravera inbringaren, men förbrukaren

lika upphävas. Sällskapet måste därför i underdånighet
utbe sig Eders Kejsarliga Majeståts tillstånd att
hårom ingå uti en vidlyftigare detaille.

Likasom hoppet om förökade njutningar är motivet till
all industrie, en sådan åtminstone icke, utan att mensklighets
ens nu varande sedliga tendence undergår en total förän
dring, låter under annat vilkor tänka sig, så bör ock tillfället
att med lätthet förskaffa sig sina behof åtfölja tillfället att af
sätta egen production; Handelns och industriens halfva lif är
annars förloradt. Intet är mera vanligt än att såsom för
derfvelig fördömma Allmogens kärlek för grånåt; Atmin
stone har man tyckt det vara klart, att den icke vore be
hörig så länge man ännu tidtals lider hunger, eller alldrig
mågtar bestå sig rent bröd, utan allt jemnt uppbländar
det med bark, stamp och andra otjenliga ämnen -- Un
der allt Mensklighetens verkliga eller digtade elände har
likvist alltid Anden vist sig segrande öfver materien der
uti, att omsorgen för öfversinliga njutningar gått framför
den om de sinliga -- Så träffas hos vilda Nationer, där
de konster igenom hvilka lifvet göres beqvämt, knapt upp
kommit, redan spår till de bildande konsterna, och så är
än i dag behovet af Medborgares aktning och välbehag,
för den fattiga bonden i sjelva Lapp-Socknarne, mera
känbart än hans egen mages kraf. Likasom vanan att
ifrån barndomen utan möda ledas uppå sanningen af de
för menskligheten dybaraste idéer, vanligen kommer den
bildade menniskan att förgåta hvad dessa idéers frambrin
gande kostat, så glömmar hon äfven, vid de tusende
anledningar och väckelser till reflekterande samfunds-lifvet
erbjuder, hvad bemödande det i allmänhet för en menni
ska, som lefver utom dessa kulturens drifhus, Städer och
Skolar, erfordras för att hålla sin själ i verksamhet. I
från denna sida betraktad blir allt hvad som kan sätta
Folkets sinnen i skakning för Statsmannen dubbelt dyr

bart, och derföre bör äfven, efter Sällskapet's öfvertygelse denna Allmogens, uti vissa trakter af Finland så högt fördomde böjelse för prakt, anses såsom ett säkert tecken dertill, att Hon vaknat ifrån den sömn hvaruti Bonden i det inre Landet ännu slumrar, och långt ifrån att quävas, betraktas såsom ett bevis uppå en redan vaknad industrie, och ett gladt förebud för en kommande kultur. Mätte Sällskapet här icke så missförstås, som ansåge Det böjelsen för prakt för något godt i och för sig sjelf. Det undfaller vist icke Sällskapet, huru böjelsen för prakt kan sammanstå med en hög grad af barbari, och huru mycket ådlare tendence det vore, om de som utsira sig med ett, oftast smaklöst glittrande prål, håldre använde denna kostnad att göra sina boningar snyggare, och sin husliga lefnad mera beqväm; men Sällskapet tror att praktiken är det första, som träffar den råa människans fantasi, och som kraftigast kan sätta hennes själ i verksamhet. — Med en större förfining får denna böjelse af sig sjelft en ådlare syftning. Sådan är åtminstone inom vårt Land naturens gång. En jemnförelse emellan t. ex. Limingo Sockneboen, och hans grannar, torde uppå sanningen af denna sats vara ett starkt bevis. För ett hastigare utvecklande af denna förändring synes Staten kunna verka genom anstalterne för Folkets sedliga bildning, men för öfrigt borde, efter Sällskapet's underdåniga tanka, omsorgen att uti denna väg jemnka allt till det bästa, helt och hållet öfverlemnas åt Naturen, hvars höga afsigter den djupaste menckliga vishet alltid bör befara, att, vid positiva stadganden uti saker af i fråga varande beskaffenhet, falla i vägen.

Men äfven de, som inse att en större consumption af kramvaror uti det inre Landet vore en ren National-vinst, i det den icke kan existera utan en i samma mån förökad production, och att, ehuru behållningen, i anseende till de

Sedan skulle den utspidning eller försäljning i landet medföra vissa afgiften för säljaren, den han skulle erlägga vid inhållet liuffänd till färdens handel. Så framt det ej vore med andra omöjlighet enligare, att dessa säljare vore, inrikes hvar sin egen handlande i staden såsom expediter, i färdens handlande skulle staderna handlande hafva intet men, utan tvärt om nytta af kramhandlaren på landet, ty då lands säljaren skall vara skyldig visa af hvilken han sina varor tagit, så måste de ju alltid taga den lagliga införselvägen genom staderna, för hvare handlande det bör vara lika mycket, hvem som upköper dessa kramvaror, endast ^{de} ha hafva afgång dermed. Ännu mindre skall kan Högernskapet hafva emot frihandelen med Viktualier och alla andra landsbrukets produkter. Vilja de icke själva utfärda sina beviser att förätta uphandling, så inhemta handhandlaren varorna till staden, som borde vara lika mycket för stadsboen endast tillförseln blir ymnig, så framt Bondens införsel icke förhindras, och af medgifva förmonligare inköp, än af den influgne landsupköparen.

Uppstäderna utan fabriks-irretningarna
medföra endast skada för landet, i deras
närvarande förhållanden. Torde hända
att de ^{med utvidgad} handelsfrihet, ku-
de blifva nyttiga som förmån för landet
att medföra Landets allierade och uppföra,
diga handelsartiklar till Landets nytta
och bekvämlighet. Sådana Städer bör så-
till som möjligt, ökas, ity de draga, ut-
upphunnet ändamål, gaufka många
armar ifrån jordbruket och förvandla dem ifrån
Närvarande till Lärande. Lemmar i Skole

De minna tankar i Hufvudsaken äro
dele ochliga med underdäniga förslag,
så undvika jag ytterligare utlöslighet
att bestämna några inskränkningar
för den af fri handel befärade Læ-
säledes önskar jag.

- 1° Fri handel med alla Landets produkter
våra eller förädlade, så väl inom lan-
det som till utförsl utan umgåelse
- 2° Det samma med alla nödvändighets-
var ifrån utrikes orter.
- 3° Alla öfverflödiga varor vara tillå-
ta, men emot hög förbrukning af

köpta varornas ringa varaktighet, blir allsintet eller obe-
tydligt större, driften till en högre industri och utvecklade
förmögenheter likväl äro för Nationen en redbar vinst,
men äfven de, som inse detta, ville Sällskapet hafva den
nåden att säga, anse likväl det inre Landet säkrare och
med större förmån kunna med sina behof förses utaf
Uppstäder, än af på Landet bosatte och derföre skattande
Handelsmän, eller kringstrykande Landthandlare.

Så vidt afsikten med Städer är att skaffa Allmogen
afsättning för egna varor, och att förse henne med dem
hon kan i utbyte behöfva, så är ändamålet med våra Upp-
städer till större delen förfeladt, eller åtminstone till en
ringa del, och inom en inskränkt krets vunnit. Ty då
Allmogen där icke kan hämta sine hufvudsakelige behof
af Järn och Salt, hvilka hon med minsta kostnad sjelf
ifrån Sjöstäderna npphåmtar, utan endast de lättare kram-
varor, så hafva alla Städer uppe i Landet endast blifvit
af nästgränsande Allmoge besökte, och utom de där bo-
satte Embetsmän och Handlande, samt de få Handtver-
kare, som dessa kunnat gifva näring, utgör Hufvudstäm-
men Krögare och Färgare, de enda näringar som där
verkeligen äga trefnad. Att vänta det Fabriker skola uti
dessa öde bygder uppstå, är säkert ännu, kanske i århun-
draden säfångt. Dessa söka alltid de folkrikaste orter
hvärest en mindre anläggningskostnad, och en säkrare af-
sättning hålla dem skadeslösa för det drygare pris de för
en del af sina behof nödgas erlægga.

Svårare blir frågan om Landthandelns frigifvande
eller anläggandet af flera Uppstäder bör få företräde, då
man tager i öfvervägande den moraliska verkan desse,
ehuru små och obetydeliga de än må vara, yttra, i det
de, åtminstone åt dem af Landets Inbyggare, som komma
uti ett närmare berörande med hvarandra, och till en del

jemvål åt nästgränsande Allmoge, gifva en viss stöt till en högre verksamhet. Att en högre grad af kultur alldrig kan utbildas hos ett folk, där hvar Famille lefver nästan isolerad, är en sanning bekräftad af alla tiders erfarenhet, och det kan icke slå felt att ju en bekräftelse uppå sanningen af denna anmärkning bör kunna upptäckas, äfven uti våra obetydeliga Småstäder uppe uti Landet. Men som dessa, i anseende till Landets folkbrist och fattigdom, och så länge erfarenheten icke utvisat, ätt några Fabriker där kunna med förmån anläggas, förblifva så obetydliga och arma, att deras små Borgare ofta sakna den aktning och det borgerliga anseende, som gifva lust och mod till en högre industrie, så medföra slika inrättningar i vårt Land vist icke den nytta man af andra Länders erfarenhet kunde hafva anledning att vänta. Man torde kunna likna frågan om tiden för Ståders anläggande med den om Biens svärmande, och deraf draga den regel, att, likasom det icke bätar att uppställa kupor förr än ett öfverflöd af bin gjort en svärmning nödvändig, så förblifva äfven Städer, anlagde utan naturens påkallande, tomma. Stället och tiden för anläggandet af en Stad förräder sig merendels långt förut, igenom en större samling af Handtverkare och Landthandlande, samt en viss särdeles liflighet, som derstädes uppkommer. En allmän frihet uti nåringar skulle således ofelbart gifva såkra anvisningar när tid blefve att Staten, igenom små understöd bör söka gifva dessa naturliga anlag en hastigare utveckling. Med denna åsigt af ämnet anser Sällskapet Landthandelns frigifvande icke allenast kunna bestå jemte föresatsen att anlägga Småstäder, utan äfven böra nödvändigt föregå densamma, för att på förhand utvisa de tjenligaste ställen för dem.

Det synes då, som vore Finland vida mera betjent, om, hvar som hålst uppå Landet en Handlande kunde finna sitt interesse att sig bosätta, sådant vore, emot er-

gift, ja att den Kaffsamman och endast
Lundströgeni beförande tull besökning
anfaller kunde uphöra.

4° alla Landthandlare för ordning och
närhet anseende, och deras bedräglig-
ga och brottsliga förhållanden sträng-
re straff underkastade.

5° ringa uppåden, men väl Köpingar
för tillstånd att organisera sig den
lägret sådant gymnas.

6° en ärlig marknad på 2 å 3 i från
Städernas aflägsna platser i Gårde
Län tillåta. Eruv marknaderna
äppinheter mer än andra nytti-
ga inrättningar kunna mis-
bruktas till fallen och ordningen
ja äro deras allmänna fördelar
ätminstone för vårt Land, ännu,
ja oemöjligen, att. Ekonomiska
och äfven moraliska nyttan of-
verväger jag aldrig säga mycket,
det befäradt varda. >

läggandet af en lämpelig skatt tillåtit, äfvensom att de, hvilka resa ikring Landet för att handla Victualier eller Slöjdeproducter, finge medföra kramvaror, så fort de till erhållande utaf ett sådant tillstånd sig anmält och derföre skattade. Minuthandlarne i Städerne skulle väl häraf onekeligen lida, men de skulle kanske snart finna sin goda uträkning att bosätta sig uppå Landet, och där hållas mer än skadeslösa. -- Men om också följderna verkligen blefve, att mången i brist af nödig utkomst nödgades öfvergå till andra yrken, så bör väl ingen kunna klaga, som besinnar att Handlande och Handel existera för Landets skuld, men icke Landet för deras; Oselbart är äfven det, att, så fort Folkets välmåga stigit, skall en långt lifligare och förmånligare handel uppstå och hålla Handels-corpsen mer än skadeslös. Förbudet emot upphandlande af Landtmanna varor och utminuterandet af kramvaror på Landet är dessutom de facto upphäfvit, i det nemligen det, såsom en hvar känner dageligen öfvertrådes, och således endast tjent Krono-Betjeningen, såsom en aktad Författares ord falla, *till ett tillfälle att då och då, efter infall, genom ett kap förbättra sina svaga vilkor.* Dess upphäfvande påkallas således högeligen äfven af det skäl, att Folket må hafva, åtminstone ett tillfälle mindre att se huru Lagen kan strafflös öfvertrådas.

En annan fråga blir det, om Städerne, deröfver i Näder hörde, kunde anse de utaf Sällskapet i underdånighet föreslagne Författningar såsom stridande mot deras privilegier. I sådant fall skulle de, enligt vår constitution endast vid en Landtdag kunna afgöras. Sällskapet tillförser sig likväl med säkerhet att Handels-Corpsen skall åtminstone instämna uti den delen af Sällskapets underdåniga önskan, som angår tillstånd att uppå Landet uppköpa Landtmanna varor.

Men äfven i det fall att hvad Sällskapet i underdånighet föreslagit om Landthandels förbudets upphäfvande, icke kunde i Näder bifallas, synas de flesta marknader kunna i Landet indragas. Sällskapet misskänner visst icke den stora och redbara nytta dessa människornes första samband gjort mänskligheten, och och huru, hos ett folk som står uppå den grad af Cultur, som Finnen uti det inre Landet, dessa till en del verka liksom Spelen hos de gamle Folkslagen; Men att de flesta af Landets marknader endast äro en mötesplats för några nästgränsande Socknars, i synnerhet ungdom, och en olycklig anledning till tusende brott och utsväfningar, utan minsta oeconomisk nytta för någon människa, utom krögare, är så ofta anmärkt, och önskan om deras upphäfvande af upplysta och nitiska Landsmän i så lång tid yttrad, att Sällskapet i underdånighet vågar hoppas det Landets stora lidande, äfven af dessa, skall vinna Eder Kejserliga Majeståts Nådiga afseende, och alla andra marknader i näder aflysas, utom de hvilka, såsom marknaderne i Åbo, Tavastehus, Tammerfors, Kuopio och Kajana, yttra ett vidsträckt inflytande.

---

och wisda deijdr: moderer.

Om rättigheten till handthandel i
fröndad widare och för widare; så kan den
florfalligt fatt af annat än heligwa god
enagelig och frädlig. Utsärdet för widare lo
har den igenom god om en dylik wiuf, som
och annat druf gäfwat, en ringhänget hush
tiern ifrån böddbruket till en annan druf
kwa mure löwand och mindon bröfverlig fö
kood; hwarigruom böddbruket i sa luud af u
diga hushätern nödwändigt skall förfallas
konowi awangad. Utta är en naturlig fö
och annat, en god nofarmhet en
bakraftan. Böddarna en höfwa sidan af
jane hand arant gäfwat rättighet till en
friafin handthandel och icke en afwen
munt. Men god är warden druf? Is
utt den första fattigdom tryckend wun i ullu
gnt; ty för fattig wun handthandel
wä karlarna wästan gnt och gällit ut ty
wä warden om böddbruket, som är i
fall, utt en, utt druf ngit madgishwand
äoligum af gäfwat böddföda af ngit för
god, antill fultidn. Ty gällit gäw den i
och fornea soluar munt icke hand
munt wäat böddbruket druf; ty för
tid for dan gällit wästan i wästan
wit allmunt wänt wun fäda, som
druf gällit wästan af alla wänt.

Handthandeln, utbrukt i som finast
böoliga gränsthor, druf od ifrån
dat och transporteradett af handthand
wänt till bringfördand af blott bö
alla wänt wänt, och fälnod ifrån
ta andamial till bnför druf af
wänt od oggignt; ty handthand
rod, såsom mindon tungwa, är
wun handthand wänt wänt. Utta
höfwa handthand wänt wänt, som
Sienland blaf för wänt wänt
frit till widfruktan kringwand

Till Hans Majestät Kejsaren underdänigt förslag om en fri Landthandel.

Den dyrbara rättighet Finska Hushållnings-Sällskapet, redan under Kongliga Svenska Regeringen ögde, att vid Thronen framställa sin tanke om Landets behof, begagnade, för snart fjorton år sedan Sällskapet för att hos Landets då varande Regering i underdänighet anmäla Finlands, och i synnerhet de inre Lands-Orternes svåra lidande af det tvång, hvarmed det allmänna förbudet mot Landthandel fjettrade handeln med Victualie waror. Ehuru denna underdäniga anhållan då icke kunde vinna afseende, har likwål sedermera uti Sverige, igenom en Konglig Författning af den 31 Augusti 1815, Victualiehandeln blifwit gjord lika fri, som den med Spanmål, ehuru detta tvång derstädes aldrig varit så tryckande som i Finland, hwarest Uppstäderna äro färre, mindre befolkade och wälmående, samt tillfället att vid Bruk och Fabriker afsätta Ladugårdens alster helt och hållet saknas. Sällskapet har derföre ansett sin plikt vara, att begagna sitt tillträde till Thronen för att hos Eder Kejsarliga Majestät i underdänighet framställa, huru svårt de inre Orterne lidit af förbudet emot Victualievarors upphandlande på Landet, och huru det synts Sällskapet, som kunde, icke allenast detta, utan äfwen hela Landthandels förbudet till stor bättnad för Landet upphäfwas.

Det är en allmän anmärkning ibland Jordbrukare, att Akerbruket stigit, utan att Boskaps-skötsel, ehuru alltid, både i Skrift och Ordspåk helsad såsom Åkerns Moder, blifwit i samma förhållande utwidgad och förbättrad. Till
A

(*)

en del synas våra författningar hafva föranlett detta, då de, intill denna dag låtit Åkerbrukets Moder-näring, Bo-skaps-skötseln, sucka under ett tvång, från hvilket Åkerbruket, igenom Spanmålshandelns frigifvande, uti mer än fyratio år varit befriadt. En hvar som känner Bondens ställning uti det inre landet, vet huru Ladugårdens förnämsta afkastning, Smöret, räknas som en hufvudsakelig tillgång för hans utlagor och öfrige små penninge behof. Saknande tillfälle att efter hand afsätta Smöret färskt, har han sett sig nödsakad att spara det till vintern, då det redan förlorat mycket både i vigt och godhet. — En ny svårighet har äfven mött honom deruti, att emedan vid få Gårdar så mycket af Victualier kan under en Sommar till försälgning samlas, att de skulle utgöra ett fullt lass, och Allmogen sällan betror sin varas föryttrande åt sin Granne, han antingen nödgats nedresa med halft lass, eller ock ytterligare ett år samla, hvaraf hans varor minskats i vigt och blifvit ännu mer försämrade. Deremot är det otvifvelaktigt, att om Bonden uti det inre Landet ägde dageligen tillfälle, att efterhand till Landthandlare afsätta smärre partier af Smör och andra Victualier, han deraf äfven skulle uppmuntras till producerandet af sådane varor; att förtiga hans vinst genom ett högre pris för en bättre vara. Det synes äfven som sjelfva den omständighet, att han, i stället för att, såsom nu sker, borthyta sin vara, komme att mot reda penningar försälja densamma, icke skulle vara utan förmånligt inflytande på hans industrie.

En annan näringsgren, Linets förädlande till Lärfter; för hvars befrämjande Eder Kejsrerliga Majestät så Lands-Faderligen nitälskat, och som för Finland med tiden kan blifva af högsta vigt, hindras likaledes uti sina framsteg igenom Landthandels Förbudet. Efter Sällska-

14
 boden med allt transporterande af handtman-
 nar-varor och baggen uti vifva blott hörens
 land. Van brukvänt, hvarmed tillåten
 landthandel med kronvaror kan drifvas, så
 som äfven uti förbudet till ett vid förakt kron-
 stoffland, men i handelen med handtman-
 narvaror, som äro tunnor; hvarigenom de låra
 sig alla gunda ofördr, för sig själva fördrifva
 till sina färdar och färdar fördrifva guld sin
 munknad. Va jag ofördrifva allt vikt uti för-
 drifva, som omvirkaligann äfvelja anför
 vid uti fördrifva handtmanndat friskt; så kan
 det äfven väl njumät, att äfven uti fördrifva
 uti fördrifva vifvran och drunnat till fördrifva
 blott an färdar handtmanndat friskt, som kan
 fördrifva uti fördrifva äfven uti fördrifva
 äfven uti fördrifva.

(*) Va handtmanndat inforändrad till
 blott handtmanndat varor och affattningun
 af Ladugård afstafningarna sålndat ut
 uti fördrifva; såll fördrifva fördrifva uti
 uti fördrifva uti fördrifva.

igenom den orättas riktrining, fördrifva
 handtmanndat inforändrad uti fördrifva,
 såd fördrifva uti fördrifva uti fördrifva
 uti fördrifva. Men an tillåten uti fördrifva
 uti fördrifva inforändrad handtmanndat såll uti fördrifva
 uti fördrifva uti fördrifva uti fördrifva
 uti fördrifva uti fördrifva uti fördrifva
 uti fördrifva uti fördrifva uti fördrifva
 uti fördrifva uti fördrifva uti fördrifva

pets öfvertygelse blifver med tiden, då denna nåring hunnit uppdrivas till större fullkomlighet, och fått en större utvidgning, det förnämsta tillfället till afsättning för finare lärfter uti Ryssland, och åtskilliga försök, som redan blifvit gjorda, synas besanna denna förmodan. — Allmogen långs åt Nyländska kusten, men i synnerhet uti Borgå och Ingå samt kringliggande Socknar, som sedan längre tid varit uti Lårfts tillverkningen mera inkomen, och igenom sin sjöfart åger tillfälle till en vig communication med de Byska kust-orterne, känner saknaden af en fri Landthandel mindre, och skall redan flitigt begagna denna afsättnings kanal. Allmogen uti det inre Landet finner tvänget desto svårare. Landthandlars uti denna väg gjorde speculationer uppå St. Petersburg, skola slagit förmanligt ut, men, såsom blottstälde för åtal, afva dessa icke vägat eller kunnat gifva sine gagnande företag någon större utsträckning, och tusende armar, som igenom dageligt tillfälle att föryttra varor skulle blifvit satte i verksamhet, hafva förblifvit overksammas.

Under samma fritagande från Landthandels Förbudet synes med enahanda skäl alla Allmogens små slöjde-producter, såsom Trådkåril, (Socknarne kring Nystad), Spinnrockar och kardor (Kelviå), Ylletyger (uti hvilka Wehmo Socken torde framför andra utmärka sig), Pottaska, (Wasa Lån, Ikalis), kunna inbegripas, och i sådant fall återstode af Bondens varor, som kunde hos honom uppköpas, inga andra än hans Skogsproducter, och som åfven dessa så mycket mer synas kunna fritagas ifrån Landthandels förbudet, som slika tunga varor, där Landttransport är i fråga, icke kunna af någon annan med större uträkning transporteras än af Allmogen sjelf, skulle den delen af Lagen emot Landthandel, som innefattar förbudet att på Landet upphandla Bondens varor, i och med det samma vara helt och hållit upphäfvnen.

som dalt og Fæm. Om Hellenoogen er
han og bog gindvad ifraen allt nytt
jante af ofwarflodde vared og alt det
vidga sine bagef; sa bod den vord at
min founn er iguom Avringfermhun.
Da handt gaudla on rntad till att foa
sig bndligt ofwarflod og gggiglat.

lika upphävas. Sällskapet måste därför i underdånighet
utbe sig Eders Kejsersliga Majeståts tillstånd att
hårom ingå uti en vidlyftigare detaille.

Likasom hoppet om förökade njutningar är motivet till
all industrie, en sådan åtminstone icke, utan att mensklighe-
tens nu varande sedliga tendence undergår en total förän-
dring, låter under annat vilkor tänka sig, så bör ock tillfället
att med lätthet förskaffa sig sina behof åtsölja tillfället att af-
sätta egen production; Handels och industriens halfva lif är
annars förloradt. Intet är mera vanligt än att såsom för-
derfvelig fördomma Allmogens kärlek för gränlåt; Atmin-
stone har man tyckt det vara klart, att den icke vore be-
hörig så länge man ännu tidtals lider hunger, eller alldrig
mågtar bestå sig rent bröd, utan allt jemnt uppbländar
det med bark, stamp och andra otjenliga ämnen — Un-
der allt Mensklighetens verkliga eller digtade elände har
likvist alltid Anden vist sig segrande öfver materien der-
uti, att omsorgen för öfversinliga njutningar gått framför
den om de sinliga -- Så träffas hos vilda Nationer, där
de konster igenom hvilka lifvet göres bekvämt, knapt upp-
kommit, redan spår till de bildande konsterna, och så är
än i dag behofvet af Medborgares aktning och välbehag,
för den fattiga bonden i sjeliva Lapp-Socknarne, mera
känbart än hans egen mages kraf. Likasom vanan att
ifrån barndomen utan möda ledas uppå sanningen af de
för menskligheten dybaraste idéer, vanligen kommer den
bildade menniskan att förgåta hvad dessa idéers frambrin-
gande kostat, så glömmet hon äfven, vid de tusende
anledningar och väckelser till reflecterande samfunds-lifvet
erbjuder, hvad bemödande det i allmänhet för en men-
ska, som lefver utom dessa kulturens drifhus, Städer och
Skolar, erfordras för att hålla sin själ i verksamhet. I-
från denna sida betraktad blir allt hvad som kan sätta
Folkets sinnen i skakning för Statsmannen dubbelt dyr-

bart, och derföre bör äfven, efter Sällskapets öfvertygelse denna Allmogens, uti vissa trakter af Finland så högt fördömde böjelse för prakt, anses såsom ett säkert tecken dertill, att Hon vaknat ifrån den sömn hvaruti Bonden i det inre Landet ännu slumrar, och långt ifrån att quävas, betraktas såsom ett bevis uppå en redan vaknad industrie, och ett gladt förbud för en kommande kultur. Mätte Sällskapet här icke så missförstås, som ansåge Det böjelsen för prakt för något godt i och för sig sjelf. Det undfaller vist icke Sällskapet, huru böjelsen för prakt kan sammanstå med en hög grad af barbari, och huru mycket ådlare tendence det vore, om de som utsira sig med ett, oftast smaklöst glittrande prål, håldre använde denna kostnad att göra sina boningar snyggare, och sin husliga lefnad mera bekväm; men Sällskapet tror att prakten är det första, som träffar den råa människans fantasi, och som kraftigast kan sätta hennes själ i verksamhet. — Med en större förfining får denna böjelse af sig sjelft en ådlare syftning. Sådan är åtminstone inom vårt Land naturens gång. En jemnförelse emellan t. ex. Limingo Sockneboen, och hans grannar, torde uppå sanningen af denna sats vara ett starkt bevis. För ett hastigare utvecklande af denna förändring synes Staten kunna verka genom anstalterne för Folkets sedliga bildning, men för öfrigt borde, efter Sällskapets underdåniga tanka, omsorgen att uti denna väg jemnka allt till det bästa, helt och hållet öfverlemnas åt Naturen, hvars höga afsigter den djupaste menliga vishet alltid bör befara, att, vid positiva stadganden uti saker af i fråga varande beskaffenhet, falla i vägen.

Men äfven de, som inse att en större consumption af kramvaror uti det inre Landet vore en ren National-vinst, i det den icke kan existera utan en i samma mån förökad production, och att, ehuru behållningen, i anseende till de

Man får omvända i medicin
 kan till det bästa för vi för öfverallt
 at Natursan. Men den naturliga järn
 i naturen ad vord, att vordande välstånd
 för befördrad och att kan sedan utvid
 ad sina behof; men is att kan vord
 i naturen handtagad med kramvaror
 ad, att i förakt och för mycket utvid
 ad sina behof.

En förord (vår vill säga en i naturen
 en med flit befördrad gyllig förord
 ad) consumption af kramvaror i in
 a landet ad ingen ting mindre, än
 national vinst, med vordande kramvaror, som
 i naturen befördrad af solen, i naturen

jemväl åt nästgränsande Allmoge, gifva en viss stöt till en högre verksamhet. Att en högre grad af kultur alldrig kan utbildas hos ett folk, där hvar Familie lefver nästan isolerad, är en sanning bekräftad af alla tiders erfarenhet, och det kan icke slå felt att ju en bekräftelse uppå sanningen af denna anmärkning bör kunna upptäckas, äfven uti våra obetydeliga Småstäder uppe uti Landet. Men som dessa, i anseende till Landets folkbrist och fattigdom, och så länge erfarenheten icke utvisat, att några Fabriker där kunna med förmån anläggas, förblifva så obetydliga och arma, att deras små Borgare ofta sakna den aktning och det borgerliga anseende, som gifva lust och mod till en högre industrie, så medföra slika inrättningar i vårt Land vist icke den nytta man af andra Länders erfarenhet kunde hafva anledning att vänta. Man torde kunna likna frågan om tiden för Ståders anläggande med den om Biens svårmande, och deraf draga den regel, att, likasom det icke hätar att uppställa kupor förr än ett öfverflöd af bin gjort en svärmning nödvändig, så förblifva äfven Städer, anlagde utan naturens påkallande, tomma. Stället och tiden för anläggandet af en Stad förräder sig merendels långt förut, igenom en större samling af Handverkare och Landthandlande, samt en viss särdeles liflighet, som derstädes uppkommer. En allmän frihet uti näringar skulle således ofelbart gifva säkra anvisningar när tid blefve att Staten, igenom små understöd bör söka gifva dessa naturliga anlag en hastigare utveckling. Med denna åsigt af ämnet anser Sällskapet Landthandelns frigifvande icke allenast kunna bestå jemte föresatsen att anlägga Småstäder, utan äfven böra nödvändigt föregå densamma, för att på förhand utvisa de tjenligaste ställen för dem.

Det synes då, som vore Finland vida mera betjent, om, hvar som hålst uppå Landet en Handlande kunde finna sitt interesse att sig bosätta, sådant vore, emot er-

Finland af sin föroläk bidraga af
 vandra minsta Städer förbrukat till nå
 gon fläsk kultur god solnt. En betydande
 stillnad kan man ha anslått uti ifrå
 som när man of finomare bonnd
 af tillmogn.

5
8.7
H

lågandet af en lämpelig skatt tillåtit, äfvensom att de; hvilka resa ikring Landet för att handla Victualier eller Slöjdeproducter, finge medföra kramvaror, så fort de till erhållande utaf ett sådant tillstånd sig anmält och derföre skattade. Minuthandlarne i Städerne skulle väl häraf onkeligen lida, men de skulle kanske snart finna sin goda uträkning att bosätta sig uppå Landet, och där hållas mer än skadeslösa. -- Men om också följderna verkligen blefve, att mången i brist af nödig utkomst nödgades öfvergå till andra yrken, så bör väl ingen kunna klaga, som besinnar att Handlande och Handel existera för Landets skuld, men icke Landet för deras; Ofelbart är äfven det, att så fort Folkets välmåga stigit, skall en långt lifligare och förmånligare handel uppstå och hålla Handels-corpsen mer än skadeslös. Förbudet emot upphandlande af Landtmanna varor och utminuterandet af kramvaror på Landet är dessutom de facto upphäfvit, i det nemligen det, såsom en hvar känner dageligen öfvertrådes, och således endast tjent Krono-Betjeningen, såsom en aktad Författares ord falla, till ett tillfälle att då och då, efter infall, genom ett kap förbättra sina svaga villkor. Dess upphäfvande påkallas således högeligen äfven af det skäl, att Folket må hafva, åtminstone ett tillfälle mindre att se huru Lagen kan strafflös öfvertrådas.

En annan fråga blir det, om Städerne, deröfver i Näder hörde, kunde anse de utaf Sällskapet i underdånighet föreslagne Författningar såsom stridande mot deras privilegier. I sådant fall skulle de, enligt vår constitution endast vid en Landtdag kunna afgöras. Sällskapet tillförser sig likväl med säkerhet att Handels-Corpsen skall åtminstone inståmma uti den delen af Sällskapets underdåniga önskan, som angår tillstånd att uppå Landet uppköpa Landtmanna varor.

Privilegierna förnuade till
Städerna upphöf och värdig om til
lika bestånd till vordbränt och lan-
det bästa böow vijt gälla i fästas
fylgd. Händningar böow i, i anseende
till den rådböring och kunnat vord i
det långa godvilliga allmannas lyfte
met, fari goda utan mycket viltig
fäst och efter en förning och noggare
göraning af god som vord haligan
garnad handbränt och så ländt af
kan förnuad med Städerna samna

Men äfven i det fall att hvad Sällskapet i underdånighet föreslagit om Landthandels förbudets upphäfvande, icke kunde i Näder bifallas, synas de flesta marknader kunna i Landet indragas. Sällskapet misskänner visst icke den stora och redbara nytta dessa människornes första samband gjort menskligheten, och och huru, hos ett folk som står uppå den grad af Cultur, som Finnen uti det inre Landet, dessa till en del verka liksom Spelen hos de gamle Folkslagen; Men att de flesta af Landets marknader endast äro en mötesplats för några nästgränsande Socknars, i synnerhet ungdom, och en olycklig anledning till tusende brott och utsväfningar, utan minsta oeconomisk nytta för någon människa, utom krögare, är så ofta anmärkt, och önskan om deras upphäfvande af upplysta och nitiska Landsmän i så lång tid yttrad, att Sällskapet i underdånighet vågar hoppas det Landets stora lidande, äfven af dessa, skall vinna Eder Kejsersliga Majestäts Nådiga afseende, och alla andra marknader i Näder aflysas, utom de hvilka, såsom marknaderne i Åbo, Tavastehus, Tammerfors, Kuopio och Kajana, yttra ett vidsträckt inflytande.

hvar. Häringarna förändra till landat
 och Skadorna böra vara noga besända, 8.7.
 men häringarna för öfrigt för-
 ännad all till häringarna förframt och
 framgång nödig friskt.

Marknaderna gälla tjänliga
 om i Skadorna, än på landat, i utseende
 till de i Skadorna inrättade Poli-
 cer, som vid dem kunna bli gälla
 ordning och frid.

Paldarno den 15 Dec. 1818.

Sejmelaeus
 Carl Fr. Sejmelaus.

Örskrifvadt Memorial.

8. 7. 11
H.

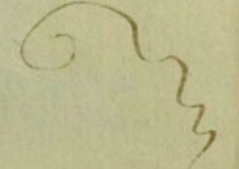
Annmärkingar vid pag 6 9. 10.

10. gjorda af

prost. af kyrkoherden.
Hög. Professor i Kalajoki

Öfversta Rätt. Högsta Högskolans Rätt
skänkt till Högsta Rätt. Högsta Rätt
de iudicialerna. Högsta Rätt. Högsta Rätt
Högsta Rätt. Högsta Rätt. Högsta Rätt
Högsta Rätt. Högsta Rätt. Högsta Rätt
Högsta Rätt. Högsta Rätt. Högsta Rätt
Högsta Rätt. Högsta Rätt. Högsta Rätt
Högsta Rätt. Högsta Rätt. Högsta Rätt

Öfversta Rätt. Högsta Rätt. Högsta Rätt
Högsta Rätt. Högsta Rätt. Högsta Rätt

Handwritten text in Swedish, likely a preface or introduction to a petition. It mentions "sid 10" and "sid 11".

Handwritten text in Swedish, dated "Kalajoeki d 30 December 1818".

Handwritten signature: "Johannesson".

Till Hans Majestät Kejsaren underdänigt förslag om en fri Landthandel.

Den dyrbara rättighet Finska Hushållnings-Sällskapet, redan under Kongliga Svenska Regeringen ägde, att vid Thronen framställa sin tanke om Landets behof, begagnade, för snart fjorton år sedan Sällskapet för att hos Landets då varande Regering i underdänighet anmäla Finlands, och i synnerhet de inre Lands-Orternes svåra lidande af det tvång, hvarmed det allmänna förbudet mot Landthandel fjettrade handeln med Victualie varor. Ehuru denna underdäniga anhållan då icke kunde vinna afseende, har likväl sedermera uti Sverige, igenom en Konglig Författning af den 31 Augusti 1815, Victualiehandeln blifvit gjord lika fri, som den med Spanmål, ehuru detta tvång derstädes aldrig varit så tryckande som i Finland, hvarest Uppstäderne äro färre, mindre befolkade och vålmående, samt tillfället att vid Bruk och Fabriker afsätta Ladugårdens alster helt och hållet saknas. Sällskapet har derföre ansett sin plikt vara, att begagna sitt tillträde till Thronen för att hos Eder Kejsarliga Majestät i underdänighet framställa, huru svårt de inre Orterne lidit af förbudet emot Victualievarors upphandlande på Landet, och huru det syntes Sällskapet, som kunde, icke allenast detta, utan äfven hela Landthandelsförbudet till stor bättnad för Landet upphävas.

Det är en allmän anmärkning ibland Jordbrukare, att Akerbruket stigit, utan att Boskaps-skötseln, ehuru alltid, både i Skrift och Ordspråk helsad såsom Åkerns Moder, blifvit i samma förhållande utvidgad och förbättrad. Till

A

5
8, 9
H

en del synas våra författningar hafva föranledt detta, då de, intill denna dag låtit Åkerbrukets Moder-nåring, Boshaps-skötsel, sucka under ett tvång, från hvilket Åkerbruket, igenom Spanmålshandelns frigifvande, uti mer än fyratio år varit befriadt. En hvar som känner Bondens ställning uti det inre Landet, vet huru Ladugårdens förnämsta afkastning, Smöret, räknas som en hufvudsakelig tillgång för hans utlagor och öfrige små penninge behof. Saknaade tillfälle att efter hand afsätta Smöret färskt, har han sett sig nödsakad att spara det till vintern, då det redan förlorat mycket både i vigt och godhet. — En ny svårighet har äfven mött honom deruti, att emedan vid få Gårdar så mycket af Victualier kan under en Sommar till försälgning samlas, att de skulle utgöra ett fullt lass, och Allmøgen sällan betror sin varas föryttrande åt sin Granne, han antingen nödgats nedresa med halft lass, eller ock ytterligare ett år samla, hvaraf hans varor minskats i vigt och blifvit ännu mer försämrade. Deremot är det otvifvelaktigt, att om Bonden uti det inre Landet ägde dageligen tillfälle, att efterhand till Landthandlare afsätta smärre partier af Smör och andra Victualier, han deraf äfven skulle uppmuntras till producerandet af sådane varor; att förtiga hans vinst genom ett högre pris för en bättre vara. Det synes äfven som sjelfva den omständighet, att han, i stället för att, såsom nu sker, bortbyta sin vara, komme att mot reda pennningar försälja densamma, icke skulle vara utan förmånligt inflytande på hans industrie.

En annan näringsgren, Linets förädlande till Lårfter; för hvars befrämjande Eder Kejsarliga Majestät så Lands-Faderligen nitälskat, och som för Finland med tiden kan blifva af högsta vigt, hindras likaledes uti sina framsteg igenom Landthandels Förbudet. Efter Sällska-

pets öfvertygelse blifver med tiden, då denna näring hunnit uppdrivas till större fullkomlighet, och fått en större utvidgning, det förnämsta tillfället till afsättning för finare lärster uti Ryssland, och åtskilliga försök, som redan blifvit gjorda, synas besanna denna förmodan. — Allmogen längs åt Nyländska kusten, men i synnerhet uti Borgå och Ingå samt kringliggande Socknar, som sedan längre tid varit uti Lärfts tillverkningen mera inkomen, och igenom sin sjöfart åger tillfälle till en vig communication med de Ryska kust-orterne, känner saknaden af en fri Landthandel mindre, och skall redan slitigt begagna denna afsättnings kanal. Allmogen uti det inre Landet finner tvånget desto svårare. Landthandlars uti denna väg gjorde speculationer uppå St. Petersburg, skola slagit förmanligt ut, men, såsom blottstälde för åtal, afva dessa icke vagat eller kunnat gifva sine gagnande företag någon större utsträckning, och tusende armar, som igenom dageligt tillfälle att föryttra varor skulle blifvit satte i verksamhet, hafva förblifvit overksammas.

Under samma fritagande från Landthandels Förbudet synes med enahanda skäl alla Allmogens små slöjde-producter, såsom Trådkårl, (Socknarne kring Nystad), Spinnrockar ock kardor (Kelviä), Ylletyger (uti hvilka Wehmo Socken torde framför andra utmärka sig), Pottaska, (Wasa Län, Ikalis), kunna inbegripas, och i sådant fall återstode af Bondens varor, som kunde hos honom uppköpas, inga andra än hans Skogsproducter, och som äfven dessa så mycket mer synas kunna fritagas ifrån Landthandels förbudet, som slika tunga varor, där Landtransport är i fråga, icke kunna af någon annan med större uträkning transporteras än af Allmogen sjelf, skulle den delen af Lagen emot Landthandel, som innefattar förbudet att på Landet upphandla Bondens varor, i och med det samma vara helt och hållit upphäfvnen.

Emot frihet i denna väg invänder man vanligen, det Städernes interesse fordrar att Allmogen skall till dem hämta sina varor, och att dessa skola fås till billiga priser. Efter Sällskapets öfvertygelse äro likväl dessa åsigtter i grund falska. Priset uti Städerna bestämmes, ehvad man derom må säga, icke genom öfverenskommelser emellan de Handlande, utan igenom utsigten till afsättning. — Landthandlarne skulle således nog samt akta sig att till Bonden uppe i Landet erlägga mera, än att Handlanden i Städerna, som skall exportera varan, kan hålla honom skadslös; och om Bonden i detta fall verkligen finge t. ex. sitt Smör högre betalt, skedde sådant deriöfre, att det köptes färskt, då dess värde är högre, och sommartiden, då tillfälle att afsätta det genast gifves, och Handlanden således med större uträkning kan betala ett högre pris än under vintern, då han köper uppå ett måfå, icke kännande de priser som under sommaren skola gälla, och varan dessutom graveras af ränta, risk, samt försämring och minskning under liggetiden. Det vore dessutom hos en Borgare en stor blindhet att icke inse det Bondens välstånd är grunden till Handels flor, och att således allt hvarigenom detta kan i någon mån befordras, i sin tid ofeltbart skall verka äfven till Handlandens förmån. Men om också det skulle befinnas, att Allmogen och Städerna uti denna punkt verkligen hafva ett stridigt interesse, så borde väl, efter Sällskapets öfvertygelse, ingen fråga blifva hvilkendera partens interesse då är Statens; och Sällskapet skulle anse sig högeligen misskänna Landets aktningssvärda Handelscorps, om Det kunde tro densamma ett ögonblick vidare vilja yrka, att Statens väl skall för dess interesse uppoffras.

Svårare synes den fråga vara, om äfven den andra delen af Landthandels Förbudet, som vågrar att uppå Landet hålla Köpmanna varor fala, kunde och borde til-

5.7.
H.

lika upphäfvat. Sällskapet måste därför i underdånighet utbe sig Eders Kejsersliga Majeståts tillstånd att härom ingå uti en vidlyftigare detaille.

Likasom hoppet om förökade njutningar är motivet till all industrie, en sådan åtminstone icke, utan att mensklighetens nu varande sedliga tendence undergår en total förändring, låter under annat vilkor tänka sig, så bör ock tillfället att med lätthet förskaffa sig sina behof af följa tillfället att af-sätta egen production; Handels och industriens halfva lif är annars förloft. Intet är mera vanligt än att såsom förderfvelig fördömma Allmogens kärlek för gränslös; Atminstone har man tyckt det vara klart, att den icke vore behörig så länge man ännu tidtals lider hunger, eller alldrig mågtar bestå sig rent bröd, utan allt jemnt uppbländar det med bark, stamp och andra otjenliga ämnen -- Under allt Mensklighetens verkliga eller digtade elände har likvist alltid Anden vist sig segrande öfver materien deruti, att omsorgen för öfversinliga njutningar gått framför den om de sinliga -- Så träffas hos vilda Nationer, där de konster igenom hvilka lifvet göres bekvämt, knapt uppkommit, redan spår till de bildande konsterna, och så är än i dag behovet af Medborgares aktning och välbehag, för den fattiga bonden i sjellva Lapp-Socknarne, mera kånbart än hans egen mages kraf. Likasom vanan att ifrån barndomen utan möda ledas uppå sanningen af de för menskligheten dybaraste idéer, vanligen kommer den bildade människan att förgåta hvad dessa idéers frambringande kostat, så glömmet hon äfven, vid de tusende anledningar och väckelser till reflekterande samfunds-lifvet erbjuder, hvad bemödande det i allmänhet för en människa, som lever utom dessa kulturens drifhus, Städer och Skolar, erfordras för att hålla sin själ i verksamhet. Ifrån denna sida betraktad blir allt hvad som kan sätta Folkets sinnen i skakning för Statsmannen dubbelt dyr-

bart, och derföre bör äfven, efter Sällskapets öfvertygelse denna Allmogens, uti vissa trakter af Finland så högt fördömda böjelse för prakt, anses såsom ett säkert tecken dertill, att Hon vaknat ifrån den sömn hvaruti Bonden i det inre Landet ännu slumrar, och långt ifrån att quävas, betraktas såsom ett bevis uppå en redan vaknad industrie, och ett gladt förebud för en kommande cultur. Mätte Sällskapet här icke så missförstås, som ansåge Det böjelsen för prakt för något godt i och för sig sjelf. Det undfaller vist icke Sällskapet, huru böjelsen för prakt kan sammanstå med en hög grad af barbari, och huru mycket ådlare tendence det vore, om de som utsirå sig med ett, oftast smaklöst glittrande prål, håldre använde denna kostnad att göra sina boningar snyggare, och sin husliga lefnad mera beqväm; men Sällskapet tror att prakt är det första, som träffar den råa människans fantasi, och som kraftigast kan sätta hennes själ i verksamhet. -- Med en större förfining får denna böjelse af sig sjelft en ådlare syftning. Sådan är åtminstone inom vårt Land naturens gång. En jemnförelse emellan t. ex. Limingo Sockneboen, och hans grannar, torde uppå sanningen af denna sats vara ett starkt bevis. För ett hastigare utvecklande af denna förändring synes Staten kunna verka genom anstalterne för Folkets sedliga bildning, men för öfrigt borde, efter Sällskapets underdåniga tanka, omsorgen att uti denna väg jemnka allt till det bästa, helt och hållet öfverlemnas åt Naturen, hvars höga afsigter den djupaste menckliga vishet alltid bör befara, att, vid positiva stadganden uti saker af i fråga varande beskaffenhet, falla i vägen.

Men äfven de, som inse att en större consumption af kramvaror uti det inre Landet vore en ren National-vinst, i det den icke kan existera utan en i samma mån förökad production, och att, ehuru behållningen, i anscende till de

köpta varornas ringa varaktighet, blir allsintet eller obetydligt större, driften till en högre industri och utvecklade förmögenheter likväl äro för Nationen en redbar vinst, men äfven de, som inse detta, ville Sällskapet hafva den nåden att säga, anse likväl det inre Landet säkrare och med större förmån kunna med sina behof förses utaf Uppstäder, än af på Landet bosatte och derföre skattande Handelsmän, eller kringstrykande Landthandlare.

Så vidt afsikten med Städer är att skaffa Allmogen afättning för egna varor, och att förse henne med dem hon kan i utbyte behöfva, så är ändamålet med våra Uppstäder till större delen förfeladt, eller åtminstone till en ringa del, och inom en inskränkt krets vunnit. Ty då Allmogen där icke kan hämta sine hufvudsakelige behof af Järn och Salt, hvilka hon med minsta kostnad sjelf ifrån Sjöstäderna npphämtar, utan endast de lättare kramvaror, så hafva alla Städer uppe i Landet endast blifvit af nästgränsande Allmoge besökte, och utom de där bosatte Embetsmän och Handlande, samt de få Handverkare, som dessa kunnat gifva näring, utgör hufvudstammen Krögare och Färgare, de enda näringar som där verkligen äga trefnad. Att vänta det Fabriker skola uti dessa öde bygder uppstå, är säkert ännu, kanske i århundraden fäfångt. Dessa söka alltid de folkrikaste orter hvarest en mindre anläggningskostnad, och en säkrare afättning hålla dem skadeslösa för det drygare pris de för en del af sina behof nödgas erlægga.

Svårare blir frågan om Landthandelns frigifvande eller anläggandet af flera Uppstäder bör få företräde, då man tager i öfvervägande den moraliska verkan desse, ehuru små och obetydeliga de än må vara, yttra, i det de, åtminstone åt dem af Landets Inbyggare, som komma uti ett närmare berörande med hvarandra, och till en del

jenvål åt nästgränsande Allmoge, gifva en viss stöt till en högre verksamhet. Att en högre grad af kultur alldrig kan utbildas hos ett folk, där hvar Familie lever nästan isolerad, är en sanning bekräftad af alla tiders erfarenhet, och det kan icke slå felt att ju en bekräftelse uppå sanningen af denna anmärkning bör kunna upptäckas, äfven uti våra obetydeliga Småstäder uppe uti Landet. Men som dessa, i anseende till Landets folkbrist och fattigdom, och så länge erfarenheten icke utvisat, att några Fabriker där kunna med förmån anläggas, förblifva så obetydliga och arma, att deras små Borgare ofta sakna den aktning och det borgerliga anseende, som gifva lust och mod till en högre industrie, så medföra slika inrättningar i vårt Land vist icke den nytta man af andra Länders erfarenhet kunde hafva anledning att vänta. Man torde kunna likna frågan om tiden för Ståders anläggande med den om Biens svärmande, och deraf draga den regel, att, likasom det icke bätar att uppställa kupor förr än ett öfverflöd af bin gjort en svärmning nödvändig, så förblifva äfven Städer, anlagde utan naturens påkallande, tomma. Stället och tiden för anläggandet af en Stad förråder sig merendels långt förut, igenom en större samling af Handverkare och Landthandlande, samt en viss särdeles liflighet, som derstädes uppkommer. En allmän frihet uti näringar skulle således ofelbart gifva säkra anvisningar när tid blefve att Staten, igenom små understöd bör söka gifva dessa naturliga anlag en hastigare utveckling. Med denna åsigt af ämnet anser Sällskapet Landthandelns frigifvande icke allenast kunna bestå jemte föresatsen att anlägga Småstäder, utan äfven böra nödvändigt föregå densamma, för att på förhand utvisa de tjenligaste ställen för dem.

Det synes då, som vore Finland vida mera betjent, om, hvar som helst uppå Landet en Handlande kunde finna sitt interesse att sig bosätta, sådant vore, emot er-

Om Låna Landthandelen har man
trott som löbbjullas nedst och alla
erast ena ligen Rop man alla in
Expediter och utskickade, som äro i
för handelen, man till största delen
som godbarnat, liiga förmodligen
och flera Landthandelen.

läggandet af en lämpelig skatt tillåt, äfvensom att de,
hvilka resa ikring Landet för att handla Victualier eller
Slöjdeproducter, sige medföra kramvaror, så fort de till
erhållande utaf ett sådant tillstånd sig anmält och därför
skattade. Minuthandlarne i Städerne skulle väl häraf one-
keligen lida, men de skulle kanske snart finna sin goda
uträkning att bosätta sig uppå Landet, och där hållas
mer än skadeslösa. — Men om också följderna verkligen
blefve, att mången i brist af nödig utkomst nödgades
öfvergå till andra yrken, så bör väl ingen kunna klaga,
som besinnar att Handlande och Handel existera för Lan-
dets skuld, men icke Landet för deras; Ofelbart är äfven
det, att så fort Folkets välmåga stigit, skall en långt lif-
ligare och förmånligare handel uppstå och hålla Handels-
corpsen mer än skadeslös. Förbudet emot upphandlande
af Landtmanna varor och utminuterandet af kramvaror på
Landet är dessutom de facto upphävit, i det nemligen
det, såsom en hvar känner dageligen öfvertrådes, och så-
ledes endast tjent Krono-Betjeningen, såsom en aktad För-
fattares ord falla, till ett tillfälle att då och då, efter in-
fall, genom ett kap förbättra sina svaga vilkor. Dess upp-
håfvande påkallas således högeligen äfven af det skäl, att
Folket må hafva, åtminstone ett tillfälle mindre att se
huru Lagen kan strafflöst öfvertrådas.

En annan fråga blir det, om Städerne, deröfver i Nä-
der hörde, kunde anse de utaf Sällskapet i underdånighet
föreslagne Författningar såsom stridande mot deras privi-
legier. I sådant fall skulle de, enligt vår constitution
endast vid en Landtdag kunna afgöras. Sällskapet tillför-
ser sig likväl med säkerhet att Handels-Corpsen skall åt-
minstone instämna uti den delen af Sällskapets underdå-
niga önskan, som angår tillstånd att uppå Landet upp-
köpa Landtmanna varor.

Ett tydligt beslut att i denna Månad i
 riket i de ämnen allmogets i förda rik-
 maste Gårdstjänst, bönder bibehållas.
 Händelser tydligt ena i Mestadlika
 de Månad i de platser. Huru är tillrä-
 ckligt, som i riket alldeles förut
 med ena Landstämman, Genilla för
 god som mest för platsen för all-
 tings.

Anmärkingar vid. pag. 2, 3, 4, 5, 7,
 og 10. af. Mest. Gårdstjänst
 og. Kyrkostyrelse i Rens-

Till Hans Majestät Kejsaren underdånigt förslag om en fri Landthandel.

Den dyrbara rättighet Finska Hushållnings-Sällskapet, redan under Kongliga Svenska Regeringen ågde, att vid Thronen framställa sin tanke om Landets behof, begagnade, för snart fjorton år sedan Sällskapet, för att hos Landets då varande Regering i underdånighet anmäla Finlands, och i synnerhet de inre Lands-Orternes svåra lidande af det tvång, hvarmed det allmänna förbudet mot Landthandel fjettrade handeln med Victualie varor. Ehuru denna underdåniga anhållan då icke kunde vinna afseende, har likväl sedermera uti Sverige, igenom en Konglig Författning af den 31 Augusti 1815, Victualiehandeln blifvit gjord lika fri, som den med Spanmål, ehuru detta tvång derstädes aldrig varit så tryckande som i Finland, hvarest Uppstäderne äro färre, mindre befolkade och välmående, samt tillfället att vid Bruk och Fabriker afsätta Ladugårdens alster helt och hållet saknas. Sällskapet har derföre ansett sin plikt vara, att begagna sitt tillträde till Thronen för att hos Eder Kejsarliga Majestät i underdånighet framställa, huru svårt de inre Orterne lidit af förbudet emot Victualievarors upphandlande på Landet, och huru det syntes Sällskapet, som kunde, icke allenast detta, utan äfven hela Landthandelsförbudet till stor båtнад för Landet upphävas.

Det är en allmän anmärkning ibland Jordbrukare, att Akerbruket stigit, utan att Boskaps-skötseln, ehuru alltid, både i Skrift och Ordspråk helsad såsom Åkerns Moder, blifvit i samma förhållande utvidgad och förbättrad. Till

A

en del synas våra författningar hafva föranledt detta, då de, intill denna dag låtit Åkerbrukets Moder-nåring, Boskaps-skötseln, sucka under ett tvång, från hvilket Åkerbruket, igenom Spanmålshandelns frigifvande, uti mer än fyratio år varit befriadt. En hvar som känner Bondens ställning uti det inre landet, vet huru Ladugårdens förnämsta afkastning, Smöret, räknas som en hufvudsakelig tillgång för hans utlagor och öfrige små penninge behof. Saknande tillfälle att efter hand afsätta Smöret färskt, har han sett sig nödsakad att spara det till vintern, då det redan förlorat mycket både i vigt och godhet. — En ny svårighet har äfven mött honom deruti, att emedan vid få Gårdar så mycket af Victualier kan under en Sommar till försälgning samlas, att de skulle utgöra ett fullt lass, och Allmogen sällan betrör sin varas föryttrande åt sin Gramme, han antingen nödgats nedresa med halft lass, eller ock ytterligare ett år samla, hvaraf hans varor minskats i vigt och blifvit ännu mer försämrade. Deremot är det otvifvelaktigt, att om Bonden uti det inre Landet ågde dageligen tillfälle, att efterhand till Landthandlare afsätta smärre partier af Smör och andra Victualier, han deraf äfven skulle uppmuntras till producerandet af sådane varor; att förtiga hans vinst genom ett högre pris för en bättre vara. Det synes äfven som sjelfva den omständighet, att han, i stället för att, såsom nu sker, bortbyta sin vara, komme att mot reda penningar försälja densamma, icke skulle vara utan förmånligt inflytande på hans industrie.

En annan näringsgren, Linets förädlande till Lärfter; för hvars befrämjande Eder Kejsrerliga Majestät så Lands-Faderligen nitålskat, och som för Finland med tiden kan blifva af högsta vigt, hindras likaledes uti sina framsteg igenom Landthandels Förbudet. Efter Sällska-

Howad Kejsrer: Finnska Kusthållnings Sällskapet behagar anförad om nyttan och nödvändigheten af allmogens erhållandes rättighet att hemma afsätta åt Landthandlare litte Smör, och efter mer än hundra rättvisst och be-
 Lwars och end hemma tydeligen finna att upphöjandet af Landthandels förbudet
 i detta afseende är en betydlig orsaken till Landtmännens utskott och ut-
 måga. Jag villo och har anförad Soderkylla, Kuusamo, Kemi träsk och alla
 flögne socknar i detta hropsen exempel, som finna sig mycket väl deraf
 att en del Kemi träsk och Kowarionis boer redan ifrån länge tiden hafte
 en industrie att få väl vintertid som i synnerhet somar tiden reser och bring
 socknarne för att upphöja Smör, hudar, halfstiken, torra gås, Por, Prebora,
 heder m. m. dem Bonden få försälja på egen gård utan att hafva bet
 kost reser till närmaste stad på 20, 30 och närmare 40 mils väg för att
 försälja sin vara och här de sektion nästan hvar socken och trakt till Land-
 andlare, som inmer omändne distrikter samla och upphöja närmre varor.
 sig är fullkomligen öfverbygga derom att denna Landthandel, ehuru förbudet har
 upphöjats, och de öfra socknarne i denna ort, emedan de alltid varit i tillfälle
 att få hemma försälja sina produkter dels för redan prenningar, dels och för salt, järn,
 ly, krut och andra behofver, som desse Landthandlare tillförd dem och upphöjt ifrån
 närmaste staden Tornea, de de vanligen och försälja de Landtmännas varor
 bringa Haggmarken och i de öfra socknarne huru må få upphöja. Hvar till
 en fattig Soderkylla bo som till stor del lefver af den product. Koskaps och de
 försälja honom, kunna försälja de smärre partier med Smör med annat smärre partier af salt,
 Landthandlaren besökte honom i hans hus och upphöjde hans lilla varor som
 sig. Utom det han ej har råd och tillfälle att företaga sig en lång stans resa, så var derom ej
 eller någon uträkning utom fast mera förlust för honom. De sektion hafva blott de vanliga
 Landthandlaren, som alla somrar försas dessa i afseende till få många store försar och
 som i sådane hvar red och upphöja, förväntade sig den stichelighet att med minsta
 sig vara öfverflyttad till staden och för sig och hrommar upphöja. Det har varit lycklig

Chronikettningen ej lagt något hinder i vägen för denna nyttiga Landthandel, hvarje
den icke så utvändig och fruktbar.

Ofelbart har fria handels och affättningen med lärter och vagnader samman
sände värdnad på folket större flit och vilma; men i denna ort är det icke
att lärter utföres till affäl för länge är allmogens nödas vintertiden flitigt
ifrån Sawalland och Lissund ut af fjärra rinthad kostar de på sju åren varit
nåre ären, icke äret afwen på sju åren varit och trivas chur de fallat för de
jag bewiste de förskottet här på Niffer. Finshod Konshällnings Sällskapet
och förutskallande för några år sedan gjordes; men nu har snart någon i de
författade Ringplanteringen. Smalle nos är quinfolken här att spinnad och afwen
wafwa till och med har redan en del den enonspinnad se i allenast spinnad Ringar
det behöf, utan och litet till affäl, så att som Ringplanteringen kommer i gång
re ej fråga derom, att icke lärter tillwärdades till affäl.

Wärligen bör de här uppräknade allmogens slöjde arbeten, utwen som
Skogsproducter komma under samma fritagande ifrån Landthandels förbudet
Förledning deraf att Sällskapet nämner några stannar och orter, som äro
för wisa slöjder och tillwärdningar, wälbjög och hödnöys skullan för att de
kapell i Fremisshen höfver nästan hela Kermis och Tornea elfwars
med häril, ty med säkerhet kan antagas att i detta kapell som bestå af
gen. 65. Och har förfaragas arligen 500. Lärter half tunnor utom i
ort, till Smö, som säljas till Tornea och Ulla Bergerstapre

pets öfvertygelse blifwer med tiden, då denna näring hun-
nit uppdrivas till större fullkomlighet, och fått en större
utvidgning, det förnämsta tillfället till afsättning för finare
lärter uti Ryssland, och åtskilliga försök, som redan
blifwit gjorda, synas besanna denna förmodan. -- Allmogen
längs åt Nyländska kusten, men i synnerhet uti Borgå och
Ingå samt kringliggande Socknar, som sedan längre tid
varit uti Lärfts tillverkningen mera inkomen, och igenom
sin sjöfart äger tillfälle till en vig communication med de
Ryska kust-orterne, känner saknaden af en fri Landthan-
del mindre, och skall redan flitigt begagna denna afsätt-
nings kanal. Allmogen uti det inre Landet finner tvän-
get desto svårare. Landthandlares uti denna väg gjorde
speculationer uppå St. Petersburg, skola slagit förmanligt
ut, men, såsom blottstälde för åtal, i afwa dessa icke vä-
gat eller kunnat gifwa sine gagnande företag någon större
utsträckning, och tusende armar, som igenom dageligt
tillfälle att föryttra waror skulle blifwit satte i verksamhet,
hafwa förblifwit overksammas.

Under samma fritagande från Landthandels Förbudet
synes med enahanda skäl alla Allmogens små slöjde-pro-
ducter, såsom Trädkärl, (Socknarne kring Nystad), Spinn-
rockar och kardor (Kelviä), Ylletyger (uti hvilka Wehmo
Socken torde framför andra utmärka sig), Pottaska, (Wasa
Län, Ikalis), kunna inbegripas, och i sådant fall återstode af
Bondens waror, som kunde hos honom uppköpas, inga andra
än hans Skogsproducter, och som äfwen dessa så mycket
mer synas kunna fritagas ifrån Landthandels förbudet,
som slika tunga waror, där Landttransport är i fråga, icke
kunna af någon annan med större uträkning transporteras
än af Allmogen sjelf, skulle den delen af Lagen emot
Landthandel, som innefattar förbudet att på Landet upp-
handla Bondens waror, i och med det samma vara helt
och hållit upphäfven.

Emot frihet i denna väg invänder man vanligen, det Stådernes interesse fordrar att Allmogen skall till dem hämta sina varor, och att dessa skola fås till billiga priser. Efter Sällskapetets öfvertygelse äro likväl dessa åsichter i grund falska. Priset uti Ståderna bestämmes, ehvad man derom må säga, icke genom öfverenskommelser emellan de Handlande, utan igenom utsigten till afsättning. — Landthandlarne skulle således nog samt akta sig att till Bonden uppe i Landet erlægga mera, än att Handlanden i Ståderne, som skall exportera varan, kan hålla honom skadslös; och om Bonden i detta fall verkligen finge t. ex. sitt Smör högre betalt, skedde sådant derföre, att det köptes färskt, då dess värde är högre, och sommartiden, då tillfälle att afsätta det genast gifves, och Handlanden således med större uträkning kan betala ett högre pris än under vintern, då han köper uppå ett måfå, icke kännande de priser som under sommaren skola gålla, och varan dessutom graveras af ränta, risk, samt försämring och minskning under liggetiden. Det vore dessutom hos en Borgare en stor blindhet att icke inse det Bondens välstånd är grunden till Handelsns flor, och att således allt hvarigenom detta kan i någon mohn befordras, i sin tid ofeltbart skall verka äfven till Handlandens förmån. Men om också det skulle befinnas, att Allmogen och Ståderne uti denna punkt verkligen hafva ett stridigt interesse, så borde väl, efter Sällskapetets öfvertygelse, ingen fråga blifva hvilkendera partens interesse då är Statens; och Sällskapet skulle anse sig högeligen misskänna Landets aktningstvårda Handelcorps, om Det kunde tro densamma ett ögonblick vidare vilja yrka, att Statens väl skall för dess interesse uppoffras.

Svårare synes den fråga vara, om äfven den andra delen af Landthandels Förbudet, som vägrar att uppå Landet hålla Köpmanna varor fala, kunde och borde til-

Efter min tankes brennning ej stöderne att i detta afseende hafva stridigt intresse med allmogen, emedan Ståderne icke välla hålla sig till sig som af Landthandlarne upphöjda varor och exportera Dem. Tid efter annan har allmogen i Kemi och Torne afskedad lagt sig till signa farby och seglat till Stockholm; men detta har ej velat bära sig utom hafva de fetsa sig nöd på huse att efter något reglans försök försöka fetsa farby, icke heller har varan genomdränningens äres åtgärde blifva afseende, såsom Sällskapet och de hags anford, haft mera skulle fetsa signa hållas sig beqvämare för Ståderne Ståderne, att i Ståderne partier upphöjda varor af Landthandlare än att nögas hafva att beskaffa med exportering af fetsa, hvilka hafva obetydligt och små varor partier att försöka

Frågan om Köpmanna varors hållande tillförlitligt moter otvifvelaktigt att i starkt motstånd af Ståderne Kongerhapp, som ångalundad vilb godvilligt efterhafva något af dess privilegier i denne omständighet, ehuru att, huru Sällskapet i Det underdåniga Förslagan förer synes vara grundadt, och Märkeligt i hags ärens i blader och utvord Laffen att vilja ha fruggare och beqvämard i Ståderne till tilltagit hos allmogen i denne fohens och äfvenhet i Torne och visserligen i hags de sa öfve behofverne och utvorderna vänta Ståderne arbetsflit och industrie i den summa. Genom det i Ståderne Ståderne utvorderna och förbittrade Althet i hags allmogen i goda och medelmättiga är spanmål till eget behof och för fetsa använd

bart; och derföre bör äfven, efter Sällskapets öfvertygelse denna Allmogens, uti vissa trakter af Finland så högt fördömde böjelse för prakt, anses såsom ett säkert tecken dertill, att Hon vaknat ifrån den sömn hvaruti Bonden i det inre Landet ännu slumrar, och långt ifrån att kvävas, betraktas såsom ett bevis uppå en redan vaknad industrie, och ett gladt förebud för en kommande cultur. Mätte Sällskapet här icke så missförstås, som ansåge Det böjelsen för prakt för något godt i och för sig sjelf. Det undfaller vist icke Sällskapet, huru böjelsen för prakt kan sammanstå med en hög grad af barbari, och huru mycket ådlare tendence det vore, om de som utsira sig med ett, oftast smaklöst glittrande prål, håldre använde denna kostnad att göra sina boningar snyggare, och sin husliga lefnad mera beqväm; men Sällskapet tror att praktiken är det första, som träffar den råa människans fantasi, och som kraftigast kan sätta hennes själ i verksamhet. — Med en större förfining får denna böjelse af sig sjelft en ådlare syftning. Sådan är åtminstone inom vårt Land naturens gång. En jemnförelse emellan t. ex. Limingo Sockneboen, och hans grannar, torde uppå sanningen af denna sats vara ett starkt bevis. För ett hastigare utvecklande af denna förändring synes Staten kunna verka genom anstalterne för Folkets sedliga bildning, men för öfrigt borde, efter Sällskapets underdåniga tanka, omsorgen att uti denna väg jemnka allt till det bästa, helt och hållet öfverlemnas åt Naturen, hvars höga afsigter den djupaste menskliga vishet alltid bör befara, att, vid positiva stadganden uti saker af i fråga varande beskaffenhet, falla i vägen.

Men äfven de, som inse att en större consumption af kramvaror uti det inre Landet vore en ren National-vinst, i det den icke kan existera utan en i samma mån förökad production, och att, ehuru behållningen, i anseende till de

köpta varornas ringa varaktighet, blir allsintet eller obetydligt större, driften till en högre industri och utvecklade förmögenheter likväl äro för Nationen en redbar vinst, men äfven de, som inse detta, ville Sällskapet hafva den nåden att såga, anse likväl det inre Landet säkrare och med större förmån kunna med sina behof förses utaf Uppstäder, än af på Landet bosatte och derföre skattande Handelsmän, eller kringstrykande Landthandlare.

Så vidt afsikten med Städer är att skaffa Allmogen aftättning för egna varor, och att förse henne med dem hon kan i utbyte behöfva, så är ändamålet med våra Uppstäder till större delen förfeladt, eller åtminstone till en ringa del, och inom en inskränkt krets vunnit. Ty då Allmogen där icke kan hämta sine hufvudsakelige behof af Järn och Salt, hvilka hon med minsta kostnad sjelf ifrån Sjöstäderna npphåmtar, utan endast de lättare kramvaror, så hafva alla Städer uppe i Landet endast blifvit af nästgränsande Allmoge besökte, och utom de där bosatte Embetsmän och Handlande, samt de få Handverkare, som dessa kunnat gifva näring, utgör hufvudstammen Krögare och Färgare, de enda näringar som där verkligen äga trefnad. Att vänta det Fabriker skola uti dessa öde bygder uppstå, är säkert ännu, kanske i århundraden färfängt. Dessa söka alltid de folkrikaste orter hvarrest en mindre anläggningskostnad, och en säkrare afättning hålla dem skadeslösa för det drygare pris de för en del af sina behof nödgas erlagga.

Svårare blir frågan om Landthandelns frigifvande eller anläggandet af flera Uppstäder bör få företräde, då man tager i öfvervägande den moraliska verkan desse; ehuru små och obetydeliga de än må vara, yttra, i det de, åtminstone åt dem af Landets Inbyggare, som komma uti ett närmare berörande med hvarandra, och till en del

jenvål åt nästgränsande Allmoge, gifva en viss stöt till en högre verksamhet. Att en högre grad af cultur alldrig kan utbildas hos ett folk, där hvar Familie lefver nästan isolerad, är en sanning bekräftad af alla tiders erfarenhet, och det kan icke slå felt att ju en bekräftelse uppå sanningen af denna anmärkning bör kunna upptäckas, äfven uti våra obetydeliga Småstäder uppe uti Landet. Men som dessa, i anseende till Landets folkbrist och fattigdom, och så länge erfarenheten icke utvisat, att några Fabriker där kunna med förmån anläggas, förblifva så obetydliga och arma, att deras små Borgare ofta sakna den aktning och det borgerliga anseende, som gifva lust och mod till en högre industrie, så medföra slika inrättningar i vårt Land vist icke den nytta man af andra Länders erfarenhet kunde hafva anledning att vänta. Man torde kunna likna frågan om tiden för Ståders anläggande med den om Biens svårmande, och deraf draga den regel, att, likasom det icke batar att uppställa kupor förr än ett öfverflöd af bin gjort en svärmning nödvändig, så förblifva äfven Städer, anlagde utan naturens påkallande, tomma. Stället och tiden för anläggandet af en Stad förräder sig merendels långt förut, igenom en större samling af Handtverkare och Landthandlande, samt en viss särdeles liflighet, som derstädes uppkommer. En allmän frihet uti nåringar skulle således ofelbart gifva säkra anvisningar när tid blefve att Staten, igenom små understöd bör söka gifva dessa naturliga anlag en hastigare utveckling. Med denna åsigt af ämnet anser Sällskapet Landthandelns frigifvande icke allenast kunna bestå jemte föresatsen att anlägga Småstäder, utan äfven böra nödvändigt föregå densamma, för att på förhand utvisa de tjenligaste ställen för dem.

Det synes då, som vore Finland vida mera betjent, om, hvar som hålst uppå Landet en Handlande kunde finna sitt interesse att sig bosätta, sådant vore, emot er-

Marknaden i Kemi, som hålles den 15. Augusti, skulle jäg
liksom med alle Kemi- och Bowaniemi-fiskerier anse som högst värdefulla
och önska att den blefve bibehållen. Sedan Tornea Handels och
mägnar nu onera sig aftagit att de i nämnda stället äga förmögenhet
samt till uppköparne af den Rax här i Kemi fängas och af andra
stans gränser, så blifve det för dessa fiskerier alltså förvärt och till
med omöjlighet att till alle ådrag transporterera sin Rax och öfrige wares
åminstone skulle de förvaringen, skörden och öfrige Landtmanna
den derigenom förlora otroligen mycket. På K. M. Maj:ts Befallning
hafwande, enligt K. M. Maj:ts Wärdiga Befallning genom Memorialet
till Kronofogden i Uleånger Nordberg welat inhämtad wedsörandes be-
rättelse Marknadernas inrättande eller bibehållande med mera, så blif-
den 22. d. denna månad en allmän församling hållen rörande denna fråga
och här jag här ord af en ord önska wedsörandes yttande till protokollet.

läggandet af en lämpelig skatt tillåtit, äfvensom att de;
hvilka resa ikring Landet för att handla Victualier eller
Slöjdeproducter, finge medföra kramvaror, så fort de till
erhållande utaf ett sådant tillstånd sig anmält och derföre
skattade. Minuthandlarne i Städerne skulle väl häraf one-
keligen lida, men de skulle kanske snart finna sin goda
uträkning att bosätta sig uppå Landet, och där hållas
mer än skadeslösa. — Men om också följden verkligen
blefve, att mången i brist af nödig utkomst nödgades
öfvergå till andra yrken, så bör väl ingen kunna klaga,
som besinnar att Handlande och Handel existera för Lan-
dets skuld, men icke Landet för deras; Ofelbart är äfven
det, att, så fort Folkets walmåga stigit, skall en långt lif-
ligare och förmånligare handel uppstå och hålla Handels-
corpsen mer än skadeslös. Förbudet emot upphandlande
af Landtmanna varor och utminuterandet af kramvaror på
Landet är dessutom de facto upphäfwit, i det nemligen
det, såsom en hvar känner dageligen öfverträdes, och så-
ledes endast tjent Krono-Betjeningen, såsom en aktad För-
tattares ord falla, till ett tillfälle att då och då, efter in-
fall, genom ett kap förbättra sina swaga vilkor. Dess upp-
häfwande påkallas således högeligen äfven af det skäl, att
Folket må hafva, åtminstone ett tillfälle mindre att se
huru Lagen kan strafflös öfverträdas.

En annan fråga blir det, om Städerne, deröfver i Nä-
der hörde, kunde anse de utaf Sällskapet i underdånighet
föreslagne Författningar såsom stridande mot deras privi-
legier. I sådant fall skulle de, enligt vår constitution
endast vid en Landtdag kunna afgöras. Sällskapet tillför-
ser sig likwäl med säkerhet att Handels-Corpsen skall åt-
minstone instämma uti den delen af Sällskapets underdå-
niga önskan, som angår tillstånd att uppå Landet upp-
köpa Landtmanna varor.

Men äfven i det fall att hvad Sällskapet i underdånighet föreslagit om Landthandels förbudets upphäfvande, icke kunde i Näder bifallas, synas de flesta marknader kunna i Landet indragas. Sällskapet misskänner visst icke den stora och redbara nytta dessa människornes första samband gjort menskligheten, och och huru, hos ett folk som står uppå den grad af Cultur, som Finnen uti det inre Landet, dessa till en del verka liksom Spelen hos de gamle Folkslagen; Men att de flesta af Landets marknader endast äro en mötesplats för några nästgränsande Socknars, i synnerhet ungdom, och en olycklig anledning till tusende brott och utsväfningar, utan minsta oeconomisk nytta för något menniska, utom krögare, är så ofta anmärkt, och önskan om deras upphäfvande af upplysta och nitiska Landsmän i så lång tid yttrad, att Sällskapet i underdånighet vågar hoppas det Landets stora lidande, äfven af dessa, skall vinna Eder Kejsersliga Majeståts Nådiga afseende, och alla andra marknader i Åbo, Tavastehus, Tammerfors, Kuopio och Kajana, yttra ett vidsträckt inflytande.

Protokoll hållet vid allmän församling på Nemi Proffegård den 20. December 1818.

S.B.

Den underbetnad Contracts Proffegård på Finshä Hoars Kejsers Majest. Beträffande Högrensige Memorial till Herr O. J. Persson i Nordborg af den 20. Maj 1818, rörande Marknadernas bibehållande eller infrysande m. m. så yttades allmänt nödvändigheten af Nemi Marknads bibehållande, emedan allmoget ej stund för stund förlust och skada kan utspelfa transporterna dels vint och andra vint till af lågsta priser, hvilka tillbehör med vore för dem omöjligt de somrar, den Höst som välfignar ofta med rikare fiskafänge; Men rörande tiden till denna Marknad onskade de fleste att den skänkes 15. Aug. som den nu hålles, blifve afslutt till den 4. Sept., då för hvar gången vore slutad och af vore ofta skörren, hvilka arbeten all för mycket hindras genom långväga resor till den hvar Marknaden och genom Lax präknings arbeten m.

Nemi den 20 December 1818.

M. Persson

Önemärkningarna vid Frihandshandelen

Så hvarje sak af riktigt intresse för det allmänna, kan betraktas från mera än en sida, så är det icke af mindre afseer om den ene häfter sig mera vid en äfvel af saken, och den andre ser emot vid en annan äfvel. Prägge kunna hafva skäl för sin mening och det kommer derpå an, hvilken skäl bör anses för viktigare. Så Kjöfverliga Frustrerings Sällskapet önskar at man frött må yttra sin tanke afser detta underdäniga förslag om en fri Landhandel, är jag därför öfvertygad, at det icke skall anses med misshag, at mina tankar i vissa omständigheter äro mindre öfverensstämmande med den som i förslaget framställd.

At jordbrukaren bör äga rättighet at fröyttra hvad han genom omhändertag och flit producerat, till hvilken som helst form derför belästs hvad han fördrar, detta antager jag för en afgjord grundfakt. Således bör Landmannen aldrig komma under tilltal, han må sälja spannmål, vildkalver eller till

nerikningas af sin Konflikt, anbringa till Köp-
mannen i Haden eller till sin närmaste grann
Men häraf skulle jag icke vilja draga den slutfatta,
at äfven hvar och en bör äga rättighet at resa
ikring landet för at uphandla Landtmanna wa-
ror i affig at begagna dem icke till eget behof, ut-
tan till förkyttande at Hattboen. Jag anser Köp-
mannen och jordbrukaren för två ännu särskilda
organer i Staten. Den förre räknar jag blott de
färdande och den sednare bland de närande Lem-
mannen i Hattkroppen. Köpmannen tillhörs icke
at förskaffa jordbrukaren affättning af dess pro-
duster och bringa penningen i tillbörlig rörelse
innom landet. Thonem tillkommer således egen-
ligen rättigheten at köpa hvar Landet utafse-
frit eget behof producerar. Om Landtmannen för-
längt ifrån Haden får at han icke bequämligen at
enditider för sina varor dit till falu, så skulle en-
ligt denna grundfatta Köpmannen äga rättig-
het at resa ikring landet för at upköpa såda-
na varor. Men antager man nu Landthan stas
det at, sådana på landet boende personer, som
icke för någon Köpmans räkning utan på egen

Till Hans Majestät Kejsaren underdänigt för-
slag om en fri Landthandel.

Den dyrbara rättighet Finska Hushållnings-Sällskapet,
redan under Kongliga Svenska Regeringen ägde, att vid
Thronen framställa sin tanke om Landets behof, begag-
nade, för snart fjorton år sedan Sällskapet för att hos
Landets då varande Regering i underdänighet anmäla
Finlands, och i synnerhet de inre Lands-Orternes svåra
lidande af det tvång, hvarmed det allmänna förbudet
mot Landthandel fjettrade handeln med Victualie varor.
Ehuru denna underdäniga anhållan då icke kunde vinna
afseende, har likväl sedermera uti Sverige, igenom en
Konglig Författning af den 31 Augusti 1815, Victualie-
handeln blifvit gjord lika fri, som den med Spanmål,
ehuru detta tvång derstädes aldrig varit så tryckande som
i Finland, hvarest Uppstäderna äro färre, mindre befol-
kade och välmående, samt tillfället att vid Bruk och Fa-
briker afsätta Ladugårdens alster helt och hållet saknas.
Sällskapet har därför ansett sin plikt vara, att begagna
sitt tillträde till Thronen för att hos Eder Kejsarliga
Majestät i underdänighet framställa, huru svårt de inre
Orterne lidit af förbudet emot Victualievarors upphand-
lande på Landet, och huru det syntes Sällskapet, som
kunde, icke allenast detta, utan äfven hela Landthandels
förbudet till stor bättnad för Landet upphävas.

Det är en allmän anmärkning ibland Jordbrukare, att
Akerbruket stigit, utan att Boskaps-skötseln, ehuru alltid,
både i Skrift och Ordspråk helsad såsom Åkerns Moder,
blifvit i samma förhållande utvidgad och förbättrad. Till

en del synas våra författningar hafva föranledt detta, då de, intill denna dag låtit Åkerbrukets Moder-näring, Bön-skaps-skötseln, sucka under ett tvång, från hvilket Åkerbruket, igenom Spanmålshandelns frigifvande, uti mer än fyratio år varit befriadt. En hvar som känner Bondens ställning uti det inre landet, vet huru Ladugårdens förnämsta afkastning, Smöret, räknas som en hufvudsakelig tillgång för hans utlagor och öfrige små penninge behof. Saknande tillfälle att efter hand afsätta Smöret färskt, har han sett sig nödsakad att spara det till vintern, då det redan förlorat mycket både i vikt och godhet. — En ny svårighet har äfven mött honom deruti, att emedan vid få Gårdar så mycket af Victualier kan under en Sommar till försälgning samlas, att de skulle utgöra ett fullt lass, och Allmøgen sållan betrör sin varas förnytrande åt sin Granne, han antingen nödgats nedresa med halft lass, eller ock ytterligare ett år samla, hvaraf hans varor minskats i vikt och blifvit ännu mer försåmrade. Deremot är det otvifvelaktigt, att om Bonden uti det inre Landet ägde dageligen tillfälle, att efterhand till Landthandlare afsätta smärre partier af Smör och andra Victualier, han deraf äfven skulle uppmuntras till producerandet af sådane varor; att förtiga hans vinst genom ett högre pris för en bättre vara. Det synes äfven som sjelfva den omständighet, att han, i stället för att, såsom nu sker, bortbyta sin vara, komme att mot reda penningar försälja densamma, icke skulle vara utan förmånligt inflytande på hans industrie.

En annan näringsgren, Linets förådlande till Lärfter, för hvars befrämjande Eder Kejsrerliga Majestät så Lands-Faderligen nitålskat, och som för Finland med tiden kan blifva af högsta vikt, hindras likaledes uti sina framsteg igenom Landthandels Förbudet. Efter Sällska-

Conto upphandla jordbrukens produkter för afslå den till Städerna, så upkommer en mellan Orghandlaren Köpmannen och jordbrukaren, som inskränker den fördes rättighet och gör honom af sig beroende. Äro desse Landthandlaren, såsom vanligt, bönder, så öfvergå de från den närande Glasfen af medborgare till den härande. De äro väl egentligen hvarken Händspersoner eller bönder, utan såsom till hälften hvardera, men genom dem ökas likväl antalet af de härande Lemmarne, hvilka icke kunde för Staten vara de hälsofammaste af löka befrämja. Till händelsen skulle jag förord et något mindre biladt hufvud jemte et genom upfattan, emot de för fröeller som härred af penningen så den i et ymnigare mått sammanströmmas, för varade hjerta. Men låt nu en Bonden, om han ock äger den bestämningen och äfven har inhämtat den i hand Händ till ledigheten erforderliga uplysning, genom handel samla sig penningar, så fruktbar jag at penningen på et eller annat sätt skall blifva till nytta för honom, at han skall glömma sina grundfater och anse det för sig i denna sin nya sphaer tillatit at löka sin vinst genom hvarandra utvägar som hälst och således blifva en så kallat skinnare för sine grannar.

Skulle sådana Landthandlare få blifwa så många
som hädan, så skulle Rarikha at Lättare
blifwa rik genom handel än jordbruk, för
mangen kunde ja äfwen bondesång at gå från
egenliga bestämnelser och derigenom skuldigen blif-
wa et onus för landet. Man har verkligen sett
Landthandlare som regelgerat kultusen af sin jord
och äfwen sådana föru, sedan de lätt fått en Summa
penningar blifwit et offer för förligheten utspän-
gar och flodeligen, då Crediten varit förtrads
sträckt en brottlig arm efter andras egendom och
fått desförv plikta med ryggen, hwilket frimod-
gen icke handt, om de icke slagit sig till Landthand-
lenningen är nödwändig i Staten. Men om penning-
gen anses för något hufvudsakeligare än den i sjelf-
wa werket är, så skall begäret icke efter hafwa den
menligaste werkan på et folks charakter och
sedlighet. De heligaste pligter skola öfverträdas.
Allt skall flodeligen blifwa fatt för penningen. Man
skall kunna kopa äfwen loimördare. Alla öf-
redlighet skall anses för et intet i jemfördelse
med en lumpen Summa. Så hafwa åminstone
fortidens wise tänkt och det har funnits lag-
stiflare som varit angelagne at efter möjligheten
fatta Commar för begäret efter penningar. Man

pets öfvertygelse blifwer med tiden, då denna näring hu-
nit uppdrivas till större fullkomlighet, och fått en större
utvidgning, det förnämsta tillfället till afsättning för finare
lärster uti Ryssland, och åtskilliga försök, som redan
blifwit gjorda, synas besanna denna förmodan. -- Allmogen
längs at Nyländska kusten, men i synnerhet uti Borgå och
Inga samt kringliggande Socknar, som sedan längre tid
 varit uti Lärstis tillverkningen mera inkomen, och igenom
sin sjöfart åger tillfälle till en vig communication med de
Ryska kust-orterne, känner saknaden af en fri Landthand-
del mindre, och skall redan flitigt begagna denna afsätt-
nings kanal. Allmogen uti det inre Landet finner tvän-
get desto svårare. Landthandlars uti denna våg gjorde
speculationer uppå St. Petersburg, skola slagit förmanligt
ut, men, såsom blottstälde för åtal, afva dessa icke vä-
gat eller kunnat gifva sine gagnande företag någon större
utsträckning, och tusende armar, som igenom dageligt
tillfälle att föryttra varor skulle blifwit satte i verksamhet,
hafva förblifvit overksammas.

Under samma fritagande från Landthandels Förbudet
synes med enahanda skäl alla Allmogens små slöjde-pro-
ducter, såsom Trådkåril, (Socknarne kring Nystad), Spinn-
rockar och kardor (Kelviä), Ylletyger (uti hvilka Wehma
Socken torde framför andra utmärka sig), Pottaska, (Wasa
Län, Ikalis), kunna inbegripas, och i sådant fall återstode af
Bondens varor, som kunde hos honom uppköpas, inga andra
än hans Skogsproducter, och som äfwen dessa så mycket
mer synas kunna fritagas ifrån Landthandels förbudet,
som slika tunga varor, där Landttransport är i fråga, icke
kunna af någon annan med större uträkning transporteras
än af Allmogen sjelf, skulle den delen af Lagen emot
Landthandel, som innefattar förbudet att på Landet upp-
handla Bondens varor, i och med det samma vara helt
och hållit upphäfvnen.

Emot frihet i denna väg invänder man vanligen, det Städernes interesse fordrar att Allmogen skall till dem hämta sina varor, och att dessa skola fås till billiga priser. Efter Sällskapets öfvertygelse äro likväl dessa åsichter i grund falska. Priset uti Städerna bestämmes, ehvad man derom må säga, icke genom öfverenskommelser emellan de Handlande, utan igenom utsigten till afsättning. — Landthandlarne skulle således nogsamnt akta sig att till Bonden uppe i Landet erlägga mera, än att Handlanden i Städerna, som skall exportera varan, kan hålla honom skadeslös; och om Bonden i detta fall verkligen finge t. ex. sitt Smör högre betalt, skedde sådant derföre, att det köptes färskt, då dess värde är högre, och sommartiden, då tillfälle att afsätta det genast gifves, och Handlanden således med större uträkning kan betala ett högre pris än under vintern, då han köper uppå ett måfå, icke kännande de priser som under sommaren skola gälla, och varan dessutom graveras af ränta, risk, samt försämring och minskning under liggetiden. Det vore dessutom hos en Borgare en stor blindhet att icke inse det Bondens vålstånd är grunden till Handels flor, och att således allt hvarigenom detta kan i någon mån befordras, i sin tid ofeltbart skall verka äfven till Handlandens förmån. Men om också det skulle befinnas, att Allmogen och Städerna uti denna punkt verkligen hafva ett stridigt interesse, så borde väl, efter Sällskapets öfvertygelse, ingen fråga blifva hvilkendera partens interesse då är Statens; och Sällskapet skulle anse sig högeligen misskänna Landets aktningvårda Handelscorps, om Det kunde tro densamma ett ögonblick vidare vilja yrka, att Statens väl skall för dess interesse uppoffras.

Svårare synes den fråga vara, om äfven den andra delen af Landthandels Förbudet, som vågrar att uppå Landet hålla Köpmanna varor fäla, kunde och borde til-

skulle derföre, enligt minskningen, anse om rättigheten nu för helt annan än den i alla tider varit, och man genom upmuntrande af en ömsesidigt Landhandel, wille hos våra bönder wälka begäret af förbeningar utaw at för dem hafwa vidare besvär om goda resor kring Landet. Man skulle härigenom, enligt min öfvertygelse, taga et stort steg för at bättra skaffa det redliga och aktningvårda i Charakteren, som finnes hos vår nation och förwändla Landets annu herrensårda Allmoge til et folk utaw ära och all storhet i Själwen. Må icke den olikhet som är synbar emellan den Allmoge som bor närmast til stora handelsstäderna och den som befinnet sig på längre affjärd från dem, är talande för min mening. Samt, den förre kan i affeende på det yttre, anse mera bildad än den sedwara man för at häröfwer kunna dömma, borde frågan, hwantki et folkes samma bildning består och huruvida den mera i granpart af stora städer än i landsbygden renas och utvecklad framfrämjas, frunt utredas.

Om detta allt tror jag mig böra draga följande resultat. Köpmannen bör äga rättighet ad fress eller genom sig ombud hos Allmogen uphanda alla slag af landmannas produkter utaw at för dem rättigheten belata vidare affgifter än han sålens

handlande, i Haden belatas. Men som Kopman
nemed icke torde vilja begagna denna rättighet
til den grad at Landmannens, öfver eget behaf,
producerade warer kunna blifwa sålda, så kunn-
wisse Landhandlare anlagas, som icke blott til
Kronan belata allig afgift utan också fripligat
at i anseende til sin handel i allstaga wisshet
gående som kunna anses för nödiga. Dessa land-
handlare kunde winna den rättighet som är i frå-
ga efter Allmogens upptrade förtroende. Men twar
och en bör icke utan skilnat få resa ikring för
at til affalen upköpa Landmannas produceras.
Den andra delen af förslaget som angår rättigheten
at på landet hålla Kramwarer til salu, grundar
sig på et raisonnement som jag för min del icke
anser för bindande. Industrien hos et folk bör
wäckas; men icke i den afgift at derigenom öppna
väg för njutningar öfver en wisst gräns. Behof-
wen för Menniskan äro dels wecla behaf dels
inbillade och Elskapade. At til burligen kunna
tilfrieställa de förra, del är, at hafwa lifwets
berging och en ouständig bequämlighet, bör wa-
ra föremålet för industrien. At också för framti-
den hafwa något i förwar som fördras til dessa
behafs fyllande, det fördrar Reokheten. Men

lika upphäwas. Sällskapet måste derföre i underdånighet
utbe sig Eders Kejsersliga Majeståts tillstånd att
hårom ingå uti en widlyftigare detaille.

Likasom hoppet om förökade njutningar är motivet till
all industrie, en sådan åtminstone icke, utan att mensklighe-
tens nu warande sedliga tendence undergår en total förän-
dring, låter under annat vilkor tänka sig, så bör ock tillfället
att med lätthet förskaffa sig sina behof åtfölja tillfället att af-
sätta egen production; Handelns och industriens halfva lif är
annars förloradt. Intet är mera vanligt än att såsom för-
derfvelig fördömma Allmogens kärlek för gränslät; Atmin-
stone har man tyckt det vara klart, att den icke vore be-
hörig så länge man ännu tidtals lider hunger, eller alldrig
mågtar bestå sig rent bröd, utan allt jemnt uppblandar
det med bark, stamp och andra otjenliga ämnen — Un-
der allt Mensklighetens verkliga eller digtade elände har
likvist alltid Anden vist sig segrande öfver materien der-
uti, att omsorgen för öfversinliga njutningar gått framför
den om de sinliga — Så träffas hos vilda Nationer, där
de konster igenom hvilka lifvet göres beqvämt, knapt upp-
kommit, redan spår till de bildande konsterna, och så är
än i dag behofvet af Medborgares aktning och välbehag,
för den fattiga bonden i sjellva Lapp-Sockname, mera
känbart än hans egen mages kraf. Likasom vanan att
ifrån barndomen utan möda ledas uppå sanningen af de
för menskligheten dybaraste idéer, vanligen kommer den
bildade menniskan att förgåta hvad dessa idéers frambrin-
gande kostat, så glömmer hon äfven, vid de tusende
anledningar och väckelser till reflecterande samfunds-lifvet
erbjuder, hvad bemödande det i allmänhet för en men-
ska, som lefver utom dessa kulturens drifhus, Städer och
Skolar, erfordras för att hålla sin själ i verksamhet. I-
från denna sida betraktad blir allt hvad som kan sätta
Folkets sinnen i skakning för Statsmannen dubbelt dyr-

bart, och derföre bör äfven, efter Sällskapet öfvertygelse denna Allmogens, uti vissa trakter af Finland så högt fördömde böjelse för prakt, anses såsom ett säkert tecken dertill, att Hon vaknat ifrån den sömn hvaruti Bonden i det inre Landet ännu slumrar, och långt ifrån att kvävas, betraktas såsom ett bevis uppå en redan vaknad industrie, och ett gladt förebud för en kommande kultur. Måtte Sällskapet här icke så missförstås, som ansåge Det böjelsen för prakt för något godt i och för sig sjelf. Det undfaller vist icke Sällskapet, huru böjelsen för prakt kan sammanstå med en hög grad af barbari, och huru mycket ådlare tendence det vore, om de som utsira sig med ett, oftast smaklöst glittrande prääl, håldre använde denna kostnad att göra sina boningar snyggare, och sin husliga lefnad mera beqväm; men Sällskapet tror att prakt är det första, som träffar den råa människans fantasi, och som kraftigast kan sätta hennes själ i verksamhet. — Med en större förfining får denna böjelse af sig sjelft en ådlare syftning. Sådan är åtminstone inom vårt Land naturens gång. En jemnförelse emellan t. ex. Limingo Sockneboen, och hans grannar, torde uppå sanningen af denna sats vara ett starkt bevis. För ett hastigare utvecklande af denna förändring synes Staten kunna verka genom anstalterne för Folkets sedliga bildning, men för öfrigt borde, efter Sällskapet underdåniga tanka, omsorgen att uti denna väg jemnka allt till det bästa, helt och hållet öfverlemnas åt Naturen, hvars höga afsigter den djupaste menckliga vishet alltid bör befara, att, vid positiva stadganden uti saker af i fråga varande beskaffenhet, falla i vågen.

Men äfven de, som inse att en större consumption af kramvaror uti det inre Landet vore en ren National-vinst, i det den icke kan existera utan en i samma mån förökad production, och att, ehuru behållningen, i anseende till de

34 57
behöfvningar och sednare slaget äro vanligen sådana, att ju mera menniskan söker fylla dem, desto flere behöfvningar, och desto högre vill sig ånse dem för lika viktiga med de reela behöfvningar, skall hennes industrie knapt kunna utvidgas till den grad, at hon med bibehållande af sedlighetens grundfätter, kan fylla dem. Jag frågar, hos hvilka hendera menniskan, anbringa dem som inskränker sina njutningar till de reela behöfvningar, eller som som söker njutningar i de inbillade behöfvningens område, är Anden eller materien rådjur? Jag skulle svara at det är den förre som behöfvast af anden. Ty om sinlighet hos menniskan härleder sig från materien, så måste alltid begäret efter det finliga vara något materiellt i menniskanaturen. Således höres icke blott magens kraf, utan också böjelsen för granat och andra yppighetens njutningar till det materiella, för mera djupa begäret efter njutningar som de reela behöfvningar utvidgas, desto mera fånglad Anden af materien, desto mera nödfattad menniskan under dess fanna värd, desto mera yklig, barmhärtig och tom på Själ görd hon. Kan man göra et helt folk på detta sättet, at jag får må säga, tillflykt, eller at det materiella, sinligheten, at det är goda och Anden, så har man tillräckligen södat det. Historien kan här framtråda såsom lärare. Så länge t. e. Romaren kunde få behaf, så länge hans färdhete icke blygdes vid at plöja sin åker eller steka sine råfvar, var han ädel och stor, hade ära och var öfversinnelig. Men sedan världens samlande skatter lät honom

njutningar som han frukt icke kände, sedan sin
hela hunnit utbildad, hvad blef han då? En
i alla affeender. — Skulle icke hafva följat, at om
man för allmogens lättare tillfälle till njutningar utv
de vecla behofwen, så wäster man med selsamma
och utbildar den flumrande finligheten och förjaga
all mera den same Anden. Då de så kallade Bildade
Skändan måste wara noga på sin wakt, för at icke
waka i et eländigt Hofveri under den materiella del
i Menishonaten, bör man då för den utbildade eller
som det i förslaget heter, den wad Menishan, fästa
en wärd i detta affeende, eller skall man antaga at
hemmet ondt icke låter sig införas af del som för sin
helen är kjusande? Om hon kommer så långt at
hon bygges af bärd kläder tillwarkade i hemmet föf
byggd, at hon kros sig nog hedrad för något glittror, el
serigenom at hon kan efterhärma de bildade Skändan
i umgänget krefferi, må man icke då, med all den bild
ning man afwilt hemme, i hufwade serket gjort hem
mera kom på Anden och fört hemmet et fleg närmare
hemmet werkeliga ofärd. Det heter i förslaget, at de
hos Allmogem i wisfa traktes af sin land tybara
bärdson för pragt bör anses såsom et färdert lek
hon waktat från den som twarukt Bonden i de
inre landet flumrar. Om man nu wid genom läsa
del af detta stycke i förslaget, skulle tänka at de
som tjuka som Bonden i det inre landet till ägg

köpta varornas ringa varaktighet, blir allsintet eller obe-
tydligt större, driften till en högre industri och utvecklade
förmögenheter likväl äro för Nationen en redbar vinst,
men äfven de, som inse detta, wille Sällskapet hafva den
nåden att säga, anse likväl det inre Landet säkrare och
med större förmån kunna med sina behof förses utaf
Uppstäder, än af på Landet bosatte och derföre skattande
Handelsmän, eller kringstrykande Landthandlare.

Så widt afsikten med Städer är att skaffa Allmogem
afsättning för egna varor, och att förse henne med dem
hon kan i utbyte behöfwa, så är ändamålet med våra Upp-
städer till större delen förfeladt, eller åtminstone till en
ringa del, och inom en inskränkt krets vunnit. Ty då
Allmogem där icke kan hämta sine hufvudsakelige behof
af Järn och Salt, hvilka hon med minsta kostnad sjelf
ifrån Sjöstäderna npphåmtar, utan endast de lättare kram-
varor, så hafva alla Städer uppe i Landet endast blifvit
af nästgränsande Allmoge besökte, och utom de där bo-
satte Embetsmän och Handlande, samt de få Handtver-
kare, som dessa kunnat gifwa näring, utgör hufvudstam-
men Krögare och Färgare, de enda näringar som där
verkeligen äga trefnad. Att wänta det Fabriker skola uti
dessa öde bygder uppstå, är säkert ännu, kanske i århun-
draden säfångt. Dessa söka alltid de folkrikaste orter
hwarest en mindre anläggningskostnad, och en säkrare af-
sättning hålla dem skadeslösa för det drygare pris de för
en del af sina behof nödgas erlægga.

Svårare blir frågan om Landthandelns frigifvande
eller anläggandet af flera Uppstäder bör få företräde, då
man tager i öfverwägande den moraliska verkan desse,
ehuru små och obetydeliga de än må vara, yttre, i det
de, åtminstone åt dem af Landets Inbyggare, som komma
uti ett närmare berörande med hvarandra, och till en del

10,
mas
Chelom

jemväl åt nästgränsande Allmoge, gifva en viss stöt till en högre verksamhet. Att en högre grad af cultur alldrig kan utbildas hos ett folk, där hvar Familie lefver nästan isolerad, är en sanning bekräftad af alla tiders erfarenhet, och det kan icke slå felt att ju en bekräftelse uppå sanningen af denna anmärkning bör kunna upptäckas, äfven uti våra obetydeliga Småstäder uppe uti Landet. Men som dessa, i anseende till Landets folkbrist och fattigdom, och så länge erfarenheten icke utvisat, att några Fabriker där kunna med förmån anläggas, förblifva så obetydliga och arma, att deras små Borgare ofta sakna den aktning och det borgerliga anseende, som gifva lust och mod till en högre industrie, så medföra slika inrättningar i vårt Land vist icke den nytta man af andra Länders erfarenhet kunde hafva anledning att vänta. Man torde kunna likna frågan om tiden för Ståders anläggande med den om Biens svärmande, och deraf draga den regel, att, likasom det icke bätar att uppställa kupor förr än ett öfverflöd af bin gjort en svärming nödvändig, så förblifva äfven Städer, anlagde utan naturens påkallande, tomma. Stället och tiden för anläggandet af en Stad förråder sig merendels långt förut, igenom en större samling af Handverkare och Landthandlande, samt en viss särdeles liflighet, som derstädes uppkommer. En allmän frihet uti nåringar skulle således ofelbart gifva säkra anvisningar när tid blefve att Staten, igenom små understöd bör söka gifva dessa naturliga anlag en hastigare utveckling. Med denna åsigt af ämnet anser Sällskapet Landthandelns frigifvande icke allenast kunna bestå jemte föresatsen att anlägga Småstäder, utan äfven böra nödvändigt föregå densamma, för att på förhand utvisa de tjenligaste ställen för dem.

Det synes då, som vore Finland vida mera betjent, om, hvar som hålst uppå Landet en Handlande kunde finna sitt interesse att sig bosätta, sådant vore, emot er-

bessat hufvudsakeligen deruti at hand t. e. går med kläder af treuntitwerkad tyg och håldre svarar någon rågsfack från del ena äret till det andra, än utspökar sig och sin hustru med granlätet efter franska smakar, ja skulle jag sannoligen icke önska at se denna förmjukta försjagad. Men ty värr! försvinner den väl hvad det lider. Ty också har upp i landet ser jag redan Bondquinnor som icke lämna sine minna fred om de icke få en dyrbar Schwalpe på hvarje marknad. Jag vågar desföras tro at det är et misstlag, så was Allmoge considerad ännu så rå at den likt wildarne bör väckad genom glöster till förnuftigt refleterande. Angående bärman waru at väcka werksamhet, det är sant. Men olyckligt wore det, om denna werksamhet icke kunde wädrad på annat sätt, än at reda allmogens begär efter köpta granlätet. Allt hvad inom eget land och af egna produkter kan tillverkad, borde stämpelad med widspöre ochning anhwad till prydnad och pragt af utländiska walt köpas. Så kan icke at minstone den fuffe, om hwilken man för något i tillbaka lässa på Tidningarne den Ansedot, at då hand under eroga i landet, bland en myckenhet af Allmogens quinnor och dottrar hwilken med utländiska granlät wro sygkade, jag några kladda med det de hufvudsakeligen,

10,
mas
Gjelt

lät bezyga för desfa sitt nädiga välbehag och
till bevis deraf skänkte dem några durador.

Da nu kramhandelen offredigt bidragen at verka
Allmogen till en onödigt granat i kläder och an-
dra nödningarna inman krefwen af de inbillade
behöfwen, så bör, efter min kanika köpmannens
icke kampske på allmänna smartlinades ike äga
rätt at på landet hålla kramvaror till salu, men
väl om han det förmår, sådana varor som allm-
gen nödvändigt behöfver. At säga, det man bör låta
naturen i denna väg frigt få jämbla all, tycket
vara del samma, som om man förestog at ogrä-
fet icke bör friekomma i en äker, emedan na-
turen det framalfrar.

På land de skäl som anföras för en ömskänkt
landhandel, förökningen (p. 9) det skäl, at
folket må hafva åtminstone at tillfälle mindre,
at se huru lagen kan strafflöst afsevädas
detta skäl skulle jag för min del icke vilja anse
för en förslag. At lagarne, hwad
landhandel, brännvinsbränning och försälgnig, och
andra statens besonmiga vidkommer, ofta of-
verträdas, det kan jag visserligen icke neka. At
detta häröver deraf at nationen är mera fal-
len för laglöshet än andra nationer, det vill

läggandet af en lämpelig skatt tillåtit, äfvensom att de;
hvilka resa ikring Landet för att handla Victualier eller
Slöjdeproducter, finge medföra kramvaror, så fort de till
erhållande utaf ett sådant tillstånd sig anmält och derföre
skattade. Minuthandlarne i Städerne skulle väl häraf one-
keligen lida, men de skulle kanske snart finna sin goda
uträkning att hosätta sig uppå Landet, och där hållas
mer än skadeslösa. — Men om också följden verkligen
blefve, att mängden i brist af nödig utkomst nödgades
öfvergå till andra yrken, så bör väl ingen kunna klaga,
som besinnar att Handlande och Handel existera för Lan-
dets skuld, men icke Landet för deras; Ofelbart är äfven
det, att så fort Folkets vålmåga stigit, skall en långt lif-
ligare och förmånligare handel uppstå och hålla Handels-
corpsen mer än skadeslös. Förbudet emot upphandlande
af Landtmanna varor och utminuterandet af kramvaror på
Landet är dessutom de facto upphäfvit, i det nemligen
det, såsom en hvar känner dageligen öfverträdas, och så-
ledes endast tjont Krono-Betjeningen, såsom en aktad För-
fattares ord falla, till ett tillfälle att då och då, efter in-
fall, genom ett kap förbättra sina svaga vilkor. Dess upp-
håfvande påkallas således högeligen äfven af det skäl, att
Folket må hafva, åtminstone ett tillfälle mindre att se
huru Lagen kan strafflöst öfverträdas.

En annan fråga blir det, om Städerne, deröfver i Nä-
der hörde, kunde anse de utaf Sällskapet i underdånighet
föreslagne Författningar såsom stridande mot deras privi-
legier. I sådant fall skulle de, enligt vår constitution
endast vid en Landtdag kunna afgöras. Sällskapet tillför-
ser sig likväl med säkerhet att Handels-Corpsen skall åt-
minstone instämma uti den delen af Sällskapets underdån-
niga önskan, som angår tillstånd att uppå Landet upp-
köpa Landtmanna varor.

Men äfven i det fall att hvad Sällskapet i underdånighet föreslagit om Landthandels förbudets upphäfvande, icke kunde i Näder bifallas, synas de flesta marknader kunna i Landet indragas. Sällskapet misskänner visst icke den stora och redbara nytta dessa människornes första samband gjort menskligheten, och och huru, hos ett folk som står uppå den grad af Cultur, som Finnen uti det inre Landet, dessa till en del verka liksom Spelen hos de gamle Folkslagen; Men att de flesta af Landets marknader endast äro en mötesplats för några nästgränsande Socknars, i synnerhet ungdom, och en olycklig anledning till tusende brott och utsväfningar, utan minsta oeconomisk nytta för någon människa, utom krögare, är så ofta anmärkt, och önskan om deras upphäfvande af applysta och ritiska Landsmän i så lång tid yttrad, att Sällskapet i underdånighet vågar hoppas det Landets stora lidande, äfven af dessa, skall vinna Eder Kejsarliga Majeståts Nådiga afseende, och alla andra marknader i Näder aflysas, utom de hvilka, såsom marknaderne i Åbo, Tavastehus, Tammerfors, Kuopio och Kajana, yttra ett vidsträckt inflytande.

36 7
 jag ikrötro. Saledes ligger felet i tillfynen af den lagarnes handhafwanda. Så det nu tillhörs sig för magten at fatta den tvilika denna tillfyn blifvil anförstod i nödvändighet at fulgöra sitt kall, för tycke det som man med anförande af afwännande skäl, wille (skund meningar) ma ingalunda är den säga; at regarin Regeringen är för slapphandigt, och usulligen, Kronobeljan är för utom ansvar försumma sin skyldighet, Och detta wille jag icke i en sådan skrift hafwa sagt.

Desse här framkallade tankar äro öfwerens-
 stämmande med ytrandet af förståndige,
 wördbrukare i denna ort, för twilika jag
 want i tillfällen at fram lägga i innehål-
 let af förslaget om en oinskränkt
 landthandel. De hafwa af erfarenheten
 trodt sig fått skäl bland annat til den
 frukthan, at landthandlare som t. e. när
 wid Pyrtörne (skulle hälla sina Krambo-
 der, skulle öka antalet af Krögare.

M. G. Alluud.

Trin. d. 22 Nov. 1818.

N° 619

Opmerkingen bij pag. 2, 3, 4, 8, 9, 10,

en 11.

~~van~~ de verkleide koning
heeren en Ridder Baron Wilgelme
Klenkowskond.

Till Hans Majestät Kejsaren underdänigt förslag om en fri Landthandel.

Den dyrbara rättighet Finska Hushållnings-Sällskapet, redan under Kongliga Svenska Regeringen ägde, att vid Thronen framställa sin tanke om Landets behof, begagnade, för snart fjorton år sedan Sällskapet för att hos Landets då varande Regering i underdänighet anmäla Finlands, och i synnerhet de inre Lands-Orternes svåra lidande af det tvång, hyarmed det allmänna förbudet mot Landthandel fjettrade handeln med Victualie varor. Ehuru denna underdäniga anhållan då icke kunde vinna afseende, har likväl sedermera uti Sverige, igenom en Konglig Författning af den 31 Augusti 1815, Victualiehandeln blifvit gjord lika fri, som den med Spanmål, ehuru detta tvång derstädes aldrig varit så tryckande som i Finland, hvarest Uppstäderna äro färre, mindre befolkade och välmående, samt tillfället att vid Bruk och Fabriker afsätta Ladugårdens alster helt och hållet saknas. Sällskapet har derföre ansett sin plikt vara, att begagna sitt tillträde till Thronen för att hos Eder Kejsarliga Majestät i underdänighet framställa, huru svårt de inre Orterne lidit af förbudet emot Victualievarors upphandlande på Landet, och huru det syntes Sällskapet, som kunde, icke allenast detta, utan äfven hela Landthandelsförbudet till stor bättnad för Landet upphävas.

Det är en allmän anmärkning ibland Jordbrukare, att Akerbruket stigit, utan att Boskaps-skötseln, ehuru alltid, både i Skrift och Ordspråk helsad såsom Åkerns Moder, blifvit i samma förhållande utvidgad och förbättrad. Till

A

en del synas våra författningar hafva föranledt detta, då de, intill denna dag låtit Åkerbrukets Moder-nåring, Boskaps-skötsel, sucka under ett tvång, från hvilket Åkerbruket, igenom Spaumålshandelns frigifvande, uti mer än fyratio år varit befriadt. En hvar som känner Bondens ställning uti det inre landet, vet huru Ladugårdens förnämsta afkastning, Smöret, räknas som en hufvudsakelig tillgång för hans utlagor och öfrige små penninge behof. Saknande tillfälle att efter hand afsätta Smöret färskt, har han sett sig nödsakad att spara det till vintern, då det redan förlorat mycket både i vigt och godhet. -- En ny svårighet har äfven mött honom deruti, att emedan vid få Gårdar så mycket af Victualier kan under en Sommar till försälgning samlas, att de skulle utgöra ett fullt lass, och Allmogen sällan betror sin varas föryttrande åt sin Granne, han antingen nödgats nedresa med halft lass, eller ock ytterligare ett år samla, hvaraf hans varor minskats i vigt och blifvit ännu mer försämrade. Deremot är det otvifvelaktigt, att om Bonden uti det inre Landet ägde dageligen tillfälle, att efterhand till Landthandlare afsätta smärre partier af Smör och andra Victualier, han deraf äfven skulle uppmuntras till producerandet af sådane varor; att förtiga hans vinst genom ett högre pris för en bättre vara. Det synes äfven som sjelfva den omständighet, att han, i stället för att, såsom nu sker, bortbyta sin vara, komme att mot reda penningar försälja densamma, icke skulle vara utan förmånligt inflytande på hans industrie.

En annan näringsgren, Linets förädlande till Lårfter; för hvars befrämjande Eder Kejsrerliga Majestät så Lands-Faderligen nitälskat, och som för Finland med tiden kan blifva af högsta vigt, hindras likaledes uti sina framsteg igenom Landthandels Förbudet. Efter Sällska-

och hem til Stod af denna suggestion de i Europa med förberade och handlande landens original framtid. Det inga annan bytter handel sinom landet ägas ännu ännu den mot nya penningar

E. *Sancti Petri* ~~Sancti Petri~~ *Sancti Petri* ort

E. och springe *Sancti Petri* ~~Sancti Petri~~ *Sancti Petri* ort
blifva *Sancti Petri* ~~Sancti Petri~~ *Sancti Petri* ort

E. *Sancti Petri* ~~Sancti Petri~~ *Sancti Petri* ort
blifva *Sancti Petri* ~~Sancti Petri~~ *Sancti Petri* ort

pets öfvertygelse blifver med tiden, då denna nåring hunnit uppdrivas till större fullkomlighet, och fått en större utvidgning, det förnämsta tillfället till afsättning för finare lärfter uti Ryssland, och åtskilliga försök, som redan blifvit gjorda, synas besanna denna förmodan. -- Allmogen längs åt Nyländska kusten, men i synnerhet uti Borgå och Ingå samt kringliggande Socknar, som sedan längre tid varit uti Lärfts tillverkningen mera inkomen, och igenom sin sjöfart åger tillfälle till en vig communication med de Ryska kust-orterne, känner saknaden af en fri Landthandels mindre, och skall redan flitigt begagna denna afsättnings kanal. Allmogen uti det inre Landet finner tvånget desto svårare. Landthandlaren uti denna våg gjorde speculationer uppå St. Petersburg, skola slagit förmanligt ut, men, såsom blottstälde för åtal, afva dessa icke vågat eller kunnat gifva sine gagnande företag någon större utsträckning, och tusende armar, som igenom dageligt tillfälle att föryttra varor skulle blifvit satte i verksamhet, hafva förblifvit overksammas. E

Under samma fritagande från Landthandels Förbudet synes med enahanda skäl alla Allmogens små slöjde-producter, såsom Trådkårl, (Sockuarne kring Nystad), Spinnrockar och kardor (Kelviä), Ylletyger (uti hvilka Wehmo Socken torde framför andra utmärka sig), Pottaska, (Wasa Län, Ikalis), kunna inbegripas, och i sådant fall återstode af Bondens varor, som kunde hos honom uppköpas, inga andra än hans Skogsproducter, och som äfven dessa så mycket mer synas kunna fritagas ifrån Landthandels förbudet, som såka tunga varor, där Landtransport är i fråga, icke kunna af någon annan med större uträkning transporteras än af Allmogen sjelf, skulle den delen af Lagen emot Landhandel, som innefattar förbudet att på Landet upphandla Bondens varor, i och med det samma vara helt och hållit upphäfvnen.

lika upphävas. Sällskapet måste derföre i underdånighet utbe sig Eders Kejsersliga Majestäts tillstånd att härom ingå uti en vidlyftigare detaille.

Likasom hoppet om förökade njutningar är motivet till all industrie, en sådan åtminstone icke, utan att mensklighetens nu varande sedliga tendence undergår en total förändring, låter under annat vilkor tänka sig, så bör ock tillfället att med lätthet förskaffa sig sina behof åtfölja tillfället att af-sätta egen production; Handels och industriens halva lif är annars förloradt. Intet är mera vanligt än att såsom förderfvelig fördömma Allmogens kärlek för gränlåt; Atminstone har man tyckt det vara klart, att den icke vore behörig så länge man ännu tidtals lider hunger, eller alldrig mågtar bestå sig rent bröd, utan allt jemnt uppblandar det med bark, stamp och andra otjenliga ämnen — Under allt Mensklighetens verkliga eller digtade elände har likvist alltid Anden vist sig segrande öfver materien deruti, att omsorgen för öfversinliga njutningar gått framför den om de sinliga -- Så träffas hos vilda Nationer, där de konster igenom hvilka lifvet göres bekvämt, knapt uppkommit, redan spår till de bildande konsterna, och så är än i dag behofvet af Medborgares aktning och välbehag, för den fattiga bonden i sjelfva Lapp-Socknarne, mera kånbart än hans egen mages kraf. Likasom vanan att ifrån barndomen utan möda ledas uppå sanningen af de för menskligheten dybaraste idéer, vanligen kommer den bildade människan att förgåta hvad dessa idéers frambringande kostat, så glömmet hon äfven, vid de tusende anledningar och väckelser till reflecterande samfunds-lifvet erbjuder, hvad bemödande det i allmänhet för en människa, som lefver utom dessa kulturens drifhus, Städer och Skolar, erfordras för att hålla sin själ i verksamhet. Ifrån denna sida betraktad blir allt hvad som kan sätta Folkets sinnen i skakning för Statsmannen dubbelt dyr-

bart; och derföre bör äfven, efter Sällskapet öfvertygelse denna Allmogens, uti vissa trakter af Finland så högt fördömde böjelse för prakt, anses såsom ett säkert tecken dertill, att Hon vaknat ifrån den sömn hvaruti Bonden i det inre Landet ännu slumrar, och långt ifrån att quävas, betraktas såsom ett bevis uppå en redan vaknad industrie, och ett gladt förebud för en kommande cultur. Mätte Sällskapet här icke så missförstås, som ansåge Det böjelsen för prakt för något godt i och för sig sjelf. Det undfaller vist icke Sällskapet, huru böjelsen för prakt kan sammanstå med en hög grad af barbari, och huru mycket ädlare tendence det vore, om de som utsira sig med ett, oftast smaklöst glittrande prål, håldre använde denna kostnad att göra sina boningar snyggare, och sin husliga lefnad mera bekväm; men Sällskapet tror att prakt är det första, som träffar den råa människans fantasi, och som kraftigast kan sätta hennes själ i verksamhet. — Med en större förfining får denna böjelse af sig sjelft en ädlare syftning. Sådan är åtminstone inom vårt Land naturens gång. En jemnförelse emellan t. ex. Limingo Sockneboen, och hans grannar, torde uppå sanningen af denna sats vara ett starkt bevis. För ett hastigare utvecklande af denna förändring synes Staten kunna verka genom anstalterne för Folkets sedliga bildning, men för öfrigt borde, efter Sällskapet underdåniga tanka, omsorgen att uti denna väg jemnka allt till det bästa, helt och hållet öfverlemnas åt Naturen, hvares höga afsigter den djupaste menliga vishet alltid bör befara, att, vid positiva stadganden uti saker af i fråga varande beskaffenhet, falla i vågen.

Men äfven de, som inse att en större consumption af kramvaror uti det inre Landet vore en ren National-vinst, i det den icke kan existera utan en i samma mån förökad production, och att, ehuru behållningen, i anseende till de

köpta varornas ringa varaktighet, blir allsintet eller obehörligt större, driften till en högre industri och utvecklade förmögenheter likväl äro för Nationen en redbar vinst, men äfven de, som inse detta, ville Sällskapet hafva den nåden att säga, anse likväl det inre Landet säkrare och med större förmån kunna med sina behof förses utaf Uppstäder, än af på Landet bosatte och derföre skattande Handelsmän, eller kringstrykande Landthandlare.

Så vidt afsikten med Städer är att skaffa Allmogen afättning för egna varor, och att förse henne med dem hon kan i utbyte behöfva, så är ändamålet med våra Uppstäder till större delen förfeladt, eller åtminstone till en ringa del, och inom en inskränkt krets vunnit. Ty då Allmogen där icke kan hämta sine hufvudsakelige behof af Järn och Salt, hvilka hon med minsta kostnad sjelf ifrån Sjöstäderna npphåmtar, utan endast de lättare kramvaror, så hafva alla Städer uppe i Landet endast blifvit af nästgränsande Allmoge besökte, och utom de där bosatte Embetsmän och Handlande, samt de få Handverkare, som dessa kunnat gifva näring, utgör hufvudstammen Krögare och Färgare, de enda näringar som där verkligen äga trefnad. Att vänta det Fabriker skola uti dessa öde bygder uppstå, är säkert ännu, kanske i århundraden fäfångt. Dessa söka alltid de folkrikaste orter hvarest en mindre anläggningskostnad, och en säkrare afättning hålla dem skadeslösa för det drygare pris de för en del af sina behof nödgas erlægga.

Svårare blir frågan om Landthandelns frigifvande eller anläggandet af flera Uppstäder bör få företräde, då man tager i öfvervägande den moraliska verkan desse; ehuru små och obetydeliga de än må vara, yttra, i det de, åtminstone åt dem af Landets Inbyggare, som komma uti ett närmare berörande med hvarandra, och till en del

jenväl åt nästgränsande Allmoge, gifva en viss stöt till en högre verksamhet. Att en högre grad af kultur alldrig kan utbildas hos ett folk, där hvar Famille lefver nästan isolerad, är en sanning bekräftad af alla tiders erfarenhet, och det kan icke slå felt att ju en bekräftelse uppå sanningen af denna anmärkning bör kunna upptäckas, äfven uti våra obetydeliga Småstäder uppe uti Landet. Men som dessa, i anseende till Landets folkbrist och fattigdom, och så länge erfarenheten icke utvisat, att några Fabriker där kunna med förmån anläggas, förblifva så obetydliga och arma, att deras små Borgare ofta sakna den aktning och det borgerliga anseende, som gifva lust och mod till en högre industrie, så medföra slika inrättningar i vårt Land vist icke den nytta man af andra Länders erfarenhet kunde hafva anledning att vänta. Man torde kunna likna frågan om tiden för Ståders anläggande med den om Biens svärmande, och deraf draga den regel, att, likasom det icke batar att uppställa kupor förr än ett öfverflöd af bin gjort en svärmning nödvändig, så förblifva äfven Städer, anlagde utan naturens påkallande, tomma. Stället och tiden för anläggandet af en Stad förräder sig merendels långt förut, igenom en större samling af Handverkare och Landthandlande, samt en viss särdeles liflighet, som derstädes uppkommer. En allmän frihet uti nåringar skulle således ofelbart gifva säkra anvisningar när tid blefve att Staten, igenom små understöd bör söka gifva dessa naturliga anlag en hastigare utveckling. Med denna åsigt af ämnet anser Sällskapet Landthandelns frigifvande icke allenast kunna bestå jemte föresatsen att anlägga Småstäder, utan äfven böra nödvändigt föregå densamma, för att på förhand utvisa de tjenligaste ställen för dem.

Det synes då, som vore Finland vida mera betjent, om, hvar som hålst uppå Landet en Handlande kunde finna sitt interesse att sig bosätta, sådant vore, emot er-

41

En af hette handel. Handverken, och fabriken af alla slag på landsbyggen

E. och belatte någon liten förtäring till när man måste gå
E. Eller sitta at spikast den de för lägga med varor.

E. Veto skulle beläga kunde man ha afven utstillas - ty Boken
Således förtäring at utta Stuckos samt tycke mest är tillgänglig
af en obetydlig förtäring till stadens förhållande förtäring
till handels och andra nyttiga förtäring utspande. tror jag vore
öfriga utstämmande med fördras iika drags beflut. och Constitution

läggandet af en lämpelig skatt tillåtit, äfvensom att de;
i vilka resa ikring Landet för att handla Victualier eller
Slöjdeproducter, finge medföra kramvaror, så fort de till
erhållande utaf ett sådant tillstånd sig anmält och derföre
skattade. Minuthandlarne i Städerne skulle väl häraf one-
keligen lida, men de skulle kanske snart finna sin goda
uträkning att bosätta sig uppå Landet, och där hållas
mer än skadeslösa. -- Men om också följden verkligen
blefve, att mången i brist af nödig utkomst nödgades
öfvergå till andra yrken, så bör väl ingen kunna klaga,
såsom besinnar att Handlande och Handel existera för Lan-
dets skuld, men icke Landet för deras; Ofelbart är äfven
det, att, så fort Folkets välmåga stigit, skall en långt lif-
ligare och förmånligare handel uppstå och hålla Handels-
corpsen mer än skadeslös. Förbudet emot upphandlande
af Landtmanna varor och utminuterandet af kramvaror på
Landet är dessutom de facto upphåvit, i det nemligen
det, såsom en hvar känner dageligen öfvertrådes, och så-
ledes endast tjent Krono-Betjeningen, såsom en aktad För-
fattares ord falla, till ett tillfälle att då och då, efter in-
fall, genom ett kap förbättra sina svaga villkor. Dess upp-
håfvande påkallas således högeligen äfven af det skäl, att
Folket må hafva, åtminstone ett tillfälle mindre att se
huru Lagen kan strafflöst öfvertrådas.

En annan fråga blir det, om Städerne, deröfver i Nä-
der hörde, kunde anse de utaf Sällskapet i underdånighet
föreslagne Författningar såsom stridande mot deras privi-
legier. I sådant fall skulle de, enligt vår constitution
endast vid en Landtdag kunna afgöras. Sällskapet tillför-
ser sig likväl med säkerhet att Handels-Corpsen skall åt-
minstone instämma uti den delen af Sällskapets underdå-
niga önskan, som angår tillstånd att uppå Landet upp-
köpa Landtmanna varor. E

Men äfven i det fall att hvad Sällskapet i underdånighet föreslagit om Landthandels förbudets upphäfvande, icke kunde i Näder bifallas, synas de flesta marknader kunna i Landet indragas. Sällskapet misskänner visst icke den stora och redbara nytta dessa människornes första samband gjort menkligheten, och och huru, hos ett folk som står uppå den grad af Cultur, som Finnen uti det inre Landet, dessa till en del verka liksom Spelen hos de gamle Folkslagen; Men att de flesta af Landets marknader endast äro en mötesplats för några nästgränsande Socknars, i synnerhet ungdom, och en olycklig anledning till tusende brott och utsväfningar, utan minsta oeconomisk nytta för någon menniska, utom krögare, är så ofta anmärkt, och önskan om deras upphäfvande af upplysta och nitiska Landsmän i så lång tid yttrad, att Sällskapet i underdånighet vågar hoppas det Landets stora lidande, äfven af dessa, skall vinna Eder Kejsrerliga Majestäts Nådiga afseende, och alla andra marknader i näder afllysas, utom de hvilka, såsom marknaderne i Åbo, Tavastehus, Tammerfors, Kuopio och Kajana, yttra ett vidsträckt inflytande.

[Faint mirrored text from the reverse side of the page]

[Faint mirrored text from the reverse side of the page]

E. men i det ställe Jockens Munknaden hvar förstades uti den hvarje Ucker i en rättas. Der föras hant handlar ad o bofatta, vunnandes beten ^{afom} latta ut för staden upp hvarje / grötte icke böra utestata fatt ~~med~~ för up handlar sine besjö af Allmoget. och till dem för yttre Vaara för gott jern. —

Note Ett Monopolium bör ej för af skaffas med till / handlet af ett annat till land handlarnes erfarenna för män

W. M. R. R. R.

Efter minn-Tänkan på detta är ut ^{de} med
 sig affte och nyttigaste saker, så kan
 med Storaen frambragas. Det Phye-
 nny. fast vidar i sin medelalter med
 ett i Lycks kunga Landthandling med
 vändighet för Landth. ^{göra nyttigt} - Blott för
 i dertill era, som jag nu minnas i sin
 försigtigt yttat och samman

Både är afven det Teken ut enad
 Störreprivileger; men minne
 af på en Landtdag, Störreprivileger
 Lyck kunde förminnas äga den nyttig
^{och nyttigt} att de bifallo den projektet

men dessa Landthandling af frage till Landth. och
 exortare från Karon för ju vara gifte

[Faint, illegible handwritten text in cursive script, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Hvad förföljningen af kramvaror beträffar, menne den
 ma borde tillåta andra personer än den som är verk-
 handlande i staderna, ^{och borgarna} men också på landet besöka
 förtföre att till staden contribuera? Annars för-
 stadernas inga Resourcer erhållas till underhål-
 le af sin Justitie, sin polisie m. m. Helt utom
 af anledning att frukta, att om kram-
 deln, äfven mot behöriga afgifter tillåts, att för-
 den, sådant medförde den slaka verkan
 att juar och en sådan blifve en krogare
 sådana exempel gifvas i Hlmola.

Till Hans Majestät Kejsaren underdånigt för-
 slag om en fri Landthandel.

Den dyrbara rättighet Finska Hushållnings-Sällskapet,
 redan under Kongliga Svenska Regeringen ägde, att vid
 Thronen framställa sin tanke om Landets behof, begag-
 nade, för snart fjorton år sedan Sällskapet för att hos
 Landets då varande Regering i underdånighet anmäla
 Finlands, och i synnerhet de inre Lands-Orternes svåra
 lidande af det tvång, hvarmed det allmänna förbudet
 mot Landthandel fjettrade handeln med Victualie varor.
 Ehuru denna underdåniga anhållan då icke kunde vinna
 afseende, har likväl sedermera uti Sverige, igenom en
 Konglig Författning af den 31 Augusti 1815, Victualie-
 handeln blifvit gjord lika fri, som den med Spanmål,
 ehuru detta tvång derstädes aldrig varit så tryckande som
 i Finland, hvarest Uppstäderna äro färre, mindre besol-
 kade och välmående, samt tillfället att vid Bruk och Fa-
 briker afsätta Ladugårdens alster helt och hållet saknas.
 Sällskapet har derföre ansett sin plikt vara, att begagna
 sitt tillträde till Thronen för att hos Eder Kejsarliga
 Majestät i underdånighet framställa, huru svårt de inre
 Orterne lidit af förbudet emot Victualievarors upphand-
 lande på Landet, och huru det syntes Sällskapet, som
 kunde, icke allenast detta, utan äfven hela Landthandels
 förbudet till stor båttnad för Landet upphävas.

Det är en allmän anmärkning ibland Jordbrukare, att
 Akerbruket stigit, utan att Boskaps-skötseln, ehuru alltid,
 både i Skrift och Ordspråk helsad såsom Åkerns Moder,
 blifvit i samma förhållande utvidgad och förbättrad. - Till

en del synas våra författningar hafva föranledt detta, då de, intill denna dag låtit Åkerbrukets Moder-nåring, Boskaps-skötsel, sucka under ett tvång, från hvilket Åkerbruket, igenom Spanmålshandelns frigifvande, uti mer än fyratio år varit befriadt. En hvar som känner Bondens ställning uti det inre landet, vet huru Ladugårdens förnämsta afkastning, Smöret, räknas som en hufvudsakelig tillgång för hans utlagor och ófrige små penninge behof. Saknande tillfälle att efter hand afsätta Smöret färskt, har han sett sig nödsakad att spara det till vintern, då det redan förlorat mycket både i vigt och godhet. — En ny svårighet har äfven mött honom deruti, att emedan vid få Gårdar så mycket af Victualier kan under en Sommar till försälgning samlas, att de skulle utgöra ett fullt lass, och Allmøgen sällan betror sin varas föryttrande åt sin Granne, han antingen nödgats nedresa med halft lass, eller ock ytterligare ett år samla, hvaraf hans varor minskats i vigt och blifvit ännu mer försåmrade. Deremot är det otvifvelaktigt, att om Bonden uti det inre Landet ägde dageligen tillfälle, att efterhand till Landthandlare afsätta smärre partier af Smör och andra Victualier, han deraf äfven skulle uppmuntras till producerandet af sådana varor; att förtiga hans vinst genom ett högre pris för en bättre vara. Det synes äfven som själfva den omständighet, att han, i stället för att, såsom nu sker, bortbyta sin vara, komme att mot reda penningar försälja densamma, icke skulle vara utan förmånligt inflytande på hans industrie.

En annan näringsgren, Linets förädlande till Lårfter; för hvars befrämjande Eder Kejsarliga Majestät så Lands-Faderligen nitälskat, och som för Finland med tiden kan blifva af högsta vigt, hindras likaledes uti sina framsteg igenom Landthandels Förbudet. Efter Sällska-

pets öfvertygelse blifver med tiden, då denna nåring hunnit uppdritvas till större fullkomlighet, och fått en större utvidgning, det förnämsta tillfället till afsättning för finare lärfter uti Ryssland, och åtskilliga försök, som redan blifvit gjorda, synas besanna denna förmodan. -- Allmogen längs åt Nyländska kusten, men i synnerhet uti Borgå och Ingå samt kringliggande Socknar, som sedan längre tid varit uti Lårfts tillverkningen mera inkomen, och igenom sin sjöfart åger tillfälle till en vig communication med de Ryska kust-orterne, känner saknaden af en fri Landthandel mindre, och skall redan flitigt begagna denna afsättnings kanal. Allmogen uti det ipre Landet finner tvånget desto svårare. Landthandlares uti denna väg gjorde speculationer uppå St. Petersburg, skola slagit förmanligt ut, men, såsom blottstälde för åtal, hafva dessa icke vågat eller kunnat gifva sine gagnande företag någon större utsträckning, och tusende armar, som igenom dageligt tillfälle att föryttra varor skulle blifvit satte i verksamhet, hafva förblifvit överksamma.

Under samma fritagande från Landthandels Förbudet synes med enahanda skäl alla Allmogens små slöjde-producter, såsom Trådkåril. (Socknarne kring Nystad), Spinnrockar och kardor (Kelviå), Ylletyger (uti hvilka Wehmo Socken torde framför andra utmärka sig), Pottaska, (Wasa Lån, Ikalis), kunna inbegripas, och i sådant fall återstode af Bondens varor, som kunde hos honom uppköpas, inga andra än hans Skogsproducter, och som äfven dessa så mycket mer synas kunna fritagas ifrån Landthandels förbudet, som slika tunga varor, där Landttransport är i fråga, icke kunna af någon annan med större uträkning transporteras än af Allmogen sjelf, skulle den delen af Lagen emot Landthandel, som innefattar förbudet att på Landet upphandla Bondens varor, i och med det samma vara helt och hållit upphäfvnen.

Emot frihet i denna väg invänder man vanligen, det Städernes interesse fordrar att Allmogen skall till dem hämta sina varor, och att dessa skola fås till billiga priser. Efter Sällskapets öfvertygelse äro likväl dessa åsigtter i grund falska. Priset uti Städerna bestämmes, ehvad man derom må säga, icke genom öfverenskommelser emellan de Handlande, utan igenom utsigten till afsättning. — Landthandlarne skulle således nog samt akta sig att till Bonden uppe i Landet erlægga mera, än att Handlanden i Städerna, som skall exportera varan, kan hålla honom skadeslös; och om Bonden i detta fall verkligen finge t. ex. sitt Smör högre betalt, skedde sådant derföre, att det köptes färskt, då dess värde är högre, och sommartiden, då tillfälle att afsätta det genast gifves, och Handlanden således med större uträkning kan betala ett högre pris än under vintern, då han köper uppå ett måfå, icke kännande de priser som under sommaren skola gälla, och varan dessutom graveras af ränta, risk, samt försämring och minskning under liggetiden. Det vore dessutom hos en Borgare en stor blindhet att icke inse det Bondens välstånd är grunden till Handels flor, och att således allt hvarigenom detta kan i någon mån befördras, i sin tid ofeltbart skall verka äfven till Handlandens förmån. Men om också det skulle befinnas, att Allmogen och Städerna uti denna punkt verkligen hafva ett stridigt intresse, så borde väl, efter Sällskapets öfvertygelse, ingen fråga blifva hvilkendera partens interesse då är Statens; och Sällskapet skulle anse sig högelingen misskänna Landets aktningssvärda Handels-corps, om Det kunde tro densamma ett ögonblick vidare vilja yrka, att Statens väl skall för dess interesse uppoffras.

Svårare synes den fråga vara, om äfven den andra delen af Landthandels Förbudet, som vägrar att uppå Landet hålla Köpmanna varor fala, kunde och borde til-

Landmannas varor fria upphandlande på landet, och transporten till Städerna i fjärra fjärr skulle, med befrämjande af oberäknelige förtull, förtullade dogresider, och för Landmannen en ny utväg till penning för export, samt äfven bidraga till betydlig ökt utväg för export godely, samt af Regieringen i synnerhet bör upmärksammas. Genom en fri handel äfven på landet med Landmannens produkter försvann icke Hästens privilegier, på vida åtagens stadgande för en icke annorlunda bör anses än som en ekonomisk förtullning till förtullmande af de bidragen, som uti sig igen kunde äga man med en så allmoges, och Guld, som förtullning med afseende på den icke utlysnings, bör allmoges vedur vunnit, nu mera en, icke allena öfverflödig, utan äfven utvalig för den, till Guldets formen den vidlyft.

Dermed vore det skadligt, om med inkränkning af Städernes privilegier, handeln med Krom, och Handverksverks höjde-produkter skulle lammnas fullkomligen fri, helst denna slags handel af allmoges, enligt flere tiders erfarenhet, merendels på fredlighetens bekostnad, förernas med Krogeri handteringen. Det synes äfven som Finland vore vida mera befräm-

om Stadernas Handlande och Handverkare af all
slog finge hvar som helst på landet och na-
de behagade drifva handel med hvarandra och
sörjde produkter, hvarvart de jemväl ägde
förläsa sig landmannas varor: Äfven för,
med bibehållande af den borgare rätt de i
den vanligt samt utgörande af sine om-
ställ till Staden och öfver aflyder, den be-
traktades rättighet ~~att~~ medföra sig ä
det för att där idka handel eller han-
verks, hvilken borgare rätt den skulle
ärfes förtäflig, som till sedemias förhållande
på landet idkade vägar, handel med hand-
driften. Ofelbart skulle hvarvart en lo-
ligare handel upstå, till betydlig förmån,
för handtvaanen, som för Handlanden och
Handverksverken.

lika upphävas. Sällskapet måste därför i underdånighet
utbe sig Eders Kejsarliga Majeståts tillstånd att
hårom ingå uti en vidlyftigare detaille.

Likasom hoppet om förökade njutningar är motivet till
all industrie, en sådan åtminstone icke, utan att mensklighe-
tens nu varande sedliga tendence undergår en total förän-
dring, låter under annat vilkor tänka sig, så bör ock tillfället
att med lätthet förskaffa sig sina behof åtfölja tillfället att af-
sätta egen production; Handels och industriens halfva lif är
annars förlorat. Intet är mera vanligt än att såsom för-
derfvelig fördomma Allmogens kärlek för gränlåt; Atmin-
stone har man tyckt det vara klart, att den icke vore be-
hörig så länge man ännu tidtals lider hunger, eller alldrig
mågtar bestå sig rent bröd, utan allt jemnt uppbländar
det med bark, stamp och andra otjenliga ämnen -- Un-
der allt Mensklighetens verkliga eller digtade elände har
likvist alltid Anden vist sig segrande öfver materien der-
uti, att omsorgen för öfversinliga njutningar gått framför
den om de sinliga -- Så träffas hos vilda Nationer, där
de konster igenom hvilka lifvet göres bekvämt, knapt upp-
kommit, redan spår till de bildande konsterna, och så är
än i dag behofvet af Medborgares aktning och välbehag,
för den fattiga bonden i sjeliva Lapp-Socknarne, mera
känbart än hans egen mages kraf. Likasom vanan att
ifrån barndomen utan möda ledas uppå sanningen af de
för menskligheten dybaraste idéer, vanligen kommer den
bildade människan att förgåta hvad dessa idéers frambrin-
gande kostat, så glömmar hon äfven, vid de tusende
anledningar och väckelser till reflecterande samfunds-lifvet
erbjuder, hvad bemödande det i allmänhet för en menni-
ska, som lever utom dessa kulturens drifhus, Städer och
Skolar, erfordras för att hålla sin själ i verksamhet. I-
från denna sida betraktad blir allt hvad som kan sätta
Folkets sinnen i skakning för Statsmannen dubbelt dyr-

bart, och derföre bör äfven, efter Sällskapet öfvertygelse denna Allmogens, uti vissa trakter af Finland så högt fördömde böjelse för prakt, anses såsom ett säkert tecken dertill, att Hon vaknat ifrån den sömn hvaruti Bonden i det inre Landet ännu slumrar, och långt ifrån att quävas, betraktas såsom ett bevis uppå en redan vaknad industrie, och ett gladt förebud för en kommande cultur. Mätte Sällskapet här icke så missförstås, som ansåge Det böjelsen för prakt för något godt i och för sig sjelf. Det undfaller vist icke Sällskapet, huru böjelsen för prakt kan sammanstå med en hög grad af barbari, och huru mycket ådlare tendence det vore, om de som utsira sig med ett, oftast smaklöst glittrande prål, håldre använde denna kostnad att göra sina boningar snyggare, och sin husliga lefnad mera beqväm; men Sällskapet tror att prakt är det första, som träffar den råa människans fantasi, och som kraftigast kan sätta hennes själ i verksamhet. -- Med en större förfining får denna böjelse af sig sjelft en ådlare syftning. Sådan är åtminstone inom vårt Land naturens gång. En jemnförelse emellan t. ex. Limingo Sockneboen, och hans grannar, torde uppå sanningen af denna sats vara ett starkt bevis. För ett hastigare utvecklande af denna förändring synes Staten kunna verka genom anstalterne för Folkets sedliga bildning, men för öfrigt borde, efter Sällskapet underdåniga tanka, omsorgen att uti denna väg jemnka allt till det bästa, helt och hållet öfverlemnas åt Naturen, hvars höga afsigter den djupaste menkliga vishet alltid bör befara, att, vid positiva stadganden uti saker af i fråga varande beskaffenhet, falla i vägen.

Men äfven de, som inse att en större consumption af kramvaror uti det inre Landet vore en ren National-vinst, i det den icke kan existera utan en i samma mån förökad production, och att, ehuru behållningen, i anscende till de

köpta varornas ringa varaktighet, blir allsintet eller obehörligt större, driften till en högre industri och utvecklade förmögenheter likväl äro för Nationen en redbar vinst, men äfven de, som inse detta, ville Sällskapet hafva den nåden att säga, anse likväl det inre Landet säkrare och med större förmån kunna med sina behof förses utaf Uppstäder, än af på Landet bosatte och derföre skattande Handelsmän, eller kringstrykande Landthandlare.

Så vidt afsikten med Städer är att skaffa Allmogen afättning för egna varor, och att förse henne med dem hon kan i utbyte behöfva, så är ändamålet med våra Uppstäder till större delen förfeladt, eller åtminstone till en ringa del, och inom en inskränkt krets vunnit. Ty då Allmogen där icke kan hämta sine hufvudsakelige behof af Järn och Salt, hvilka hon med minsta kostnad sjelf ifrån Sjöstäderna npphämtar, utan endast de lättare kramvaror, så hafva alla Städer uppe i Landet endast blifvit af nästgränsande Allmoge besökte, och utom de där bosatte Embetsmän och Handlande, samt de få Handverkare, som dessa kunnat gifva näring, utgör hufvudstammen Krögare och Färgare, de enda näringar som där verkligen äga trefnad. Att vänta det Fabriker skola uti dessa öde bygder uppstå, är säkert ännu, kanske i århundraden färfångt. Dessa söka alltid de folkrikaste orter hvarest en mindre anläggningskostnad, och en säkrare afättning hålla dem skadeslösa för det drygare pris de för en del af sina behof nödgas erlagga.

Svårare blir frågan om Landthandelns frigifvande eller anläggandet af flera Uppstäder bör få företräde, då man tager i öfvervägande den moraliska verkan desse, ehuru små och obetydeliga de än må vara, yttra, i det de, åtminstone åt dem af Landets Inbyggare, som komma uti ett närmare berörande med hvarandra, och till en del

Jemväl åt nästgränsande Allmoge, gifva en viss stöt till en högre verksamhet. Att en högre grad af cultur alldrig kan utbildas hos ett folk, där hvar Familie lefver nästan isolerad, är en sanning bekräftad af alla tiders erfarenhet, och det kan icke slå felt att ju en bekräftelse uppå sanningen af denna anmärkning bör kunna upptäckas, äfven uti våra obetydeliga Småstäder uppe uti Landet. Men som dessa, i anseende till Landets folkbrist och fattigdom, och så länge erfarenheten icke utvisat, att några Fabriker där kunna med förmån anläggas, förblifva så obetydliga och arma, att deras små Borgare ofta sakna den aktning och det borgerliga anseende, som gifva lust och mod till en högre industrie, så medföra slika inrättningar i vårt Land vist icke den nytta man af andra Länders erfarenhet kunde hafva anledning att vänta. Man torde kunna likna frågan om tiden för Ståders anläggande med den om Biens svärmande, och deraf draga den regel, att, likasom det icke bätar att uppställa kupor förr än ett öfverflöd af bin gjort en svärmning nödvändig, så förblifva äfven Städer, anlagde utan naturens påkallande, tomma. Stället och tiden för anläggandet af en Stad förräder sig merendels långt förut, igenom en större samling af Handtverkare och Landthandlande, samt en viss särdeles liflighet, som derstädes uppkommer. En allmän frihet uti nåringar skulle således ofelbart gifva säkra anvisningar när tid blefve att Staten, igenom små understöd bör söka gifva dessa naturliga anlag en hastigare utveckling. Med denna åsigt af ämnet anser Sällskapet Landthandelns frigifvande icke allenast kunna bestå jemte föresatsen att anlägga Småstäder, utan äfven böra nödvändigt föregå densamma, för att på förhand utvisa de tjenligaste ställen för dem.

Det synes då, som vore Finland vida mera betjent, om, hvar som hålst uppå Landet en Handlande kunde finna sitt interesse att sig bosätta, sådant vore, emot er-

giggandet af en lämpelig skatt tillåtit, äfvensom att de, hvilka resa ikring Landet för att handla Victualier eller slöjdeproducter, sinne medföra kramvaror, så fort de till erhållande utaf ett sådant tillstånd sig anmält och derför beskattade. Minuthandlarne i Städerne skulle väl häraf onödeligen lida, men de skulle kanske snart finna sin goda uträkning att bosätta sig uppå Landet, och där hållas mer än skadeslösa. — Men om också följden verkligen blefve, att mången i brist af nödig utkomst nödgades öfvergå till andra yrken, så bör väl ingen kunna klaga, som besinnar att Handlande och Handel existera för Landets skuld, men icke Landet för deras. Ofelbart är äfven det, att, så fort Folkets välmåga stigit, skall en långt lifvigare och förmånligare handel uppstå och hålla Handelskorpsen mer än skadeslös. Förbudet emot upphandlande af Landtmanna varor och utminuterandet af kramvaror på Landet är dessutom de facto upphäfvit, i det nemligen det, såsom en hvar känner dageligen öfverträdes, och således endast tjent Krono-Betjeningen, såsom en aktad Förstättares ord falla, *till ett tillfälle att då och då, efter inbjudning, genom ett kap förbättra sina svaga vilkor.* Dess upphäfvande påkallas således högeligen äfven af det skäl, att Folket må hafva, åtminstone ett tillfälle mindre att se huru Lagen kan strafflöst öfverträdas.

En annan fråga blir det, om Städerne, deröfver i Nästgränsande hörde, kunde anse de utaf Sällskapet i underdånighet föreslagne Författningar såsom stridande mot deras privilegier. I sådant fall skulle de, enligt vår constitution endast vid en Landtdag kunna afgöras. Sällskapet tillförer sig likväl med säkerhet att Handels-Corpsen skall åtminstone instämma uti den delen af Sällskapets underdåniga önskan, som angår tillstånd att uppå Landet upphandla Landtmanna varor.

Men äfven i det fall att hvad Sällskapet i underdånighet föreslagit om Landthandels förbudets upphäfvande, icke kunde i Näder bifallas, synas de flesta marknader kunna i Landet indragas. Sällskapet misskänner visst icke den stora och redbara nytta dessa människornes första samband gjort menskligheten, och och huru, hos ett folk som står uppå den grad af Cultur, som Finnen uti det inre Landet, dessa till en del verka liksom Spelen hos de gamle Folkslagen; Men att de flesta af Landets marknader endast äro en mötesplats för några nästgränsande Socknars, i synnerhet ungdom, och en olycklig anledning till tusende brott och utsväfningar, utan minsta oeconomisk nytta för någon människa, utom krögare, är så ofta anmärkt, och önskan om deras upphäfvande af upplysta och nitiska Landsmän i så lång tid yttrad, att Sällskapet i underdånighet vågar hoppas det Landets stora lidande, äfven af dessa, skall vinna Eder Kejserliga Majeståts Nådiga afseende, och alla andra marknader i näder aflysas, utom de hvilka, såsom marknaderne i Åbo, Tavastehus, Tammerfors, Kuopio och Kajana, yttra ett vidsträckt inflytande.

Trk. d. 6 Jan. 1819

N° 711

49

Annæking
af
Gjælsindvæltig
af pag. 9. 10. af 7.

Till Hans Majestät Kejsaren underdänigt förslag om en fri Landthandel.

Den dyrbara rättighet Finska Hushållnings-Sällskapet, redan under Kongliga Svenska Regeringen ägde, att vid Thronen framställa sin tanke om Landets behof, begagnade, för snart fjorton år sedan Sällskapet, för att hos Landets då varande Regering, i underdänighet anmäla Finlands, och i synnerhet de inre Lands-Orternes svåra lidande af det tvång, hvarmed det allmänna förbudet mot Landthandel fjettrade handeln med Victualie varor. Ehuru denna underdäniga anhållan då icke kunde vinna afseende, har likväl sedermera uti Sverige, igenom en Konglig Författning af den 31 Augusti 1815, Victualiehandeln blifvit gjord lika fri, som den med Spanmål, ehuru detta tvång derstädes aldrig varit så tryckande som i Finland, hvarest Uppstäderna äro färre, mindre befolkade och välmående, samt tillfället att vid Bruk och Fabriker afsätta Ladugårdens alster helt och hållet saknas. Sällskapet har därför ansett sin plikt vara, att begagna sitt tillträde till Thronen för att hos Eder Kejsarliga Majestät i underdänighet framställa, huru svårt de inre Orterne lidit af förbudet emot Victualievarors upphandlande på Landet, och huru det syntes Sällskapet, som kunde, icke allenast detta, utan äfven hela Landthandelsförbudet till stor bättnad för Landet upphävas.

Det är en allmän anmärkning ibland Jordbrukare, att Akerbruket stigit, utan att Boskaps-skötsel, ehuru alltid, både i Skrift och Ordspråk helsad såsom Åkerns Moder, blifvit i samma förhållande utvidgad och förbättrad. Till

en del synas våra författningar hafva föranledt detta, då de, intill denna dag låtit Åkerbrukets Moder-nåring, Bop-skaps-skötsel, sucka under ett tvång, från hvilket Åkerbruket, igenom Spanmålshandelns frigifvande, uti mer än fyratio år varit befriadt. En hvar som känner Bondens ställning uti det inre landet, vet huru Ladugårdens förnämsta afkastning, Smöret, räknas som en hufvudsakelig tillgång för hans utlagor och öfrige små penninge behof. Saknande tillfälle att efter hand afsätta Smöret färskt, har han sett sig nödsakad att spara det till vintern, då det redan förlorat mycket både i vigt och godhet. — En ny svårighet har äfven mött honom deruti, att emedan vid få Gårdar så mycket af Victualier kan under en Sommar till försälgning samlas, att de skulle utgöra ett fullt lass, och Allmøgen sållan betror sin varas föryttrande åt sin Gramme, han antingen nödgats nedresa med halft lass, eller ock ytterligare ett år samla, hvaraf hans varor minskats i vigt och blifvit ännu mer försåmrade. Deremot är det otvifvelaktigt, att om Bonden uti det inre Landet ägde dageligen tillfälle, att efterhand till Landthandlare afsätta smärre partier af Smör och andra Victualier, han deraf äfven skulle uppmuntras till producerandet af sådane varor; att förtiga hans vinst genom ett högre pris för en bättre vara. Det synes äfven som sjelfva den omständighet, att han, i stället för att, såsom nu sker, bortbyta sin vara, komme att mot reda penningar försälja densamma, icke skulle vara utan förmånligt inflytande på hans industrie.

En annan näringsgren, Länets förädlade till Lårfter; för hvars befrämjande Eder Kejsrerliga Majestät så Lands-Faderligen nitålskat, och som för Finland med tiden kan blifva af högsta vigt, hindras likaledes uti sina framsteg igenom Landthandels Förbudet. Efter Sällska-

pets öfvertygelse blifver med tiden, då denna nåring hunnit uppdrivas till större fullkomlighet, och fått en större utvidgning, det förnämsta tillfället till afsättning för finare lärfter uti Ryssland, och åtskilliga försök, som redan blifvit gjorda, synas besanna denna förmodan. -- Allmogen längs åt Nyländska kusten, men i synnerhet uti Borgå och Ingå samt kringliggande Socknar, som sedan längre tid varit uti Lärfts tillverkningen mera inkomen, och igenom sin sjöfart äger tillfälle till en vig communication med de Ryska kust-orterne, känner saknaden af en fri Landthandel mindre, och skall redan flitigt begagna denna afsättnings kanal. Allmogen uti det inre Landet finner tvånget desto svårare. Landthandlars uti denna väg gjorde speculationer uppå St. Petersburg, skola slagit förmanligt ut, men, såsom blottstälde för åtal, afva dessa icke vägat eller kunnat gifva sine gagnande företag någon större utsträckning, och tusende armar, som igenom dageligt tillfälle att föryttra varor skulle blifvit satte i verksamhet, hafva förblifvit överksamma.

Under samma fritagande från Landthandels Förbudet synes med enahanda skäl alla Allmogens små slöjde-producter, såsom Trådkåril, (Sockvarne kring Nystad), Spinnrockar ock kardor (Kelviä), Ylletyger (uti hvilka Wehmo Socken torde framför andra utmärka sig), Pottaska, (Wasa Län, Ikalis), kunna inbegripas, och i sådant fall återstode af Bondens varor, som kunde hos honom uppköpas, inga andra än hans Skogsproducter, och som äfven dessa så mycket mer synas kunna fritagas ifrån Landthandels förbudet, som slika tunga varor, där Landttransport är i fråga, icke kunna af någon annan med större uträkning transporteras än af Allmogen sjelf, skulle den delen af Lagen emot Landthandel, som innefattar förbudet att på Landet upphandla Bondens varor, i och med det samma vara helt och hållit upphäfvnen.

Emot frihet i denna väg invänder man vanligen, det Städernes interesse fordrar att Allmogen skall till dem hämta sina varor, och att dessa skola fås till billiga priser. Efter Sällskapets öfvertygelse äro likväl dessa åsichter i grund falska. Priset uti Städerna bestämmes, ehvad man derom må säga, icke genom öfverenskommelser emellan de Handlande, utan igenom utsigten till afsättning. — Landthandlarne skulle således nogsamnt akta sig att till Bonden uppe i Landet erlægga mera, än att Handlanden i Städerna, som skall exportera varan, kan hålla honom skadeslös; och om Bonden i detta fall verkligen finge t. ex. sitt Smör högre betalt, skedde sådant derföre, att det köptes färskt, då dess värde är högre, och sommartiden, då tillfälle att afsätta det genast gifves, och Handlanden således med större uträkning kan betala ett högre pris än under vintern, då han köper uppå ett måfå, icke kännande de priser som under sommaren skola gälla, och varan dessutom graveras af ränta, risk, samt försämring och minskning under liggetiden. Det vore dessutom hos en Borgare en stor blindhet att icke inse det Bondens välstånd är grunden till Handelsns flor, och att således allt hvarigenom detta kan i någon mohn befördras, i sin tid ofeltbart skall verka äfven till Handlandens förmån. Men om också det skulle befinnas, att Allmogen och Städerna uti denna punkt verkligen hafva ett stridigt interesse, så borde väl, efter Sällskapets öfvertygelse, ingen fråga blifva hvilkendera partens interesse då är Statens; och Sällskapet skulle anse sig högeligen misskänna Landets aktningstvårda Handelscorps, om Det kunde tro densamma ett ögonblick vidare vilja yrka, att Statens väl skall för dess interesse oppoffras.

Svårare synes den fråga vara, om äfven den andra delen af Landthandels Förbudet, som vågrar att uppå Landet hålla Köpmanna varor sala, kunde och borde til-

lika upphävas. Sällskapet måste derföre i underdånighet utbe sig Eders Kejsrerliga Majeståts tillstånd att härom ingå uti en vidlyftigare detaille.

Likasom hoppet om förökade njutningar är motivet till all industrie, en sådan åtminstone icke, utan att mensklighetens nu varande sedliga tendence undergår en total förändring, låter under annat vilkor tänka sig, så bör ock tillfället att med lätthet förskaffa sig sina behof åtfölja tillfället att afsätta egen production; Handels och industriens halfva lif är annars förloradt. Intet är mera vanligt än att såsom förderfvelig fördömma Allmogens kärlek för gränlåt; Atminstone har man tyckt det vara klart, att den icke vore behörig så länge man ännu tidtals lider hunger, eller alldrig mågtar bestå sig rent bröd, utan allt jemnt uppblandar det med bark, stamp och andra otjenliga ämnen -- Under allt Mensklighetens verkliga eller digtade elände har likvist alltid Anden vist sig segrande öfver materien deruti, att omsorgen för öfversinliga njutningar gått framför den om de sinliga -- Så träffas hos vilda Nationer, där de konster igenom hvilka lifvet göres beqvämt, knapt uppkommit, redan spår till de bildande konsterna, och så är än i dag behofvet af Medborgares aktning och vålbehag, för den fattiga bonden i jellva Lapp-Socknarne, mera kämbart än hans egen mages kraf. Likasom vanan att ifrån barndomen utan möda ledas uppå sanningen af de för menskligheten dybaraste idéer, vanligen kommer den bildade menniskan att förgåta hvad dessa idéers frambringande kostat, så glömmer hon äfven, vid de tusende anledningar och väckelser till reflekterande samfunds-lifvet erbjuder, hvad bemödande det i allmänhet för en menniska, som lefver utom dessa kulturens drifhus, Städer och Skolar, erfordras för att hålla sin själ i verksamhet. Ifrån denna sida betraktad blir allt hvad som kan sätta Folkets sinnen i skakning för Statsmannen dubbelt dyr-

bart, och derföre bör äfven, efter Sällskapet's öfvertygelse denna Allmogens, uti vissa trakter af Finland så högt fördömde böjelse för prakt, anses såsom ett säkert tecken dertill, att Hon vaknat ifrån den sömn hvaruti Bonden i det inre Landet ännu slumrar, och långt ifrån att kvävas, betraktas såsom ett bevis uppå en redan vaknad industrie, och ett gladt förebud för en kommande kultur. Måtte Sällskapet här icke så missförstås, som ansåge Det böjelsen för prakt för något godt i och för sig sjelf. Det undfaller vist icke Sällskapet, huru böjelsen för prakt kan sammanstå med en hög grad af barbari, och huru mycket ädlare tendence det vore, om de som utsira sig med ett, oftast smaklöst glittrande prål, håldre använde denna kostnad att göra sina boningar snyggare, och sin husliga lefnad mera bekväm; men Sällskapet tror att prakt är det första, som träffar den råa människans fantasi, och som kraftigast kan sätta hennes själ i verksamhet. — Med en större förfining får denna böjelse af sig sjelft en ädlare syftning. Sådan är åtminstone inom vårt Land naturens gång. En jemnförelse emellan t. ex. Limingo Sockneboen, och hans grannar, torde uppå sanningen af denna sats vara ett starkt bevis. För ett hastigare utvecklande af denna förändring synes Staten kunna verka genom anstalterne för Folkets sedliga bildning, men för öfrigt borde, efter Sällskapet's underdåniga tanka, omsorgen att uti denna väg jemnka allt till det bästa, — helt och hållet öfverlemnas åt Naturen, hvars höga afsigter den djupaste menckliga vishet alltid bör befara, att, vid positiva stadganden uti saker af i fråga varande beskaffenhet, falla i vägen.

Men äfven de, som inse att en större consumption af kramvaror uti det inre Landet vore en ren National-vinst, i det den icke kan existera utan en i samma mån förökad production, och att, ehuru behållningen, i anseende till de

köpta varornas ringa varaktighet, blir allsintet eller obetydligt större, driften till en högre industri och utvecklade förmögenheter likväl äro för Nationen en redbar vinst, men äfven de, som inse detta, ville Sällskapet hafva den nåden att säga, anse likväl det inre Landet säkrare och med större förmån kunna med sina behof förses utaf Uppstäder, än af på Landet bosatte och derföre skattande Handelsmän, eller kringstrykande Landthandlare.

Så vidt afsikten med Städer är att skaffa Allmogen afättning för egna varor, och att förse henne med dem hon kan i utbyte behöfva, så är ändamålet med våra Uppstäder till större delen förfeladt, eller åtminstone till en ringa del, och inom en inskränkt krets vunnit. Ty då Allmogen där icke kan hämta sine hufvudsakelige behof af Järn och Salt, hvilka hon med minsta kostnad sjelf ifrån Sjöstäderna npphämtar, utan endast de lättare kramvaror, så hafva alla Städer uppe i Landet endast blifvit af nästgränsande Allmoge besökte, och utom de där bosatte Embetsmän och Handlande, samt de få Handverkare, som dessa kunnat gifva näring, utgör hufvudstammen Krögare och Färgare, de enda näringar som där verkeligen äga trefnad. Att vänta det Fabriker skola uti dessa öde bygder uppstå, är säkert ännu, kanske i århundraden fäfångt. Dessa söka alltid de folkrikaste orter hvarest en mindre anläggningskostnad, och en säkrare afättning hålla dem skadeslösa för det drygare pris de för en del af sina behof nödgas erlægga.

Svårare blir frågan om Landthandelns frigifvande eller anläggandet af flera Uppstäder bör få företräde, då man tager i öfvervägande den moraliska verkan desse; ehuru små och obetydeliga de än må vara, yttra, i det de, åtminstone åt dem af Landets Inbyggare, som komma uti ett närmare berörande med hvarandra, och till en del

*Jag tycker mer om Landthandelns frigifvande
enläggande af flere uppstäder. De an
förd opakerna in nedre hemmet,
li spädande af de förut tycke.*

jenväl åt nästgränsande Allmoge, gifva en viss stöt till en högre verksamhet. Att en högre grad af cultur alldrig kan utbildas hos ett folk, där hvar Familie lefver nästan isolerad, är en sanning bekräftad af alla tiders erfarenhet, och det kan icke slå felt att ju en bekräftelse uppå sanningen af denna anmärkning bör kunna upptäckas, äfven uti våra obetydeliga Småstäder uppe uti Landet. Men som dessa, i anscende till Landets folkbrist och fattigdom, och så länge erfarenheten icke utvisat, att några Fabriker där kunna med förmån anläggas, förblifva så obetydliga och arma, att deras små Borgare ofta sakna den aktning och det borgerliga anseende, som gifva lust och mod till en högre industrie, så medföra slika inrättningar i vårt Land vist icke den nytta man af andra Länders erfarenhet kunde hafva anledning att vänta. Man torde kunna likna frågan om tiden för Ståders anläggande med den om Biens svärmande, och deraf draga den regel, att, likasom det icke batar att uppställa kupor förr än ett öfverflöd af bin gjort en svärmning nödvändig, så förblifva äfven Städer, anlagde utan naturens påkallande, tomma. Stället och tiden för anläggandet af en Stad förråder sig merendels långt förut, igenom en större samling af Handtverkare och Landthandlande, samt en viss särdeles liflighet, som derstädes uppkommer. En allmän frihet uti näringar skulle således ofelbart gifva säkra anvisningar när tid blefve att Staten, igenom små understöd bör söka gifva dessa naturliga anlag en hastigare utveckling. Med denna åsigt af ämnet anser Sällskapet Landthandelns frigifvande icke allenast kunna bestå jemte föresatsen att anlägga Småstäder, utan äfven böra nödvändigt föregå densamma, för att på förhand utvisa de tjenligaste ställen för dem.

Det synes då, som vore Finland vida mera betjent, om, hvar som hålst uppå Landet en Handlande kunde finna sitt interesse att sig bosätta, sådant vore, emot er-

4 Sj' för min mening del ^{utlämning} efter det som
om att utbjuda King Landet ^{för sin}
varor. Mängden uppfyller vid så
hjuliga tillfällen för dessa kopier,
det kan eller kan ej i icke fall
gen. Då man vill vilja buda af sig
a lemnar i för afslutad
bank af mindre nyttiga saker
är för hvad det icke är möjligt
att säga till någon: gå och bjud
dessa granatlar at Landets ena
sådanne Gummor och mygdoner.
Det är redan kända för länge
gånget om man tillåter King
buden på Landet utan inifrån
ning af något som tillfälligt
Man all

läggandet af en lämpelig skatt tillåt, äfvensom att de;
hvilka resa ikring Landet för att handla Victualier eller
Slöjdeprodukter, änge medföra kramvaror, så fort de till
erhållande utaf ett sådant tillstånd sig anmält och derför
skattade. Minuthandlarne i Städerne skulle väl häraf one-
keligen lida, men de skulle kanske snart finna sin goda
uträkning att bosätta sig uppå Landet, och där hållas
mer än skadeslösa. — Men om också följderna verkligen
blefve, att mängden i brist af nödig utkomst nödgades
öfvergå till andra yrken, så bör väl ingen kunna klaga,
som besinnar att Handlande och Handel existera för Lan-
dets skuld, men icke Landet för deras; Ofelbart är äfven
det, att, så fort Folkets välmåga stigit, skall en långt lif-
ligare och förmånligare handel uppstå och hålla Handels-
corpsen mer än skadeslös. Förbudet emot upphandlande
af Landtmanna varor och utminuterandet af kramvaror på
Landet är dessutom de facto upphäfvit, i det nemligen
det, såsom en hvar känner dageligen öfvertrådes, och så-
ledes endast tjent Krono-Betjeningen, såsom en aktad För-
fattares ord falla, till ett tillfälle att då och då, efter in-
fall, genom ett kap förbättra sina svaga villkor. Dess upp-
hävande påkallas således högeligen äfven af det skäl, att
Folket må hafva, åtminstone ett tillfälle mindre att se
huru Lagen kan strafflös öfvertrådas.

En annan fråga blir det, om Städerne, deröfver i Nå-
der hörde, kunde anse de utaf Sällskapet i underdånighet
föreslagne Författningar såsom stridande mot deras privi-
legier. I sådant fall skulle de, enligt vår constitution
endast vid en Landtdag kunna afgöras. Sällskapet tillför-
ser sig likväl med säkerhet att Handels-Cörpsen skall åt-
minstone inståmma uti den delen af Sällskapets underdå-
niga önskan, som angår tillstånd att uppå Landet upp-
köpa Landtmanna varor.

Men äfven i det fall att hvad Sällskapet i underdånighet föreslagit om Landthandels förbudets upphäfvande, icke kunde i Näder bifallas, synas de flesta marknader kunna i Landet indragas. Sällskapet misskänner visst icke den stora och redbara nytta dessa människornes första samband gjort menskligheten, och och huru, hos ett folk som står uppå den grad af Cultur, som Finnen uti det inre Landet, dessa till en del verka liksom Spelen hos de gamle Folkslagen; Men att de flesta af Landets marknader endast äro en mötesplats för några nästgränsande Socknars, i synnerhet ungdom, och en olycklig anledning till tusende brott och utsväfningar, utan minsta oeconomisk nytta för någon människa, utom krögare, är så ofta anmärkt, och önskan om deras upphäfvande af upplysta och nitiska Landsmän i så lång tid yttrad, att Sällskapet i underdånighet vågar hoppas det Landets stora lidande, äfven af dessa, skall vinna Eder Kejsersliga Majestäts Nådiga afseende, och alla andra marknader i näder afllysas, utom de hvilka, såsom marknaderne i Åbo, Tavastehus, Tammerfors, Kuopio och Kajana, yttra ett vidsträckt inflytande.

Handels handels med Landets peo.
 vuter min vana för på för att
 som möjligt är. Landets bevar
 många utbyrde af. hvar för
 liest ad te, hvilka för haff
 och på hand stalle för haff, med en
 kända Brunnar i minnets

[Faint, illegible handwriting in cursive script, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible handwriting at the top of the page.]

[Extensive, very faint handwriting covering the majority of the page, likely bleed-through from the reverse side.]

Till Hans Majestät Kejsaren underdänigt förslag om en fri Landthandel.

Den dyrbara rättighet Finska Hushållnings-Sällskapet, redan under Kongliga Svenska Regeringen ågde, att vid Thronen framställa sin tanke om Landets behof, begagnade, för snart fjorton år sedan Sällskapet för att hos Landets då varande Regering i underdänighet anmäla Finlands, och i synnerhet de inre Lands-Orternes svåra lidande af det tvång, hvarmed det allmänna förbudet mot Landthandel fjettrade handeln med Victualie varor. Ehuru denna underdäniga anhållan då icke kunde vinna afseende, har likväl sedermera uti Sverige, igenom en Konglig Författning af den 31 Augusti 1815, Victualiehandeln blifvit gjord lika fri, som den med Spanmål, ehuru detta tvång derstädes aldrig varit så tryckande som i Finland, hvarest Uppstäderne äro färre, mindre befolkade och välmående, samt tillfället att vid Bruk och Fabriker afsätta Ladugårdens alster helt och hållet saknas. Sällskapet har derföre ansett sin plikt vara, att begagna sitt tillträde till Thronen för att hos Eder Kejsarliga Majestät i underdänighet framställa, huru svårt de inre Orterne lidit af förbudet emot Victualievarors upphandlande på Landet, och huru det synts Sällskapet, som kunde, icke allenast detta, utan äfven hela Landthandelsförbudet till stor båtnad för Landet upphävas.

Det är en allmän anmärkning ibland Jordbrukare, att Akerbruket stigit, utan att Boskaps-skötseln, ehuru alltid, både i Skrift och Ordspråk helsad såsom Åkerns Moder, blifvit i samma förhållande utvidgad och förbättrad. Till

A

Till hvarvarannan försäljningsvaror produceras alla
bygga varor och varor.

Eny tunga måg frigtalen nämna några
märkenader af päderna hafva afflyttat, det äro
Ushela, Lojo og Dickala märkenader, dussin,
flora andra dussin för dussinvarorna varor
tidu för nödvändiga, jag förmodar att de af
Östföretags Korrespondens har varit dussin
ta för de märkenader päderna ställas, og
den gifva märkenader dussinvarorna, märkenader
dussinvarorna om den, jag förmodar blott
för de märkenader märkenader bibehållande
äktningens pålägg, till det anförda
visar att de dussinvarorna, og det af följande
jämte stiel.

10 Det ord varor att dussin i det äro af
det gånge dussinvarorna frigtalen händer
tillfälliga ^{att förstå} dussinvarorna dussinvarorna af det dussin
dussinvarorna dussinvarorna, jag ord af märkenader, för dussin
jag ord icke blifva af märkenader og märkenader
situa att förstå dussinvarorna, för för de
långvariga dussinvarorna inbragta stielvarorna

pets öfvertygelse blifver med tiden, då denna nåring hun-
nit uppdrivas till större fullkomlighet, och fått en större
utvidgning, det förnämsta tillfället till afsättning för finare
lärter uti Ryssland, och åtskilliga försök, som redan
blifvit gjorda, synas besanna denna förmodan. -- Allmogen
långs åt Nyländska kusten, men i synnerhet uti Borgå och
Ingå samt kringliggande Socknar, som sedan längre tid
varit uti Lärfts tillverkningen mera inkomen, och igenom
sin sjöfart åger tillfälle till en vig communication med de
Ryska kust-örterne, känner saknaden af en fri Landthan-
del mindre, och skall redan slitigt begagna denna afsätt-
nings kanal. Allmogen uti det inre Landet finner tvån-
get desto svårare. Landthandlars uti denna våg gjorde
speculationer uppå St. Petersburg, skola slagit förmanligt
ut, men, såsom blottstälde för åtal, hafva dessa icke vå-
gat eller kunnat gifva sine gagnande företag någon större
utsträckning, och tusende armar, som igenom dageligt
tillfälle att föryttra varor skulle blifvit satte i verksamhet,
hafva förblifvit overksammas.

Under samma fritagande från Landthandels Förbudet
synes med enahanda skäl alla Allmogens små slöjde-pro-
ducter, såsom Trådkårl, (Socknarne kring Nystad), Spinn-
rockar och kardor (Kelviä), Ylletyger (uti hvilka Wehmo
Socken torde framför andra utmärka sig), Pottaska, (Wasa
Län, Ikalis), kunna inbegripas, och i sådant fall återstode af
Bondens varor, som kunde hos honom uppköpas, inga andra
än hans Skogsproducter, och som äfven dessa så mycket
mer synas kunna fritagas ifrån Landthandels förbudet,
som slika tunga varor, där Landtransport är i fråga, icke
kunna af någon annan med större uträkning transporterats
än af Allmogen sjelf, skulle den delen af Lagen emot
Landthandel, som innefattar förbudet att på Landet upp-
handla Bondens varor, i och med det samma vara helt
och hållit upphäfvnen.

Emot frihet i denna väg invänder man vanligen, det Städernes interesse fordrar att Allmogen skall till dem hämta sina varor, och att dessa skola fås till billiga priser. Efter Sällskapets öfvertygelse äro likväl dessa åsichter i grund falska. Priset uti Städerna bestämmes, ehvad man derom må säga, icke genom öfverenskommelser emellan de Handlande, utan igenom utsigten till afsättning. — Landthandlarne skulle således nog samt akta sig att till Bonden uppe i Landet erlägga mera, än att Handlanden i Städerna, som skall exportera varan, kan hålla honom skadeslös; och om Bonden i detta fall verkligen finge t. ex. sitt Smör högre betalt, skedde sådant derföre, att det köptes färskt, då dess värde är högre, och sommartiden, då tillfälle att afsätta det genast gifves, och Handlanden således med större uträkning kan betala ett högre pris än under vintern, då han köper uppå ett måfå, icke kännande de priser som under sommaren skola gälla, och varan dessutom graveras af ränta, risk, samt försämring och minskning under liggetiden. Det vore dessutom hos en Borgare en stor blindhet att icke inse det Bondens välfstånd är grunden till Handels flor, och att således allt hvarigenom detta kan i någon mån befordras, i sin tid ofeltbart skall verka äfven till Handlandens förmån. Men om också det skulle befinnas, att Allmogen och Städerna uti denna punkt verkligen hafva ett stridigt interesse, så borde väl, efter Sällskapets öfvertygelse, ingen fråga blifva. Hvilkendera partens interesse då är Statens; och Sällskapet skulle anse sig högeligen misskåma Landets aktningvärdas Handelscorps, om Det kunde tro densamma ett ögonblick vidare vilja yrka, att Statens väl skall för dess interesse uppoffras.

Svårare synes den fråga vara, om äfven den andra delen af Landthandels Förbudet, som vågrar att uppå Landet hålla Köpmanna varor sala, kunde och borde til-

lynnas följdan blifva, ett dänna redninge grans, och
 hvaru uppläg i sig väl, på sin minsta lövande, om
 ej alldeles undlade, åtminstone ej ädderbar med den
 drift som sig borde, men bibehållas de redan minsta
 de, i spinnatut Loojarevrednaden, på dänna högre
 dänna deromdring draga förre förvalter af dänna
 skogur, där de till förinläggen på för försäljning
 i de allra mest hvaru och reifrut, utän od allt
 annat af vittualie varor, väfvarer och handre
 flögdar som af dänna handlaren ej blifvit äpp döpta
 2°. Länna dänna handlaren andas till de byar och
 gårdar som lägga något på minsta vid farbrara
 vägar i spinnatut om dänna varor, hvaru följ-
 dan blifva, om alla dänna rednaden utän
 ändering ändering, att de byar som äro
 uppläg som ifrån allmänna allan farbrara dal
 en vägar, som spinnatut äro gånstän mon
 gne, ej hvaru något annat tillfälle öfrigt till
 dänna varor upplägning, äro all om väntan
 förre dän till dänna, där de väfvarer ej
 något till det högre priset för dän, hvaru följ-
 otvinnigt följn, ett industriell, god dän till sitt
 byar och högre dänna väfvarer, äro min
 om gånstän, hvilket är dänna dänna dän

30. Sällskapet måste därför i underdånighet
utbe sig Eders Kejsarliga Majeståts tillstånd att
här om ingå uti en vidlyftigare detaille.

Likasom hoppet om förökade njutningar är motivet till
all industrie, en sådan åtminstone icke, utan att mensklighets-
ens nu varande sedliga tendence undergår en total förändring,
låter under annat vilkor tänka sig, så bör ock tillfället
att med lätthet förskaffa sig sina behof åtfölja tillfället att af-
sätta egen production; Handelns och industriens halfva lif är
annars förloradt. Intet är mera vanligt än att såsom för-
derfvelig fördomma Allmogens kärlek för gränslät; Atmin-
stone har man tyckt det vara klart, att den icke vore be-
hörig så länge man ännu tidsals lider hunger, eller alldrig
mågtar bestå sig rent bröd, utan allt jemnt uppbländar
det med bark, stamp och andra otjenliga ämnen — Un-
der allt Mensklighetens verkliga eller diktade elände har
likvist alltid Anden vist sig segrande öfver materien der-
uti, att omsorgen för öfversinliga njutningar gått framför
den om de sinliga — Så träffas hos vilda Nationer, där
de konster igenom hvilka lifvet göres beqvämt, knapt upp-
kommit, redan spår till de bildande konsterna, och så är
än i dag behofvet af Medborgares aktning och välbehag,
för den fattiga bonden i sjeliva Lapp-Socknarne, mera
känbart än hans egen mages kraf. Likasom vanan att
ifrån barndomen utan möda ledas uppå sanningen af de
för menskligheten dybaraste idéer, vanligen kommer den
bildade menniskan att förgåta hvad dessa idéers frambrin-
gande kostat, så glömmer hon äfven, vid de tusende
anledningar och väckelser till reflekterande samfunds-lifvet
erbjuder, hvad bemödande det i allmänhet för en menni-
ska, som lefver utom dessa kulturens drifhus, Städer och
Skolar, erfordras för att hålla sin själ i verksamhet. I-
från denna sida betraktad blir allt hvad som kan sätta
Folkets sinnen i skakning för Statsmannen dubbelt dyr-

lika upphävas. Sällskapet måste därför i underdånighet
utbe sig Eders Kejsarliga Majeståts tillstånd att
här om ingå uti en vidlyftigare detaille.

Likasom hoppet om förökade njutningar är motivet till
all industrie, en sådan åtminstone icke, utan att mensklighets-
ens nu varande sedliga tendence undergår en total förändring,
låter under annat vilkor tänka sig, så bör ock tillfället
att med lätthet förskaffa sig sina behof åtfölja tillfället att af-
sätta egen production; Handelns och industriens halfva lif är
annars förloradt. Intet är mera vanligt än att såsom för-
derfvelig fördomma Allmogens kärlek för gränslät; Atmin-
stone har man tyckt det vara klart, att den icke vore be-
hörig så länge man ännu tidsals lider hunger, eller alldrig
mågtar bestå sig rent bröd, utan allt jemnt uppbländar
det med bark, stamp och andra otjenliga ämnen — Un-
der allt Mensklighetens verkliga eller diktade elände har
likvist alltid Anden vist sig segrande öfver materien der-
uti, att omsorgen för öfversinliga njutningar gått framför
den om de sinliga — Så träffas hos vilda Nationer, där
de konster igenom hvilka lifvet göres beqvämt, knapt upp-
kommit, redan spår till de bildande konsterna, och så är
än i dag behofvet af Medborgares aktning och välbehag,
för den fattiga bonden i sjeliva Lapp-Socknarne, mera
känbart än hans egen mages kraf. Likasom vanan att
ifrån barndomen utan möda ledas uppå sanningen af de
för menskligheten dybaraste idéer, vanligen kommer den
bildade menniskan att förgåta hvad dessa idéers frambrin-
gande kostat, så glömmer hon äfven, vid de tusende
anledningar och väckelser till reflekterande samfunds-lifvet
erbjuder, hvad bemödande det i allmänhet för en menni-
ska, som lefver utom dessa kulturens drifhus, Städer och
Skolar, erfordras för att hålla sin själ i verksamhet. I-
från denna sida betraktad blir allt hvad som kan sätta
Folkets sinnen i skakning för Statsmannen dubbelt dyr-

bart, och derföre bör äfven, efter Sällskapets öfvertygelse denna Allmogens, uti vissa trakter af Finland så högt fördömda böjelse för prakt, anses såsom ett säkert tecken dertill, att Hon vaknat ifrån den sömn hvaruti Bonden i det inre Landet ännu slumrar, och långt ifrån att quävas, betraktas såsom ett bevis uppå en redan vaknad industrie, och ett gladt förebud för en kommande cultur. Mätte Sällskapet här icke så missförstås, som ansåge Det böjelsen för prakt för något godt i och för sig sjelf. Det undfaller vist icke Sällskapet, huru böjelsen för prakt kan sammanstå med en hög grad af barbari, och huru mycket ädlare tendence det vore, om de som utsira sig med ett, oftast smaklöst glittrande prål, håldre använde denna kostnad att göra sina boningar snyggare, och sin husliga lefnad mera beqväm; men Sällskapet tror att prakt är det första, som träffar den råa människans fantasi, och som kraftigast kan sätta hennes själ i verksamhet. — Med en större förfining får denna böjelse af sig sjelft en ädlare syftning. Sådan är åtminstone inom vårt Land naturens gång. En jemnförelse emellan t. ex. Limingo Sockneboen, och hans grannar, torde uppå sanningen af denna sats vara ett starkt bevis. För ett hastigare utvecklande af denna förändring synes Staten kunna verka genom anstalterne för Folkets sedliga bildning, men för öfrigt borde, efter Sällskapets underdåniga tanka, omsorgen att uti denna väg jemnka allt till det bästa, helt och hållet öfverlemnas åt Naturen, hvars höga afsigter den djupaste menckliga vishet alltid bör befara, att, vid positiva stadganden uti saker af i fråga varande beskaffenhet, falla i vägen.

Men äfven de, som inse att en större consumption af kramvaror uti det inre Landet vore en ren National-vinst, i det den icke kan existera utan en i samma mån förökad production, och att, ehuru behållningen, i anseende till de

mycket på våra Diener, andra äro ordan om de
Eundtmannevaror som äro den bästa Diener äro
mycket.

På det jag äro i besittning af min gamla Skäl för
ordet för Ushela, Loojo og Bickala reviderade bibel-
hällande, så dykt jag gifva en Drott, man äro i
ofullständig reviderade om hvarje af de som
reviderade.

Ushela reviderade som kallad den 7. October är
nödig för den stora aversionen handlar som den
iddat manflan Landmanman og Hårborden,
den förstas den saderna med brodföda samt om-
dimaterior till linnudluden og fäst ordstyg, högt
ömbänliga för Hårborden, den saderna till-
byr sig sig, Loojo dalen af de som varor med
fullt förvinning, Landmanman gifvid sig
val, og det i synnerhet i en tid af reakt, den
hvar för sitt jordbruk af hvar tillfälla att göra
långt ut för till Hårborden för att förse sig
med denna nödvändigheten vara, og hvar
den för tiden af ungdom torde i Hårborden linn-
man utgållad, detta reviderade borde vara Skäl-
nog för denna reviderade bibelhällande, jag
förbigår att reviderade den för dal anställda
hvar till i Abo stad den saderna, manliga,

jernvål åt nästgränsande Allmoge, gifva en viss stöt till en högre verksamhet. Att en högre grad af kultur alldrig kan utbildas hos ett folk, där hvar Familie lefver nästan isolerad, är en sanning bekräftad af alla tiders erfarenhet, och det kan icke slå felt att ju en bekräftelse uppå sanningen af denna anmärkning bör kunna upptäckas, äfven uti våra obetydeliga Småstäder uppe uti Landet. Men som dessa, i anseende till Landets folkbrist och fattigdom, och så länge erfarenheten icke utvisat, att några Fabriker där kunna med förmån anläggas, förblifva så obetydliga och arma, att deras små Borgare ofta sakna den aktning och det borgerliga anseende, som gifva lust och mod till en högre industrie, så medföra slika inrättningar i vårt Land vist icke den nytta man af andra Länders erfarenhet kunde hafva anledning att vänta. Man torde kunna likna frågan om tiden för Ståders anläggande med den om Biens svärmande, och deraf draga den regel, att, likasom det icke bätar att uppställa kupor förr än ett öfverflöd af bin gjort en svärkning nödvändig, så förblifva äfven Ståder, anlagde utan naturens påkallande, tomma. Stället och tiden för anläggandet af en Stad förräder sig merendels långt förut, igenom en större samling af Handverkare och Landthandlande, samt en viss särdeles liflighet, som derstädes uppkommer. En allmän frihet uti nåringar skulle således ofelbart gifva säkra anvisningar när tid blefve att Staten, igenom små understöd bör söka gifva dessa naturliga anlag en hastigare utveckling. Med denna åsigt af ämnet anser Sällskapet Landthandelns frigifvande icke allenast kunna bestå jemte föresatsen att anlägga Småstäder, utan äfven böra nödvändigt föregå densamma, för att på förhand utvisa de tjenligaste ställen för dem.

Det synes då, som vore Finland vida mera betjent, om, hvar som hålst uppå Landet en Handlande kunde finna sitt interesse att sig bosätta, sådant vore, emot er-

afsvan från Ollmogarn i denna marknad. Dö-
 ppe Nångjörn og hvar jag i denna församling,
 på sig Hvidtspen samt den tillvordna
 yttre. Om någon i denna bör biblijellat,
 på en det vifv denna.

Om Birkala marknad i Spencia, vilken
 skulle i februari drag i October för Ufkele,
 gäller icke det som för om Ufkele
 anförut är, med inrättning af slagt Dr
 lög handlar, vilken på sig vilken vatten
 lög av den den, der i drifva, hvar för den
 vil på i det när meste lära sig för Ufkele
 marknad, börda biblijellat.

Om torde vore nödig att i denna
 40. ett ganska många hufvud i denna
 församling af Hvidtspen, afsvan och att i
 en gifva, vilken icke gifva något att för
 på sig i denna marknad, man vil att i
 denna marknad, på sig Bonden för
 hvar och hvar vardare. Hvar handlar
 af hvar och hvar vardare beträffar, på
 den den vil, afvint icke icke man alla
 mindre olägenhet, på något pått hufvud,
 om denna marknad skulle icke icke

svantag iudragad; men för ordens rättmätiga
högskall blifva det som är tryckta, och
de i stället för att af Landtmannen vid
manufakturerna, hvar de denna hvar
och högst några mihlkrug, för sig hvar
de behöfvur, nödgades icke alltså gifva
en viss afflora på 10 a 15 mihl till hvar
man, utan ord det till dem för betulen
ifruen 25 till 50 procent ^{af} hvar för de
dessa på manufakturerna för hvar
man af Landtmannen, hvilka sedan
afven alltid med större värd för hvar för
de på manufakturerna och i staden.
Och det som är af mig i allödning
och vilning utförd är, för de hvarliga
dessa högskallning. Därför för mig, det
i de lätta sig gifva, utan industrions gränser
vanda för denna allmog, utgå
utan svantag iudragad eller dunt
manufakturerna, i synnerhet de som behöfvur
hvar del eller varit bytt mellan hvar

läggandet af en lämpelig skatt tillåt, äfvensom att de;
hvilka resa ikring Landet för att handla Victualier eller
Slöjdeproducter, unge medföra kramvaror, så fort de till
erhållande utaf ett sådant tillstånd sig anmält och dertill
skattade. Minuthandlarne i Städerne skulle väl här af one-
keligen lida, men de skulle kanske snart finna sin goda
uträkning att bosätta sig uppå Landet, och där hållas
mer än skadeslösa. — Men om också följderna verkligen
blefve, att mängden i brist af nödig utkomst nödgades
öfvergå till andra yrken, så bör väl ingen kunna klaga,
som besinnar att Handlande och Handel existera för Lan-
dets skuld, men icke Landet för deras; Ofelbart är äfven
det, att, så fort Folkets vålmåga stigit, skall en långt lif-
ligare och förmånligare handel uppstå och hålla Handels-
corpsen mer än skadeslös. Förbudet emot upphandlande
af Landtmanna varor och utminuterandet af kramvaror på
Landet är dessutom de facto upphäfvit, i det nemligen
det, såsom en hvar känner dageligen öfvertrådes, och så-
ledes endast tjent Krono-Betjeningen, såsom en aktad För-
fattares ord falla, till ett tillfälle att då och då, efter in-
fall, genom ett kap förbättra sina svaga vilkor. Dess upp-
håfvande påkallas således högeligen äfven af det skäl, att
Folket må hafva, åtminstone ett tillfälle mindre att se
huru Lagen kan strafflös öfvertrådas.

En annan fråga blir det, om Städerne, deröfver i Nä-
der hörde, kunde ansé de utaf Sällskapet i underdånighet
föreslagne Författningar såsom stridande mot deras privi-
legier. I sådant fall skulle de, enligt vår constitution
endast vid en Landtdag kunna afgöras. Sällskapet tillför-
ser sig likväl med säkerhet att Handels-Corpsen skall åt-
minstone instämna uti den delen af Sällskapets underdå-
niga önskan, som angår tillstånd att uppå Landet upp-
köpa Landtmanna varor.

Men äfven i det fall att hvad Sällskapet i underdånighet föreslagit om Landthandels förbudets upphäfvande, icke kunde i Näder bifallas, synas de flesta marknader kunna i Landet indragas. Sällskapet misskänner visst icke den stora och redbara nytta dessa människornes första samband gjort menskligheten, och och hura, hos ett folk som står uppå den grad af Cultur, som Finnen uti det inre Landet, dessa till en del verka liksom Spelen hos de gamle Folkslagen; Men att de flesta af Landets marknader endast äro en mötesplats för några nästgränsande Socknars, i synnerhet ungdom, och en olycklig anledning till tusende brott och utsväfningar, utan minsta oeconomisk nytta för någon människa, utom krögare, är så ofta anmärkt, och önskan om deras upphäfvande af upplysta och nitiska Landsmän i så lång tid yttrad, att Sällskapet i underdånighet vågar hoppas det Landets stora lidande, äfven af dessa, skall vinna Eder Kejsersliga Majestäts Nådiga afseende, och alla andra marknader i näder aflysas, utom de hvilka, såsom marknaderne i Åbo, Tavastehus, Tammerfors, Kuopio och Kajana, yttra ett vidsträckt inflytande.

och Svandemännan. Den svenske Svandemännen i det inre af Landet, såsom mig tilltalat oländas, väntar jag ej villigt ^{huru} de äro så många ja men jag af dem önskar att hafva industriens gvinfranda affäffar, i synnerhet alla de som äro till nytta för hufvudstad och hufvudstadsmännen.

Det är en holligalagssamling, ett förväl till Svandemännan i hufvudstadsmännen till försvand fylleri, skugga, bedrägeri och tjufvander, men hufvudstadsmännen äro för inflytelser? jag vill jag håller mig vid ordspörelse: A brisus non tollit usum. Det är efter min mening en lidande för onalagssamling, att Svandemännan på värdet hålla, i synnerhet vid hufvudstad, bibuhallden, bedrägeri, hufvudstadsmännen ja lida mycket till till slaget i industriens ruggjälgen och hufvudstadsmännen och Svandemännan frigifvanda i all dess värld; så dan jag ej villigt att ordet för hufvudstadsmännen bibuhallden, i synnerhet hufvudstadsmännen, till dess man af hufvudstadsmännen hufvudstadsmännen, att de Svandemännan i hufvudstadsmännen

Sör

Den vitt kunnade det andra som vid denna
 anledning utöfrade, torde höra Öfversta
 som på Ljansläta Mendel, i synnerhet bodde
 och hufvudstaden förbjudas vid alla, på Skad-
 som Svand, i anseende på som förändra
 vandra eller gämnade, utom först nämnda hö-
 skaderna, anseende på dem blifva og gifva
 an lida på renlig som på de anledningar till
 bådägnari, följande og utom del i Skaderna

Karis den 10. Martii 1819. Abrah: W. Tuder

[Faint, mostly illegible handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

Kejsarliga Hushållnings-Sällskapet
peters respectiva skrivelser af den 2
septembe November, från jemte några
Exemplar af Sällskapets Författning
underdänigt betänkande till Hans
Majestät Kejsaren, om en fri Land-
handel, kommit mig till handa. De
där jag, på Sällskapets anmodan,
deresuo bemödat mig att inhämta
nägra, ä genna ort, kunnige och
välskänkade Landtmans uttalande
sär jag härmed vill äran, att dem
i förening med de anmärkningarna,
till hvilka jag ansett mig själv befoga
med Sällskapet communicera.
Ärvid den följande omständighet
af Sällskapets underdäniga författning

Till Hans Majestät Kejsaren underdänigt för-
slag om en fri Landhandel.

Den dyrbara rättighet Finska Hushållnings-Sällskapet,
redan under Kongliga Svenska Regeringen ägde, att vid
Thronen framställa sin tanke om Landets behof, begagnade,
för snart fjorton år sedan Sällskapet för att hos
Landets då varande Regering i underdänighet anmäla
Finlands, och i synnerhet de inre Lands-Orternes svåra
lidande af det tvång, hvarmed det allmänna förbudet
mot Landhandel fjettrade handeln med Victualie varor.
Ehuru denna underdäniga anhållan då icke kunde vinna
afseende, har likväl sedermera uti Sverige, igenom en
Konglig Författning af den 31 Augusti 1815, Victualie-
handeln blifvit gjord lika fri, som den med Spanmål,
ehuru detta tvång derstädes aldrig varit så tryckande som
i Finland, hvarest Uppstäderna äro färre, mindre befol-
kade och välmående, samt tillfället att vid Bruk och Fa-
briker afsätta Ladugårdens alster helt och hållet saknas.
Sällskapet har derföre ansett sin plikt vara, att begagna
sitt tillträde till Thronen för att hos Eder Kejsarliga
Majestät i underdänighet framställa, huru svårt de inre
Orterne lidit af förbudet emot Victualievarors upphand-
lande på Landet, och huru det syntes Sällskapet, som
kunde, icke allenast detta, utan äfven hela Landhandels
förbudet till stor båtnad för Landet upphävas.

Det är en allmän anmärkning ibland Jordbrukare, att
Akerbruket stigit, utan att Boskaps-skötseln, ehuru alltid,
både i Skrift och Ordspråk helsad såsom Åkerns Moder,
blifvit i samma förhållande utvidgad och förbättrad. Till

A

) = (

en del synas våra författningar hafva föranledt detta, då de, intill denna dag låtit Åkerbrukets Moder-nåring, Bo-skaps-skötsel, sucka under ett tvång, från hvilket Åkerbruket, igenom Spanmålshandelns frigifvande, uti mer än fyratio år varit befriadt. En hvar som känner Bondens ställning uti det inre landet, vet huru Ladugårdens förnämsta afkastning, Smöret, råknas som en hufvudsakelig tillgång för hans utlagor och öfrige små penninge behof. Saknande tillfälle att efter hand afsätta Smöret färskt, har han sett sig nödsakad att spara det till vintern, då det redan förlorat mycket både i vigt och godhet. -- En ny svårighet har äfven mött honom deruti, att emedan vid få Gårdar så mycket af Victualier kan under en Sommar till försälgning samlas, att de skulle utgöra ett fullt lass, och Allmogens sållan betror sin varas föryttrande åt sin Granne, han antingen nödgats nedresa med halft lass, eller och ytterligare ett år samla, hvaraf hans varor minskats i vigt och blifvit ännu mer försämrade. Deremot är det otvifvelaktigt, att om Bonden uti det inre Landet ågde dageligen tillfälle, att efterhand till Landthandlare afsätta smärre partier af Smör och andra Victualier, han deraf äfven skulle uppmuntras till producerandet af sådane varor; att förtiga hans vinst genom ett högre pris för en bättre vara. Det synes äfven som sjelfva den omständighet, att han, i stället för att, såsom nu sker, bortbyta sin vara, komme att mot reda pennin-gar försälja densamma, icke skulle vara utan förmånligt inflytande på hans industrie.

En annan näringsgren, Linets förädlande till Lårster; för hvars befrämjande Eder Kejsersliga Majestät så Lands-Faderligen nitålskat, och som för Finland med tiden kan blifva af högsta vigt, hindras likaledes uti sina framsteg igenom Landthandels Förbudet. Efter Sällska-

63

nemligea friheten för Landtmannen, att förtylla och för milken som häls; att tillhandla sig des producter betraf-far; anser en kvar den samma så mycket mera för billig, som li synreker; i de öfre Lands-öfverne Allmogens genom bättre tillfälle till affättning på skådet både af des Land- och Skogs-producter, öfridigt skulle uppmuntras till större Industrie och i följd deraf äfven vinna mera välmaga. Ut ett sådant Land, som varit des för skådet existera och Landtmannen följa keteligen nöd-gas upproffa mycket till köfkrad och möda i affeende på sine producters transporterande och föryttrande; borde Landthandeln, med en än i något annat Land, vara fri och oinskränkt, och alla monopolier och skrä-ttsätt-ningar, såsom ledande till trång och hinder för Landtmanna närin-gen undanröjas. Utom den föo-mon, genom en dylike handelsfrihet,

i Ekonomiskt hänseende, skulle till-
skynnas Landtmannen i allmänhet,
vare det äfven, i afseende på Allmogens
moralitet, en resbar vinst, att så litet
som möjligt än, nödgas besöka Skäder-
ne, ja vida erfarenheten äroga Lagen
att dessa besök, ja sålunda, bestå mera
bidraga till fördeservande af det Jorden.
I en ledning här af, skulle man sålunda
önska, att af den allra flesta Landt-
kare, måtte äga frihet att nedfatta
i Socknarne, i Landbygden, ibland
hvilka i synnerhet må nämnas Gar-
re och Bergare, såsom nu mera för All-
mogen oömbärlige, på det den sam-
me, såsom hittills, härafseles må nödgas
att för dessa allmänna behof, till och
ofta göra resor till Skäderne.

Att en ökad Näringsfrihet och
drift, utgör förnämliga medlet, att bli-
ga var och en till välmaga, är en
frivillig sanning; äfven som, att den
någor, ej kan äga resten, för utan de
förstämmande i hvad i sinland, i afse-
nde på skolekonomi förkofran vunnit, gen-
den oinfränkta frihet i Spanmålshand-

pets öfvertygelse blifver med tiden, då denna näring hun-
nit uppdrivas till större fullkomlighet, och fått en större
utvidgning, det förnämliga tillfället till afsättning för finare
lärfiter uti Ryssland, och åtskilliga försök, som redan
blifvit gjorda, synas besanna denna förmodan. -- Allmogen
längs åt Nyländska kusten, men i synnerhet uti Borgå och
Ingå samt kringliggande Socknar, som sedan längre tid
varit uti Lärfts tillverkningen mera inkomen, och igenom
sin sjöfart äger tillfälle till en vig communication med de
Ryska kust-orterne, känner saknaden af en fri Landthand-
del mindre, och skall redan flitigt begagna denna afsätt-
nings kanal. Allmogen uti det inre Landet finner tvån-
get desto svårare. Landthandlaren uti denna väg gjorde
speculationer uppå St. Petersburg, skola slagit förmanligt
ut, men, såsom blottstälde för åtal, afva dessa icke vä-
gat eller kunnat gifva sine gagnande företag någon större
utsträckning, och tusende armar, som igenom dageligt
tillfälle att föryttra varor skulle blifvit satte i verksamhet,
hafva förblifvit överksamma.

Under samma fritagande från Landthandels Förbudet
synes med enahanda skäl alla Allmogens små slöjde-pro-
ducter, såsom Trädkåril, (Socknarne kring Nystad), Spinn-
rockar och kardor (Kelviä), Ylletyger (uti hvilka Wehmo
Socken torde framför andra utmärka sig), Pottaska, (Wasa
Län, Ikalis), kunna inbegripas, och i sådant fall återstode af
Bondens varor, som kunde hos honom uppköpas, inga andra
än hans Skogsproducter, och som äfven dessa så mycket
mer synas kunna fritagas ifrån Landthandels förbudet,
som slika tunga varor, där Landtransport är i fråga, icke
kunna af någon annan med större uträkning transporteras
än af Allmogen sjelf, skulle den delen af Lagen emot
Landthandel, som innefattar förbudet att på Landet upp-
handla Bondens varor, i och med det samma vara helt
och hållit upphäfvnen.

Emot frihet i denna väg invänder man vanligen, det Stådernes interesse fordrar att Allmogen skall till dem hämta sina varor, och att dessa skola fås till billiga priser. Efter Sällskapets öfvertygelse äro likväl dessa åsigtter i grund falska. Priset uti Ståderna bestämmes, ehvad man derom må säga, icke genom öfverenskommelser emellan de Handlande, utan igenom utsigten till afsättning. — Landthandlarne skulle således nog samt akta sig att till Bonden uppe i Landet erlægga mera, än att Handlanden i Ståderne, som skall exportera varan, kan hålla honom skadeslös; och om Bonden i detta fall verkligen finge t. ex. sitt Smör högre betalt, skedde sådant derföre, att det köptes färskt, då dess värde är högre, och sommartiden, då tillfälle att afsätta det genast gifves, och Handlanden således med större uträkning kan betala ett högre pris än under vintern, då han köper uppå ett måfå, icke kånmande de priser som under sommaren skola gälla, och varan dessutom graveras af ränta, risk, samt försåmring och minskning under liggetiden. Det vore dessutom hos en Borgare en stor blindhet att icke inse det Bondens välstånd är grunden till Handels flor, och att således allt hvarigenom detta kan i någon mohn befordras, i sin tid ofeltbart skall verka äfven till Handlandens förmån. Men om också det skulle befinnas, att Allmogen och Ståderne uti denna punkt verkligen hafva ett stridigt interesse, så borde väl, efter Sällskapets öfvertygelse, ingen fråga blifva hvilkendera partens interesse då är Statens; och Sällskapet skulle anse sig högelingen misskånna Landets aktningssvärda Handels corps, om Det kunde tro densamma ett ögonblick vidare vilja yrka, att Statens väl skall för dess interesse oppoffras.

Svårare synes den fråga vara, om äfven den andra delen af Landthandels Förbudet, som vågrar att uppå Landet hålla Köpmanna varor fäla, kunde och borde til-

64
Swicken af Sveriges utmärkt Lika Finance-
Minister Presidenten m.m. Grefve Liljencrantz
1775 tillflyktes och utverkades är genom
erfarenheten långt för detta beslytt. äfven
som den af honora Patriotiskt tillflykte
men följt 1815: Sveriges utslag, lika ja
fria Virtualit-handel, ofeltbart skall med-
föra en välgörande verkan, till en allmän-
nare välstånde för Landtmanne och järde-
les bidrag till den i Norden så lätte för-
jummage, ängs- och Boskaps- skötselns
förbättrande. Det är jaknas än denna
välgörande författning; men hvarje väl-
kånmande Landtmanne, hufve redan det
glada hopp, att Dans Kejserliga Maje-
stat, af vanlig Nåd och Omhet för Finn-
lands väl, äfven i detta fall, skall hafva
Nådigt afseende på Kafferens Husällnings-
Sällskapets Patriotiskt underdåniga
Förlag.

Det är som i detta hänseende emot Land-
handels friheten af en del Stadsborg och
jerdels Landtmanne, plågar anföras, förtje-
nar alldeles ej någon consideration. Deres
borde tvärtem, befinna, att Allmogens väl-
stånde, äfven på hela Landets och att den
vissa Bonden erhåller genom lättare tillfä-
le till afsättning och högre pris för sin varan,

i sinom tid, åter inflyter i den Landlunds
borgarens kraft. Obilligt vore det äfven
besänkt, att Bonden enstör skulle agera för.
man ej allena åt Befolande i Landet, utan
och åt alla daglifvare i Städerne, af hvilka
många, för ett vinna mera maktighet, flytt
ifrån landsbygden. Måne icke det vore
mera i sin ordning, att köpare och Victualie
handlande i Städerne, hvilka äga vida mera
tid och ledighet, än den desultom nypräpar
Bonden, försedde sig själva med Victualier,
hå affatut för Stadsböerner räkning?
Möjlighet en dem förklarar det på kallast sin
håa Borgerskapet i Åbo, som på ett dylikt
fäst ej allena ärligen köper hemärdet
Stad, utan äfven Stockholm, till storre de
len, med begjörige Victualie varor,
Borde icke Stadsböerne considerera, att
Landet ej exciperar för Städersne skatt
utan tvärtom, Stäberne för Landet.

Om vad den sednare, af Sällskapet ha
underdånigt föreslagne omfländigheten
nemligen en för och oinfränkt försäl
ning på Landet af Köpmanna värde
beträffar; är den i sanning, enligt Säll
skapet eget vidgående svarare att
i hela det vidt och i affeonde på följande

lika upphävas. Sällskapet måste derföre i underdånighet
utbe sig Eders Kejsarliga Majeståts tillstånd att
hårom ingå uti en vidlyftigare detaille.

Likasom hoppet om förökade njutningar är motivet till
all industrie, en sådan åtminstone icke, utan att mensklighe-
tens nu varande sedliga tendence undergår en total förän-
dring, låter under annat vilkor tänka sig, så bör ock tillfället
att med lätthet förskaffa sig sina behof åtfölja tillfället att af-
sätta egen production; Handels och industriens halfva lif är
annars förloradt. Intet är mera vanligt än att såsom för-
derfvelig fördömma Allmogens kärlek för gränlåt; Atmin-
stone har man tyckt det vara klart, att den icke vore be-
hörig så länge man ännu tidtals lider hunger, eller alldrig
mågtar bestå sig rent bröd, utan allt jemnt uppblandar
det med bark, stamp och andra otjenliga ämnen — Un-
der allt Mensklighetens verkliga eller digtade elände har
likvist alltid Anden vist sig segrande öfver materien der-
uti, att omsorgen för öfversinliga njutningar gått framför
den om de sinliga -- Så träffas hos vilda Nationer, där
de konster igenom hvilka lifvet göres beqvämt, knapt upp-
kommit, redan spår till de bildande konsterne, och så är
än i dag behofvet af Medborgares aktning och välbehag;
för den fattiga bonden i sjellva Lapp-Socknarne, mera
känbart än hans egen mages kraf. Likasom vanan att
ifrån barndomen utan möda ledas uppå sanningen af de
för menskligheten dybaraste idéer, vanligen kommer den
bildade menniskan att förgåta hvad dessa idéers frambrin-
gande kostat, så glömmet hon äfven, vid de tusende
anledningar och väckelser till reflekterande samfunds-lifvet
erbjuder, hvad bemödande det i allmänhet för en menni-
ska, som lever utom dessa kulturens drifhus, Städer och
Skolar, erfordras för att hålla sin själ i verksamhet. I-
från denna sida betraktad blir allt hvad som kan sätta
Folkets sinnen i skakning för Statsmannen dubbelt dyr-

bärt; och derföre bör äfven, efter Sällskapet öfvertygelse denna Allmogens, uti vissa trakter af Finland så högt fördomde böjelse för prakt, anses såsom ett säkert tecken dertill, att Hon vaknat ifrån den sömna hvaruti Bonden i det inre Landet ännu slumrar, och långt ifrån att quävas, betraktas såsom ett bevis uppå en redan vaknad industrie, och ett gladt förebud för en kommande kultur. Mätte Sällskapet här icke så missförstås, som ansåge Det böjelsen för prakt för något godt i och för sig sjelf. Det undfaller vist icke Sällskapet, huru böjelsen för prakt kan sammanstå med en hög grad af barbari, och huru mycket ådlare tendence det vore, om de som utsira sig med ett, oftast smaklöst glittrande prål, håldre använde denna kostnad att göra sina boningar snyggare, och sin husliga lefnad mera beqväm; men Sällskapet tror att praktiken är det första, som träffar den råa människans fantasi, och som kraftigast kan sätta hennes själ i verksamhet. — Med en större förfining får denna böjelse af sig sjelft en ådlare systning. Sådan är åtminstone inom vårt Land naturens gång. En jemnförelse emellan t. ex. Limingo Sockneboen, och hans grannar, torde uppå sanningen af denna sats vara ett starkt bevis. För ett hastigare utvecklande af denna förändring synes Staten kunna verka genom anstalterne för Folkets sedliga bildning, men för öfrigt borde, efter Sällskapet underdåniga tanka, omsorgen att uti denna väg jemnka allt till det bästa, helt och hållet öfverlemnas åt Naturen, hvares höga afsigter den djupaste menckliga vishet alltid bör befara, att, vid positiva stadganden uti saker af i fråga varande beskaffenhet, falla i vägen.

Men äfven de, som inse att en större consumption af kramvaror uti det inre Landet vore en ren National-vinst, i det den icke kan existera utan en i samma mån förökad production, och att, ehuru behållningen, i anseende till de

de af behöriegen bedömmas. Oaktadt man, i öfva sidan, äro medgifva Sällskapet på sin de flag. 5. att likasom krammet som förökade njutningen är motivet till att indusiere, så bör också tilläget att med lätthet försökta sig sina behof, att följa tillfället, att affätta, egen production; måste man bedömt, i andra sidan, anse såsom högst betänkligh, att uti ett fattigt, och sålunda misväxlet och hungrorens besvärade land ibland en allmän tvilken redan röjer stark böjelse för en dåraktig öfverlösig grannlåt, och utöfver sina tillgångar föder blint tvilrens flåta i en samma öfverlösig multiplicera dessa tillfällen, äfven genom kringflykande kramhandlare, hvilka, alldeles icke kunna lösa allmogens med ett verkliga rättiga behof; men väl till den samma i öfverlösig skulle utstränka allt möjligt grannlåt-kram, för att af dem tocka ända till sista kyrken. Dessutom hade man all anledning att bevara, det den enfaldiga allmogens, af desse kringflykande kramhandlare, hvilka förmodligen till det måsta skulle komma att utgöra i en samma delen af Na-

lienen, nemligen förbrukas Handels- och
der, Danguerett, spelare, oöglige Handverka-
Lättningar och dagdrivare med flera i de-
ker, Glesve exponerad för skinneri och må-
faldiga bedrägerier, utan att nämna de
olägenheten, hvilka, afseende på Allmogens
moralitet, derigenom skulle uppkomma.
För min del skulle jag således anse den ut-
vägen, till befördan af Industri och tillfäll-
för Allmogen, att både föruttra sig Land-
producter, åtminstone Virtualitet, och äfven
jörfe sig med en del af dess små behöfver,
vara den lämpligaste, att i de öfre, från
hädene mera tillägnas handverks-
här och der ordentlige Handlande, em-
en visst modererad afgift till Staten, samt
tillstånd att bosätta sig. Genom dessa,
torde och anse målet bättre vinna,
än genom små, obetydliga uppståders
anläggande, hvilka, utom i en olä-
genheten, att de för Landbyggen
bortlocka en stor del arbetslösa
för jordbruket nyttiga händer, äfven
i afseende på tillstånd af Moralitet
är föga gagnelige, ja vida, enligt
erfarenheten, deras innevinare till

köpta varornas ringa varaktighet, blir allsintet eller obe-
tydligt större, driften till en högre industri och utvecklade
förmögenheter likväl äro för Nationen en redbar vinst,
men äfven de, som inse detta, ville Sällskapet hafva den
nåden att säga, anse likväl det inre Landet säkrare och
med större förmån kunna med sina behof förses utaf
Uppstäder, än af på Landet bosatte och derföre skattande
Handelsmän, eller kringstrykande Landthandlare.

Så vidt afsikten med Städer är att skaffa Allmogen
afättning för egna varor, och att förse henne med dem
hon kan i utbyte behöfva, så är ändamålet med våra Upp-
städer till större delen förfeladt, eller åtminstone till en
ringa del, och inom en inskränkt krets vunnit. Ty då
Allmogen där icke kan hämta sine hufvudsakelige behof
af Järn och Salt, hvilka hon med minsta kostnad sjelf
ifrån Sjöstäderna upphämtar, utan endast de lättare kram-
varor, så hafva alla Städer uppe i Landet endast blifvit
af nästgränsande Allmoge besökte, och utom de där bo-
satte Embetsmän och Handlande, samt de få Handtver-
kare, som dessa kunnat gifva näring, utgör hufvudstam-
men Krögare och Färgare, de enda näringar som där
verkeligen äga trefnad. Att vänta det Fabriker skola uti
dessa öde bygder uppstå, är säkert ännu, kanske i århun-
draden fåfångt. Dessa söka alltid de folkrikaste orter
hvarrest en mindre anläggningskostnad, och en säkrare af-
sättning hålla dem skadeslösa för det drygare pris de för
en del af sina behof nödgas erlægga.

Svårare blir frågan om Landthandelns frigifvande
eller anläggandet af flera Uppstäder bör få företräde, då
man tager i öfvervägande den moraliska verkan desse,
ehuru små och obetydliga de än må vara, yttra, i det
de, åtminstone åt dem af Landets Inbyggare, som komma
uti ett närmare berörande med hvarandra, och till en del

läggandet af en lämpelig skatt tillåtit, äfvensom att de; hvilka resa ikring Landet för att handla Victualier eller Slöjdeproducter, finge medföra kramvaror, så fort de till erhållande utaf ett sådant tillstånd sig anmält och derföre skattade. Minuthandlarne i Ståderne skulle väl häraf onkeligen lida, men de skulle kanske snart finna sin goda uträkning att bosätta sig uppå Landet, och där hållas mer än skadeslösa. — Men om också följden verkligen blefve, att mången i brist af nödig utkomst nödgades öfvergå till andra yrken, så bör väl ingen kunna klaga, som besinnar att Handlande och Handel existera för Landets skuld, men icke Landet för deras; Ofelbart är äfven det, att, så fort Folkets vålmåga stigit, skall en långt lifligare och förmånligare handel uppstå och hålla Handels-corpsen mer än skadeslös. Förbudet emot upphandlande af Landtmanna varor och utminuterandet af kramvaror på Landet är dessutom de facto upphäfvit, i det nemligen det, såsom en hvar känner dageligen öfvertrådes, och således endast tjent Krono-Betjeningen, såsom en aktad Författares ord falla, *till ett tillfälle att då och då, efter infall, genom ett kap förbättra sina svaga vilkor.* Dess upphäfvande påkallas således högeligen äfven af det skäl, att Folket må hafva, åtminstone ett tillfälle mindre att se huru Lagen kan strafflöst öfvertrådas.

En annan fråga blir det, om Ståderne, deröfver i Näder hörde, kunde anse de utaf Sällskapet i underdånighet föreslagne Författningar såsom stridande mot deras privilegier. I sådant fall skulle de, enligt vår constitution endast vid en Landtdag kunna afgöras. Sällskapet tillförser sig likväl med säkerhet att Handels-Corpsen skall åtminstone instämma uti den delen af Sällskapets underdåniga önskan, som angår tillstånd att uppå Landet uppköpa Landtmanna varor.

Men äfven i det fall att hvad Sällskapet i underdånighet föreslagit om Landthandels förbudets upphäfvande, icke kunde i Nåder bifallas, synas de flesta marknader kunna i Landet indragas. Sällskapet misskänner visst icke den stora och redbara nytta dessa människornes första samband gjort menskligheten, och och huru, hos ett folk som står uppå den grad af Cultur, som Finnen uti det inre Landet, dessa till en del verka liksom Spelen hos de gamle Folkslagen; Men att de flesta af Landets marknader endast äro en mötesplats för några nästgränsande Socknars, i synnerhet ungdom, och en olycklig anledning till tusende brott och utsväfningar, utan minsta oeconomisk nytta för någon människa, utom krögare, är så ofta anmärkt, och önskan om deras upphäfvande af upplysta och nitiska Landsmän i så lång tid yttrad, att Sällskapet i underdånighet vågar hoppas det Landets stora lidande, äfven af dessa, skall vinna Eder Kejsrerliga Majeståts Nådiga afseende, och alla andra marknader i nåder allysas, utom de hvilka, såsom marknaderne i Åbo, Tavastehus, Tammerfors, Kuopio och Kajana, yttra ett vidsträckt inflytande.

Folket må hafva utmärkelse af tillfälle till att se huru lägen kan sträffat öfverträdas.

En annan fråga blir det om Sällskapet i underdånighet föreslagit kunde vara de som Sällskapet i underdånighet föreslagit förändringar såsom stridande mot deras privilegier. I sådant fall skulle de, enligt sin constitution erbjuda sig en Landbok kunna utöfa Sällskapet tillhörande rättigheter med afsehet till Handels-Corpen stiftad af ministern intänkt uti den delen af Sällskapet underdåniga önskan, som sågar tillstånd till uppå Landet uppköpa Landhusen för.

Å. d. 16te mars 1819. N° 2539.

68

Välrådte Herr Secrerare!

Da jag ännu icke erhållit den vanliga förteckningen å Kjö-
pertiga Hushållnings Sällskapets Ledamöter och Embetsmän,
och förestes icke vet hvilken för närvarande är Sällskapets
Skattmästare, har jag mig fristet att till Herr Secre-
toraren adressera inneslykte ättå Riksdaler Skanna, af-
hvilkå 2 äro Ett års Ledamöts afgift för Doctor Granberg-
och 6, samman afgift för mig. Jag minnar mig icke mid
säkerhet när jag sist betalt; men förmodar att jag lortet.

vara debiterad för 3re år. De öfrige härvarande få sin
 möten hafva förmodligen Sjelfre insänds sine afgifter.
 För den Silfver fetton jag vid slutet af sistledne år
 ber jag Herr Secreteraren förklara för Kejsert. Sålly
 pet min vördnadsfulla tacksamhet.

Förslaget om fri Landthandel, är efter min orke
 re härvarandes tanke grundeligen och väl förstått
 Detta endome, ehuru flytande af min verkliga öfver
 se, kan likväl för Herr Secreteraren icke vara så
 smickrande, då jag derjemte måste bekänna, att ja
 min del måste bekänna det jag äger för liten här
 dom i dessa ämnen, för att våga några anm
 ningar.

Meteorologiske anteckningar, för sista halvår
 skola med nästa månads utgång härifrån ins
 das. Med fullkomlig estime har jag
 ett tekn

Våraktige Herr Secreterarens

ordmakt
 tjern
 Ellw. Stadlin

Yomata den 27 Februarii
 1819.

trik. d. 30 Jan. 1819

N° 743.

20

Annemåninge vid pagg 2, 4, 5, 6, 7,
6, af prof. Adolph. Arnimsson
i Laubhøst,

Till Hans Majestät Kejsaren underdänigt förslag om en fri Landthandel.

Den dyrbara rättighet Finska Hushållnings-Sällskapet, redan under Kongliga Svenska Regeringen ägde, att vid Thronen framställa sin tanke om Landets behof, begagnade, för snart fjorton år sedan Sällskapet för att hos Landets då varande Regering i underdänighet anmäla Finlands, och i synnerhet de inre Lands-Orternes svåra lidande af det tvång, hvarmed det allmänna förbudet mot Landthandel fjettrade handeln med Victualie varor. Ehuru denna underdäniga anhållan då icke kunde vinna afseende, har likväl sedermera uti Sverige, igenom en Konglig Författning af den 31 Augusti 1815, Victualiehandeln blifvit gjord lika fri, som den med Spanmål, ehuru detta tvång derstädes aldrig varit så tryckande som i Finland, hvarest Uppstäderne äro färre, mindre befolkade och välmående, samt tillfället att vid Bruk och Fabriker afsätta Ladugårdens alster helt och hållet saknas. Sällskapet har derföre ansett sin plikt vara, att begagna sitt tillträde till Thronen för att hos Eder Kejsarliga Majestät i underdänighet framställa, huru svårt de inre Orterne lidit af förbudet emot Victualievarors upphandlande på Landet, och huru det syns Sällskapet, som kunde, icke allenast detta, utan äfven hela Landthandelsförbudet till stor båtнад för Landet upphävas.

Det är en allmän anmärkning ibland Jordbrukare, att Akerbruket stigit, utan att Boskaps-skötseln, ehuru alltid, både i Skrift och Ordspråk helsad såsom Åkerns Moder, blifvit i samma förhållande utvidgad och förbättrad. Till

en del synas våra författningar hafva föranledt detta, då de, intill denna dag låtit Åkerbrukets Moder-näring, Bop-skaps-skötsel, sucka under ett tvång, från hvilket Åkerbruket, igenom Spanmålshandelns frigifvande, uti mer än fyratio år varit befriadt. En hvar som känner Bondens ställning uti det inre landet, vet huru Ladugårdens förnämsta afkastning, Smöret, räknas som en hufvudsakelig tillgång för hans utlagor och öfrige små penninge behof. Saknande tillfälle att efter hand afsätta Smöret färskt, har han sett sig nödsakad att spara det till vintern, då det redan förlorat mycket både i vigt och godhet. — En ny svårighet har äfven mött honom deruti, att emedan vid få Gårdar så mycket af Victualier kan under en Sommar till försälgning samlas, att de skulle utgöra ett fullt lass, och Allmogen sällan betror sin varas föryttrande åt sin Granne, han antingen nödgats nedresa med halft lass, eller ock ytterligare ett år samla, hvaraf hans varor minskats i vigt och blifvit ännu mer försämrade. Deremot är det otvifvelaktigt, att om Bonden uti det inre Landet ägde dageligen tillfälle, att efterhand till Landthandlare afsätta smärre partier af Smör och andra Victualier, han deraf äfven skulle uppmuntras till producerandet af sådane varor; att förtiga hans vinst genom ett högre pris för en bättre vara. Det synes äfven som sjelfva den omständighet, att han, i stället för att, såsom nu sker, borthyta sin vara, komme att mot reda penningar försälja densamma, icke skulle vara utan förmånligt inflytande på hans industrie.

En annan näringsgren, Länets förädlande till Lärster, för hvars befrämjande Eder Kejsrerliga Majestät så Lands-Faderligen nitälskat, och som för Finland med tiden kan blifva af högsta vigt, hindras likaledes uti sina framsteg igenom Landthandels Förbudet. Efter Sällska-

71
 Huru skulle kunna göras göra det, omni fulla allra
 viktiga aldrig, gäta sig utom, utom en Arz forlow,
 i första sin gänget Victualier, til Huden, om det vil
 om blott 1. a 2. det.

Att skulle utform om mindre besättna Eozym, skulle
 off kinnur färdla 2. til 1. löst 2. det om formarna,
 som sig för utom utom, ut til gänget utom
 för form, utom 20. a 40. mils färd utom, utom hällen
 i fullning, jänka de fira, förför attta gvantern, ut
 antom utom utom sig til Huden.
 # og fvarfamma gvantern.

pets öfvertygelse blifver med tiden, då denna náring hunnit uppdrifvas till större fullkomlighet, och fått en större utvidgning, det förnámsta tillfället till afsättning för finare lärfter uti Ryssland, och åtskilliga försök, som redan blifvit gjorda, synas besanna denna förmodan. -- Allmogen längs åt Nyländska kusten, men i synnerhet uti Borgå och Ingå samt kringliggande Socknar, som sedan längre tid varit uti Lärfts tillverkningen mera inkomen, och igenom sin sjöfart áger tillfälle till en vig communication med de Ryska kust-orterne, känner saknaden af en fri Landthandel mindre, och skall redan flitigt begagna denna afsättnings kanal. Allmogen uti det inre Landet finner tvånget desto svårare. Landthandlars uti denna våg gjorde speculationer uppå St. Petersburg, skola slagit förmanligt ut, men, såsom blottstålde för åtal, hafva dessa icke vågat eller kunnat gifva sine gagnande företag någon större utsträckning, och tusende armar, som igenom dageligt tillfälle att föryttra varor skulle blifvit satte i verksamhet, hafva förblifvit overksammas.

Under samma fritagande från Landthandels Förbudet synes med enahanda skäl alla Allmogens små slójde-producter, såsom Trådkáril, (Socknarne kring Nystad), Spinnrockar ock kardor (Kelviá), Ylletyger (uti hvilka Wehmo Socken torde framför andra utmärka sig), Pottaska, (Wasa Lán, Ikalis), kunna inbegripas, och i sådant fall återstode af Bondens varor, som kunde hos honom uppköpas, inga andra än hans Skogsproducter, och som áfven dessa så mycket mer synas kunna fritagas ifrån Landthandels förbudet, som slika tunga varor, där Landtransport är i fråga, icke kunna af någon annan med större utrákning transporteras än af Allmogen sjelf, skulle den delen af Lagen emot Landthandel, som innefattar förbudet att på Landet upphandla Bondens varor, i och med det samma vara helt och hållit uppháfven.

omdform förre Industrie og manne forfjindte færd,
numden form og uovervunden tidens uforuængst be-
stidde vigtigstede viden.

hvorin er manne gætt, og manne hørte sig skild man-
ne hængende hængte, om Skole og hængte. hvorin
manne hængte, ofersindig, lat, ufuld jorden hængte, og
manne ufuld, 500. vort gætt ufuld viden, manne fætt
in gætt? hvorin ufuld hængte ufuld viden, manne
det fætt gætt Archadiske hængte gætt hængte hængte
vort, fætt hængte ufuld hængte fætt ut hængte, fætt
manne ufuld hængte, gætt hængte, ufuld hængte og ufuld hængte.
hængte hængte ufuld hængte, manne gætt hængte hængte,
ut fætt hængte om hængte ut hængte, in gætt ufuld
ufuld hængte og ufuld hængte, manne hængte gætt ut
hængte hængte, hængte gætt hængte ut hængte ufuld
hængte.

På fætt om hængte hængte sig til hængte vort, fætt hængte
hængte og hængte hængte, ufuld gætt sig ufuld man-
ne hængte og ufuld hængte ofersindig hængte hængte, gætt ufuld hængte
fætt hængte, ut fætt om ut fætt hængte hængte til hængte
hængte og ut hængte, fætt hængte hængte, ut hængte, i hængte
manne hængte hængte, fætt hængte i hængte hængte hængte
hængte hængte hængte hængte, fætt hængte hængte, fætt hængte
in og hængte hængte; gætt manne hængte hængte sig hængte

lika upphävas. Sällskapet måste därför i underdånighet
utbe sig Eders Kejsrerliga Majeståts tillstånd att
hårom ingå uti en vidlyftigare detaille.

Likason hoppet om förökade njutningar är motivet till
all industrie, en sådan åtminstone icke, utan att mensklighe-
tens nu varande sedliga tendence undergår en total förän-
dring, låter under annat vilkor tänka sig, så bör ock tillfället
att med lätthet förskaffa sig sina behof åtfölja tillfället att af-
sätta egen produktion; Handels och industriens halfva lif är
annars förloradt. Intet är mera vanligt än att såsom för-
derfvelig fördömma Allmogens kärlek för gränlåt; Atmin-
stone har man tyckt det vara klart, att den icke vore be-
hörig så länge man ännu tidtals lider hunger, eller alldrig
mågtar bestå sig rent bröd, utan allt jemnt uppblandar
det med bark, stamp och andra otjenliga ämnen -- Un-
der allt Mensklighetens verkliga eller digtade elände har
likvist alltid Anden vist sig segrande öfver materien der-
uti, att omsorgen för öfversinliga njutningar gått framför
den om de sinliga -- Så träffas hos vilda Nationer, där
de konster igenom hvilka lifvet göres bekvämt, knapt upp-
kommit, redan spår till de bildande konsterna, och så är
än i dag behofvet af Medborgares aktning och välbehag,
för den fattiga bonden i sjellva Lapp-Socknarne, mera
känbart än hans egen mages kraf. Likason vanan att
ifrån barndomen utan möda ledas uppå sanningen af de
för menskligheten dybaraste idéer, vanligen kommer den
bildade menniskan att förgåta hvad dessa idéers frambrin-
gande kostat, så glömmet hon äfven, vid de tusende
anledningar och väckelser till reflecterande samfunds-lifvet
erbjuder, hvad bemödande det i allmänhet för en men-
ska, som lever utom dessa kulturens drifhus, Städer och
Skolar, erfordras för att hålla sin själ i verksamhet. I-
från denna sida betraktad blir allt hvad som kan sätta
Folkets sinnen i skakning för Statsmannen dubbelt dyr-

jenväl åt nästgränsande Allmoge, gifva en viss stöt till en högre verksamhet. Att en högre grad af kultur alldrig kan utbildas hos ett folk, där hvar Familie lefver nästan isolerad, är en sanning bekräftad af alla tiders erfarenhet, och det kan icke slå felt att ju en bekräftelse uppå sanningen af denna anmärkning bör kunna upptäckas, äfven uti våra obetydeliga Småstäder uppe uti Landet. Men som dessa, i anseende till Landets folkbrist och fattigdom, och så länge erfarenheten icke utvisat, att några Fabriker där kunna med förmån anläggas, förblifva så obetydliga och arma, att deras små Borgare ofta sakna den aktning och det borgerliga anseende, som gifva lust och mod till en högre industrie, så medföra slika inrättningar i vårt Land vist icke den nytta man af andra Länders erfarenhet kunde hafva anledning att vänta. Man torde kunna likna frågan om tiden för Ståders anläggande med den om Biens svärmmande, och deraf draga den regel, att, likasom det icke bätar att uppställa kupor förr än ett öfverflöd af bin gjort en svärmning nödvändig, så förblifva äfven Städer, anlagde utan naturens påkallande, tomma. Stället och tiden för anläggandet af en Stad förräder sig merendels långt förut, igenom en större samling af Handtverkare och Landthandlande, samt en viss särdeles liflighet, som derstädes uppkommer. En allmän frihet uti näringar skulle således ofelbart gifva säkra anvisningar när tid blefve att Staten, igenom små understöd bör söka gifva dessa naturliga anlag en hastigare utveckling. Med denna åsigt af ämnet anser Sällskapet Landthandels frigifvande icke allenast kunna bestå jemte föresatsen att anlägga Småstäder, utan äfven böra nödvändigt föregå densamma, för att på förhand utvisa de tjenligaste ställen för dem.

Det synes då, som vore Finland vida mera betjent, om, hvar som hålst uppå Landet en Handlande kunde finna sitt interesse att sig bosätta, sådant vore, emot er-

374
 föreslud til inglöfanden, men solta, äro gätkungarna,
 och förmånen Handlarnas utvinning, under öfverhåll
 igen genom 4 Bouda til gärdellenn, af gärderna byg-
 ga til gärdellerna, äro lust af tillfällen det underlysa.
 gärderna utvinning för sinne tyngda af utlagorna
 Själfvårdna i byggnaderna, visgver i utförande, såla-
 na äro af gärderna för byggnaden in fördragen, istän-
 andes intning, som naturliga gränser, för drinn-
 i lander, ut, tiller.

Det tynda ut gärderna, ut just genom Gärdsför-
 andet utskutning under inuon Handlarnas till-
 vinning om milt, äro nyttigarna delar af fördragen
 egentligen tillhandla fördragen emot sig, af inuon-
 ande gärderna förnyning.

Äro fasta afuon tyngda, gärderna gärd utförande till,
 äro af blifvande fördragen, ut så nyttig, så lifsigarna för
 Gärdsförnyning utvinning, rättigarna äro för Gärds-
 förnyning, ut utgädder sinne produkter, äro, gärd, gärd
 tiller af til gärderna som gärd, så obilligt mot fördragen,
 som, så nyttigt för Gärdsförnyning äro det, ut ut-
 fördragen äro gärd til byggnaderna inuon, gärderna
 Gärdsförnyning, långt ifrån ut äro tyngda, gärderna
 tiller gärd til till fördragen. Larkas 3: 24. Jan: 1819.

Adolph Andersson.

läggandet af en lämpelig skatt tillåtit, äfvensom att de, hvilka resa ikring Landet för att handla Victualier eller Slöjdeproducter, finge medföra kramvaror, så fort de till erhållande utaf ett sådant tillstånd sig anmält och derföre skattade. Minuthandlarne i Ståderne skulle väl häraf onekeligen lida, men de skulle kanske snart finna sin goda uträkning att bosätta sig uppå Landet, och där hållas mer än skadeslösa. — Men om också följderna verkligen blefve, att mången i brist af nödig utkomst nödgades öfvergå till andra yrken, så bör väl ingen kunna klaga, som besinnar att Handlande och Handel existera för Landets skuld, men icke Landet för deras; Ofelbart är äfven det, att, så fort Folkets välmåga stigit, skall en långt lifligare och förmånligare handel uppstå och hålla Handels-corpsen mer än skadeslös. Förbudet emot upphandlande af Landtmanna varor och utminuterandet af kramvaror på Landet är dessutom de facto upphäfvit, i det nemligen det, såsom en hvar känner dageligen öfvertrådes, och således endast tjent Krono-Betjeningen, såsom en aktad Förtattares ord falla, *till ett tillfälle att då och då, efter infall, genom ett kap förbättra sina svaga vilkor.* Dess upphäfvande påkallas således högeligen äfven af det skäl, att Folket må hafva, åtminstone ett tillfälle mindre att se huru Lagen kan strafflös öfvertrådas.

En annan fråga blir det, om Ståderne, deröfver i Näder hörde, kunde anse de utaf Sällskapet i underdånighet föreslagne Författningar såsom stridande mot deras privilegier. I sådant fall skulle de, enligt vår constitution endast vid en Landtdag kunna afgöras. Sällskapet tillförser sig likväl med säkerhet att Handels-Corpsen skall åtminstone instämna uti den delen af Sällskapets underdåniga önskan, som angår tillstånd att uppå Landet uppköpa Landtmanna varor.

Men äfven i det fall att hvad Sällskapet i underdånighet föreslagit om Landthandels förbudets upphäfvande, icke kunde i Näder bifallas, synas de flesta marknader kunna i Landet indragas. Sällskapet misskänner visst icke den stora och redbara nytta dessa människornes första samband gjort menskligheten, och och huru, hos ett folk som står uppå den grad af Cultur, som Finnen uti det inre Landet, dessa till en del verka liksom Spelen hos de gamle Folkslagen; Men att de flesta af Landets marknader endast äro en mötesplats för några nåstgränsande Socknars, i synnerhet ungdom, och en olycklig anledning till tusende brott och utsväfningar, utan minsta oeconomisk nytta för någon människa, utom krögare, är så ofta anmärkt, och önskan om deras upphäfvande af upplysta och nitiska Landsmän i så lång tid yttrad, att Sällskapet i underdånighet vågar hoppas det Landets stora lidande, äfven af dessa, skall vinna Eder Kejsersliga Majestäts Nådiga afseende, och alla andra marknader i nåder afljas, utom de hvilka, såsom marknaderna i Åbo, Tavastehus, Tammerfors, Kuopio och Kajana; yttra ett vidsträckt inflytande.

Den kunnadlingar av
Sven Arfvidson af Lönns Hufall-
ningsmannen Reinhold
Holmberg i Kalvola för-
fattad.

Till Hans Majestät Kejsaren underdånigt förslag om en fri Landthandel.

Den dyrbara rättighet Finska Hushållnings-Sällskapet, redan under Kongliga Svenska Regeringen ågde, att vid Thronen framställa sin tanke om Landets behof, begagnade, för snart fjorton år sedan Sällskapet för att hos Landets då varande Regering i underdånighet anmäla Finlands, och i synnerhet de inre Lands-Orternes svåra lidande af det tvång, hvarmed det allmänna förbudet mot Landthandel sjettrade handeln med Victualie varor. Ehuru denna underdåniga anhållan då icke kunde vinna afseende, har likväl sedermera uti Sverige, igenom en Konglig Försättning af den 31 Augusti 1815, Victualiehandeln blifvit gjord lika fri, som den med Spanmål, ehuru detta tvång derstädes aldrig varit så tryckande som i Finland, hvarest Uppstäderna äro färre, mindre befolkade och vålmående, samt tillfället att vid Bruk och Fabriker afsätta Ladugårdens alster helt och hållet saknas. Sällskapet har derföre ansett sin plikt vara, att begagna sitt tillträde till Thronen för att hos Eder Kejsarliga Majestät i underdånighet framställa, huru svårt de inre Orterne lidit af förbudet emot Victualievarors upphandlande på Landet, och huru det synts Sällskapet, som kunde, icke allenast detta, utan äfven hela Landthandelsförbudet till stor båtnad för Landet upphävas.

Det är en allmän anmärkning ibland Jordbrukare, att Akerbruket stigit, utan att Boskaps-skötseln, ehuru alltid, både i Skrift och Ordspråk helsad såsom Åkerns Moder, blifvit i samma förhållande utvidgad och förbättrad. Till

en del synas våra författningar hafva föranledt detta, då de, intill denna dag låtit Åkerbrukets Moder-nåring, Bop-skaps-skötsel, sucka under ett tvång, från hvilket Åkerbruket, igenom Spanmålshandelns frigifvande, uti mer än fyratio år varit befriadt. En hvar som känner Bondens ställning uti det inre landet, vet huru Ladugårdens förnämsta afkastning, Smöret, räknas som en hufvudsakelig tillgång för hans utlagor och öfrige små penninge behof. Saknande tillfälle att efter hand afsätta Smöret färskt, har han sett sig nödsakad att spara det till vintern, då det redan förlorat mycket både i vigt och godhet. — En ny svårighet har äfven mött honom deruti, att emedan vid få Gårdar så mycket af Victualier kan under en Sommar till försälgning samlas, att de skulle utgöra ett fullt lass, och Allmogen sällan betror sin varas föryttrande åt sin Granne, han antingen nödgats nedresa med halft lass, eller ock ytterligare ett år samla, hvaraf hans varor minskats i vigt och blifvit ännu mer försämrade. Deremot är det otvifvelaktigt, att om Bonden uti det inre Landet ägde dageligen tillfälle, att efterhand till Landthandlare afsätta smärre partier af Smör och andra Victualier, han deraf äfven skulle uppmuntras till producerandet af sådane varor; att förtiga hans vinst genom ett högre pris för en bättre vara. Det synes äfven som sjelfva den omständighet, att han, i stället för att, såsom nu sker, bortbyta sin vara, komme att mot reda penningar försälja densamma, icke skulle vara utan förmånligt inflytande på hans industrie.

En annan näringsgren, Linets förädlande till Lärster; för hvars befrämjande Eder Kejsersliga Majestät så Lands-Faderligen nitälskat, och som för Finland med tiden kan blifva af högsta vigt, hindras likaledes uti sina framsteg igenom Landthandels Förbudet. Efter Sällska-

Denlyckliga tid torde en gång komma, då all handel var der fri och obhindrad, och Monopolierne, som gräff Landtmanna-Industrien och dermed hållit Jordbruket tillbaka, skola försvinna. Allmänna sinnes stämningen är nu mera än någonsin för densaken. Den onskade Monopolisten sjelf finnes thj eftergifvande i sina rättigheter. Alle uplyste och redligt tänkande Författare hafva äfven länge derpå arbetat genom sina skrifter. Också en Runder-ständets Orelor från Tavastland för val af Deputerade till St. Petersburg 1808, att i underdänighet föredraga Landets angelägenheter hos Hans Kejsersliga Majestät, medförde ibland annat detta skrifveliga andragande: "Landets Invånare hafva den underfäteliga önskan, att fri Landthandel med Jord- och Ladugårdens afkomsterne måtte tillåtas, att Gästgäfvarene måtte beviljas fri handel med Köpmannavaror, och att Marknaderna, såsom blott befordrande af seder och brott, skulle uphäfvas". Och då Kejsersliga Finiska Hus-hållnings Sällskapet, med den patriotiska anda, det uplysta nit, och den ojämfärliga bevis-

ning som ägnar detta Samfund, nu ytterst ädälsamt
nyttan och nödvändigheten af en fri Landthandel,
har man all anledning att hoppas, det en Nädig och
välgörande Monark beviljar den goda saken.

Bojan är och redan förut halft brutens: All-
deles fri och oinfränkt är Landthandeln med Span-
mål, som är Landets hufvudsakeligaste produkt, Ma-
talois, Tran, Järn, och i vissa provinser, der aflägs-
senheten är tio mil från närmaste Stad, äfven med
Salt; och enär en längre tid erfarenhet visar, att
detta varit nyttigt och godt, hvarföre då befaras nå-
lighet af en total brytning? - Genom åtskillige För-
fattningar, utkomne sedan 1754 års allmänna Lag,
är väl Landtmannen tillåtit, att transportera och säl-
ja sin egen samt sina grannars afvel och slöjd, ved
och andra Skogsprodukter som ej Kronan sig för-
behållit, Saltpetter som ofverblifvit sedan Kronan
deraf bekommit sin rätt och andel, Vinet, jätt-
eller färsk-Fisk, Brännvin, och alla victualie-varor,
men då icke någon deraf får köpa mera än till
sitt behof, utom Städernes af Slagt-boskap och Färsk
Fisk, genom Köttmånglare och Fiskare, och bevisas
bör, ej mindre hvar stort den enskilde afnä-

pets öfvertygelse blifver med tiden, då denna näring hun-
nit uppdrivas till större fullkomlighet, och fått en större
utvidgning, det förnämsta tillfället till afsättning för finare
lärster uti Ryssland, och åtskilliga försök, som redan
blifvit gjorda, synas besanna denna förmodan. -- Allmogen
långs åt Nyländska kusten, men i synnerhet uti Borgå och
Ingå samt kringliggande Socknar, som sedan längre tid
varit uti Lärsts tillverkningen mera inkomen, och igenom
sin sjöfart äger tillfälle till en vig communication med de
Ryska kust-orterne, känner saknaden af en fri Landthand-
del mindre, och skall redan slitigt begagna denna afsätt-
nings kanal. Allmogen uti det inre Landet finner tvän-
get desto svårare. Landthandlaren uti denna väg gjorde
speculationer uppå St. Petersburg, skola slagit förmanligt
ut, men, såsom blottstälde för åtal, hafva dessa icke vä-
gat eller kunnat gifva sine gagnande företag någon större
utsträckning, och tusende armar, som igenom dageligt
tillfälle att föryttra varor skulle blifvit satte i verksamhet,
hafva förblifvit overksammas.

Under samma fritagande från Landthandels Förbudet
synes med enahanda skäl alla Allmogens små slöjde-pro-
ducter, såsom Trådkåril, (Socknarne kring Nystad), Spinn-
rockar ock kardor (Kelviä), Ylletyger (uti hvilka Wehmo
Socken torde framför andra utmärka sig), Pottaska, (Wasa
Län, Ikalis), kunna inbegripas, och i sådant fall återstode af
Bondens varor, som kunde hos honom uppköpas, inga andra
än hans Skogsproducter, och som äfven dessa så mycket
mer synas kunna fritagas ifrån Landthandels förbudet,
som slika tunga varor, där Landttransport är i fråga, icke
kunna af någon annan med större uträkning transporteras
än af Allmogen sjelf, skulle den delen af Lagen emot
Landthandel, som innefattar förbudet att på Landet upp-
handla Bondens varor, i och med det samma vara helt
och hållit upphäfven.

Emot frihet i denna väg invänder man vanligen, det Städernes interesse fordrar att Allmogens skall till dem hämta sina varor, och att dessa skola fås till billiga priser. Efter Sällskapets öfvertygelse äro likväl dessa åsigt i grund falska. Priset uti Städerna bestämmes, ehvad man derom må säga, icke genom öfverenskommelser emellan de Handlande, utan igenom utsigten till afsättning. — Landthandlarne skulle således nog samt akta sig att till Bonden uppe i Landet erlågga mera, än att Handlanden i Städerna, som skall exportera varan, kan hålla honom skadeslös; och om Bonden i detta fall verkligen finge t. ex. sitt Smör högre betalt, skedde sådant därför, att det köptes färskt, då dess värde är högre, och sommartiden, då tillfälle att afsätta det genast gifves, och Handlanden således med större uträkning kan betala ett högre pris än under vintern, då han köper uppå ett måfå, icke kännande de priser som under sommaren skola gålla, och varan dessutom graveras af ränta, risk, samt försämring och minskning under liggetiden. Det vore dessutom hos en Borgare en stor blindhet att icke inse det Bondens välstånd är grunden till Handels flor, och att således allt hvarigenom detta kan i någon mån befordras, i sin tid ofelthart skall verka äfven till Handlandens förmån. Men om också det skulle befinnas, att Allmogens och Städerna uti denna punkt verkligen hafva ett stridigt intresse, så borde väl, efter Sällskapets öfvertygelse, ingen fråga blifva hvilkendera partens interesse då är Statens; och Sällskapet skulle anse sig högeligen misskänna Landets aktningvärdas Handelskorps, om Det kunde tro densamma ett ögonblick vidare vilja yrka, att Statens väl skall för dess interesse uppoffras.

Svårare synes den fråga vara, om äfven den andra delen af Landthandels Förbudet, som vågrar att uppå Landet hålla Köpmanna varor sala, kunde och borde til-

78
 maens behof äre, än att varan är Landtmannens egen, och
 öfver köpt desu tyngnet, enär Quantiteten af publika
 åklagaren med öfval berättas för stor: Så äro För-
 fattningarne derom på det hela blottä palliativer, och
 Landthandeln ännu nära bunden vid hvad Allmänna Lagen
 stadgar i Handels Vätkens 6te Kapitel således: "Ej må
 "man på Landet upköpa Landtvaror, att them thea, eller
 "i köpstad sälja" = = = "dock vare ej förbudt, att
 "lägga sin egen afvel och afrad up, och them sälja hvar
 "hans vill". Med undantag af Grofthandlare, är Handels-
 korpen veterligen icke klassificerad, så att icke heller
 någon rätt privilegierad Plökeri-handel existerar, utan
 måste då alla Handlande, enligt Lag, inskränka sig till
 inköp af blott det egna behofvet af Landt-varor, de
 få undantagne, som först äro nämnde: Landthand-
 deln är äfven i så måtto uti sitt gamla Lagbundna
 tillstånd. Så tyckes det stå till, ströte efter Lar-
 gen och Författningarne, — eller åtminstone är då
 allt detta i fullkomlig viller-valle, i synnerhet om man
 af den bristande klassifikation kan också draga den
 slutföljd, att alla Handlande äga drifva Plökeri-handel;
 Landt Korpen om rätt och orätt häre tillmansat an såkra grund-
 således

fästen, oredige, äfven inom själfof den Embetsmannas-görps,
som bör handhafva dessa Oekonomiska Lagar, och thuy för-
sker i gränligt väthen allom lät och jaklöft: Och att för-
hållandet är verkligen sådant, bevisar sig deraf, att
Landthandeln allmänt idkas, utan Kländer och fråga
om up- eller nederlag, om säljarens ägande-rätt till för-
res eller mindre Quantitet, eller om Köparens bestäm-
da behof och destination af varan. Wi denna be-
skaffenhet, och enär således intet Landthandels förbud
varit verkisamt, waraf Landet samerligen trakt och
har sin goda förmån, kunde det och helt och hållet
till orann och existans försvinna, till ännu många-
falt större fördelar, emedan ingen då mera behöfde
wata spökträ i villerwallans mörker, och allmänna
handels säkerheten skulle mera kraft fullt uplifwa all-
männa Industrien och Landthushållningen, waraf
Kostnadsköllan är den näst mastnåliggande, såsom
grunden för Åkerbruket, hvilket thuy förutan,
långt ifrån att kunna updrifwas till någon högre
grad, måste dragas med vanmagtens dåliga tillwarsel, et-
ter högst medelmåttans. Dessa hufwudnäringsars inwe-
liga förbund med hwarannan, förder ofelbart lewfwelle
Könligaste jämnigt dem emellan, i anseende till Lagar och

lika upphåfwas. Sällskapet måste derföre i underdånighet
utbe sig Eders Kejsrerliga Majestäts tillstånd att
hårom ingå uti en widlyftigare detaille.

Likasom hoppet om förökade njutningar är motivet till
all industrie, en sådan åtminstone icke, utan att mensklighets-
ens nu warande sedliga tendence undergår en total förän-
dring, låter under annat vilkor tänka sig, så bör ock tillfället
att med lätthet förskaffa sig sina behof åtfölja tillfället att af-
sätta egen production; Handelns och industriens halfwa lif är
annars förloradt. Intet är mera vanligt än att såsom för-
derfvelig fördömma Allmogens kärlek för gränlät; Atmin-
stone har man tyckt det vara klart, att den icke vore be-
hörig så länge man ännu tidtals lider hunger, eller alldrig
mågtar bestå sig rent bröd, utan allt jemnt uppblandar
det med bark, stamp och andra otjenliga ämnen -- Un-
der allt Mensklighetens verkliga eller digtade elände har
likvist alltid Anden vist sig segrande öfwer materien der-
uti, att omsorgen för öfversinliga njutningar gått framför
den om de sinliga -- Så träffas hos vilda Nationer, där
de konster igenom hvilka lifvet göres beqvämt, knapt upp-
kommit, redan spår till de bildande konsterna, och så är
än i dag behofvet af Medborgares aktning och välbehag,
för den fattiga bonden i sjellwa Lapp-Socknarne, mera
känbart än hans egen mages kraf. Likasom vanan att
ifrån barndomen utan möda ledas uppå sanningen af de
för menskligheten dybaraste idéer, vanligen kommer den
bildade menniskan att förgåta hvad dessa idéers frambrin-
gande kostat, så glömmar hon äfven, vid de tusende
anledningar och väckelser till reflecterande samfunds-lifvet
erbjuder, hvad bemödande det i allmänhet för en menni-
ska, som lefwer utom dessa kulturens drifhus, Städer och
Skolar, erfordras för att hålla sin själ i verksamhet. I-
från denna sida betraktad blir allt hvad som kan sätta
Folkets sinnen i skakning för Statsmannen dubbelt dyr-

bart, och derföre bör äfven, efter Sällskapet's öfvertygelse denna Allmogens, uti vissa trakter af Finland så högt fördömde böjelse för prakt, anses såsom ett säkert tecken dertill, att Hon vaknat ifrån den sömn hvaruti Bonden i det inre Landet ännu slumrar, och långt ilfrån att quävas, betraktas såsom ett bevis uppå en redan vaknad industrie, och ett gladt förbud för en kommande cultur. Mätte Sällskapet här icke så missförstås, som ansåge Det böjelsen för prakt för något godt i och för sig sjelf. Det undfaller vist icke Sällskapet, huru böjelsen för prakt kan sammanstå med en hög grad af barbari, och huru mycket ådlare tendence det vore, om de som utsira sig med ett, oftast smaklöst glittrande prål, håldre använde denna kostnad att göra sina boningar snyggare, och sin husliga lefnad mera bekväm; men Sällskapet tror att prakt är det första, som träffar den råa människans fantasi, och som kraftigast kan sätta hennes själ i verksamhet. — Med en större förfining får denna böjelse af sig sjelft en ådlare systning. Sådan är åtminstone inom vårt Land naturens gång. En jemnförelse emellan t. ex. Limingo Sockneboen, och hans grannar, torde uppå sanningen af denna sats vara ett starkt bevis. För ett hastigare utvecklande af denna förändring synes Staten kunna verka genom anstalterne för Folkets sedliga bildning, men för öfrigt borde, efter Sällskapet's underdåniga tanka, omsorgen att uti denna väg jemnka allt till det bästa, helt och hållet öfverlemnas åt Naturen, hvars höga afsigter den djupaste menckliga vishet alltid bör befara, att, vid positiva stadganden uti saker af i fråga varande beskaffenhet, falla i vägen.

Men äfven de, som inse att en större consumption af kramvaror uti det inre Landet vore en ren National-vinst, i det den icke kan existera utan en i samma mån förökad production, och att, ehuru behållningen, i anseende till de

79

Omvärdnad: Detta är alldeles omöjligt, och så naturligt, att och Naturens Herre, enligt Josefs historie, gaf åt den drömmande Pharao jernbilder af feta och magra nöd, samt frodiga och klerna ax, lika många af varje slag, till bevärdande af de inträffade lika många goda och hårda ören. — Mätte då Kjöperliga Behållnings Sällskapet, såsom allmänna röstens Organ inför vår värdignade Thron, i näder vinnobifall! Och alla, utan undantag, få fritt handla och köpslaga med alla Landets manna-varor, äfvensom järn och Salt, i likhet med den redan fria Tyranniens handeln!

Uläremot är det alltför betänktligt, att till styrka få alldeles öfverkränkt Landthandel med Kjöpmanna-främ, att den fritt ginge utöfvas af hvar och en, som dertill vore hängad. Framhandeln är till sin natur egentligen en Commissions befattning, hvartill vissa personer måste vara, liksom i Städerna, der det ej ginge an, att alla den utöfvade: Och hvilken möjlighet, att alla skulle vara Commissionsvärdar i en och den alla som hufvudsakligen rörande sak! — Vid öfverkränkt tillätelse här, vore i synnerhet att befara, det Bonden, för den lättare framhandels vinsten, skulle dragas ifrån sin egentliga bestämmede jord- och Ladugårds skötsel, samt handel med dess afkomster;

och vad, hvad som vore lika skadligt, Rättningar, gamla Gum-
mor och unga fattiga Flickor skulle börja med utmå-
ling af Kram och fåfåniga Små-faker. Det synes der-
för vara nog, om Kramhandeln öfverlämnades till fri
öfning af en eller par i orten / Sooken / bosatte personer
och deras bejening, som utskickas på uppträdning af
Landt-produkter, samt dermed resa till Slåderne och der
från återhanda Kramvaror, och här vore ett ypper-
ligt tillfälle för dem, att efter sin böjelse använda och
bruka sig, som hafva en så afgjord naturlig fallande
för handel, att det icke genom något slags förbud
kunna derifrån afhållas, utan dermed, oaktadt alle
risque, sysselsätta sig i London. Alltid finnes någon
sådan mäktan i hvar Sooken. - Dessa utskickande
kringresande personer borde förses med pass ej mindre
af Krono Bejeningen för polis-ordningens skull, än
deras bosatte Husbönder, hvilka för denna slags han-
dels rörelse skulle vara skattskyldige; men den skulle
tillika och på samma sätt tillåtas Slådernes Handlan-
de, hvilket privilegier då ej kunde anses förnämligt
emedan de nödvändigt komme att räkna första hand
åt Landthandlarne, samt således genom och jernite
dem utöfva Kramhandeln i större vid och omfång
än förut skeit.

köpta varornas ringa varaktighet, blir allsintet eller obe-
tydligt större, driften till en högre industri och utvecklade
förmögenheter likväl äro för Nationen en redbar vinst,
men äfven de, som inse detta, ville Sällskapet hafva den
nåden att säga, anse likväl det inre Landet säkrare och
med större förmån kunna med sina behof förses utaf
Uppstäder, än af på Landet bosatte och derföre skattande
Handelsmän, eller kringstrykande Landthandlare.

Så vidt afsikten med Städer är att skaffa Allmogen
afsättning för egna varor, och att förse henne med dem
hon kan i utbyte behöfva, så är ändamålet med våra Upp-
städer till större delen förfeladt, eller åtminstone till en
ringa del, och inom en inskränkt krets vunnet. Ty då
Allmogen där icke kan hämta sine hufvudsakelige behof
af Järn och Salt, hvilka hon med minsta kostnad sjelf
ifrån Sjöstäderna npphämtar, utan endast de lättare kram-
varor, så hafva alla Städer uppe i Landet endast blifvit
af nästgränsande Allmoge besökte, och utom de där bo-
sätte Embetsmän och Handlande, samt de få Handtver-
kare, som dessa kunnat gifva nåring, utgör hufvudstam-
men Krögare och Färgare, de enda nåringar som där
verkeligen äga trefnad. Att vänta det Fabriker skola uti
dessa öde bygder uppstå, är säkert ännu, kanske i århun-
draden fåfångt. Dessa söka alltid de folkrikaste orter
hvarrest en mindre anläggningskostnad, och en säkrare af-
sättning hålla dem skadeslösa för det drygare pris de för
en del af sina behof nödgas erlægga.

Svårare blir frågan om Landthandelns frigifvande
eller anläggandet af flera Uppstäder bör få företräde, då
man tager i öfvervågande den moraliska verkan desse,
ehuru små och obetydeliga de änu må vara, yttra, i det
de, åtminstone åt dem af Landets Inbyggare, som komma
uti ett närmare berörande med hvarandra, och till en del

jenvål åt nästgränsande Allmogé, gifva en viss stöt till en högre verksamhet. Att en högre grad af cultur alldrig kan utbildas hos ett folk, där hvar Familie lefver nästan isolerad, är en sanning bekräftad af alla tiders erfarenhet, och det kan icke slå felt att ju en bekräftelse uppå sanningen af denna anmärkning bör kunna upptäckas, äfven uti våra obetydeliga Småstäder uppe uti Landet. Men som dessa, i anseende till Landets folkbrist och fattigdom, och så länge erfarenheten icke utvisat, att några Fabriker där kunna med förmån anläggas, förblifva så obetydliga och arma, att deras små Borgare ofta sakna den aktning och det borgerliga anseende, som gifva lust och mod till en högre industrie, så medföra slika inrättningar i vårt Land vist icke den nytta man af andra Länders erfarenhet kunde hafva anledning att vänta. Man torde kunna likna frågan om tiden för Ståders anläggande med den om Biens svårmande, och deraf draga den regel, att, likasom det icke bätar att uppställa kupor förr än ett öfverflöd af bin gjort en svärmning nödvändig, så förblifva äfven Städer, anlagde utan naturens påkallande, tomma. Stället och tiden för anläggandet af en Stad förräder sig merendels långt förut, igenom en större samling af Handtverkare och Landthandlande, samt en viss särdeles liflighet, som derstädes uppkommer. En allmän frihet uti nåringar skulle således ofelbart gifva säkra anvisningar när tid blefve att Staten, igenom små understöd bör söka gifva dessa naturliga anlag en hastigare utveckling. Med denna åsigt af ämnet anser Sällskapet Landthandelns frigifvande icke allenast kunna bestå jemte föresatsen att anlägga Småstäder, utan äfven böra nödvändigt föregå densamma, för att på förhand utvisa de tjenligaste ställen för dem.

Det synes då, som vore Finland vida mera betjent, om, hvar som helst uppå Landet en Handlande kunde finna sitt interesse att sig bosätta, sådant vore, emot er-

Länge sedan har en omtänksam del af våra samtida, som önskad fri Landthandel, ansett Gästgifverierne böra i sammanhängande gifvas egenkap af Koppar, i grund af 1664. års Gästgifverier-ordning. Man tänkte och besöt då redan, för 150. år tillbaka, hvad kranstke först nu tidens allmänna uplysning, en högre grad af Oekonomisk kultur, flere och bättre vägar, hvarmed en lättare och större rörelse samt med allt detta Gästgifverierens förändrade skick, kunde gifva medel till att verkställas. Gästgifverierne kunde ju således blifva de bosatte Landthandlarnes, hvilka skulle leda och handhafva handelsrörelsen i orten, och nog samt för egen nytta vaka derafver, att Kranhandeln ej blefve ett allmänligt vis. Då Gästgifverier-Kopparne vore de rik rätta samlings och uplagsplatserne för Landtmannas varor till vidare transport, helst vid dem, enligt berörde Gästgifverier-ordning, borde finnas alla slags Handtverkare, och dessa kunde, om ja behöfdes, bäst pröfva stöjde-produkternes godhet, och hvilka af dem kunde förtjena att transporterare en längre väg. Handtverkarnas borde få af Gästgifverier-jorden något litet åker och äng, på det de desto lättare måtte fåttas vid stället, och kunna upmanas, att de så vidliga Cirkulations bruket, som de på sina små odlingar säkerst skulle göra med all villighet och lättare än Allmogén, hvilken allja deruti, såsom äfven en god följd och verkan af den fria Landthandeln, hade att vänta en undervisning, i hvilken egennytta öfverelaktigt skulle bjuda hörsamhet.

Om möjligt kunde alla Gåstgifverier i Finland tillägnas sig el-
lev begagna Kjöpingas förmån, om och Kjöpingas rätt skulle uphö-
las dem alla: Den förtjuden sig af sig själv hos de fläste, genom
sämre läge och mindre rörelse, eller med ett ord - Odugelig lojal-
itet, samt motfästheten deraf för resten Gåstgifverier. En Kjöping
i hvar socken, kunde och vara nöj för Landet: Och om på
dette sätt omkring niohundrade välmående Kjöpingar kunna
uppkomma, skulle de icke allenast blifva en nödig mot svarig
hjälp till Folkstockens och industriens så mycket öfver i vår
tid påkallade tillväxt, utan och kraftigt ej mindre dertill
bidraga, än öka välståndet för våra städer, samt helt och
hallet aflägsna behofvet af de verkeligen skadliga mark-
naderna; men för att desto snarare vinna Ladugårdens frök-
selns och jordbrukets förbättring, samt i öfrigt befördra
Land-Industriens upkomst, - hvilka ämnen äro oberäkne-
ligt mångfaldiga till sine delar och vidtomfattande till det
hela, men hvarutinnan primitiva grunden till den önska de all-
männa välmågan ligger, - borde de särskilda Kunstnärer,
hvilka åtskillige orter synes hafva liksom enskilt sig för-
behållit, kringspidas och göras allmänna i Landet, medelst
Kunniga personers förflyttande ifrån dem till andra orter,
der sådana Kunstnärer saknas, men kunna vara ouyttiga,
utan hvad Landhandlarene deraf kunna inhämta och med-
delas under sina Kringvandringar.

Men - om Landet med allt detta skall stå sig rätt väl,
bor Handelns öfverallt hafva en säker och jämn tillväxt.

läggandet af en lämpelig skatt tillåt, äfvensom att de;
hvilka resa ikring Landet för att handla Victualier eller
Slöjdeproducter, finge medföra kramvaror, så fort de till
erhållande utaf ett sådant tillstånd sig anmält och derför
skattade. Minuthandlarne i Städerne skulle väl häraf one-
keligen lida, men de skulle kanske snart finna sin goda
uträkning att bosätta sig uppå Landet, och där hållas
mer än skadeslösa. -- Men om också följderna verkligen
blefve, att mången i brist af nödig utkomst nödgades
öfvergå till andra yrken, så bör väl ingen kunna klaga,
som besinnar att Handlande och Handel existera för Lan-
dets skuld, men icke Landet för deras; Ofelbart är äfven
det, att så fort Folkets välmåga stigit, skall en långt lit-
ligare och förmånligare handel uppstå och hålla Handels-
corpsen mer än skadeslös. Förbudet emot upphandlande
af Landtmanna varor och utminuterandet af kramvaror på
Landet är dessutom de facto upphäfvit, i det nemligen
det, såsom en hvar känner dageligen öfvertrådes, och så-
ledes endast tjent Krono-Betjeningen, såsom en aktad För-
fattares ord falla, till ett tillfälle att då och då, efter in-
fall, genom ett kap förbättra sina svaga villkor. Dess upp-
håfvande påkallas således högeligen äfven af det skäl, att
Folket må hafva, åtminstone ett tillfälle mindre att se
huru Lagen kan strafflöst öfvertrådas.

En annan fråga blir det, om Städerne, deröfver i Nä-
der hörde, kunde anse de utaf Sällskapet i underdånighet
föreslagne Författningar såsom stridande mot deras privi-
legier. I sådant fall skulle de, enligt vår constitution
endast vid en Landtdag kunna afgöras. Sällskapet tillför-
ser sig likväl med säkerhet att Handels-Corpsen skall åt-
minstone instämma uti den delen af Sällskapets underdå-
niga önskan, som angår tillstånd att uppå Landet upp-
köpa Landtmanna varor.

Men äfven i det fall att hvad Sällskapet i underdånighet föreslagit om Landthandels förbudets upphäfvande, icke kunde i Näder bifallas, synas de flesta marknader kunna i Landet indragas. Sällskapet misskänner visst icke den stora och redbara nytta dessa människornes första samband gjort menskligheten, och och huru, hos ett folk som står uppå den grad af Cultur, som Finnen uti det inre Landet, dessa till en del verka liksom Spelen hos de gamle Folkslagen; Men att de flesta af Landets marknader endast äro en mötesplats för några nästgränsande Socknars, i synnerhet ungdom, och en olycklig anledning till tusende brott och utsväfningar, utan minsta oeconomisk nytta för någon memiska, utom krögare, är så ofta anmärkt, och önskan om deras upphäfvande af upplysta och nitiska Landsmän i så lång tid yttrad, att Sällskapet i underdånighet vågar hoppas det Landets stora lidande, äfven af dessa, skall vinna Eder Kejsersliga Majestäts Nädiga afseende, och alla andra marknader i Näder aflysas, utom de hvilka, såsom marknaderne i Åbo, Tavastehus, Tammerfors, Kuopio och Kajana, yttra ett vidsträckt inflytande.

Det är naturligt, att hvar Gästgiveri-Köping komme att utgöra medelpunkten för handels rörelsen på sin ort, och att den ena köpfen skall cirkulera in på den andra, under täflan dem emellan, hvarigenom priserne skola nödvändigt domineras till ett jämt och riktigt förhållande inom Landet, så att ingen skada är så mäktig att befara; men det är också naturligt, att så jämna priserne äro måtte vara på Landtprodukterna och i synnerhet rå-ämnen, skola de likväl alltid befinna sig under real-värdet, dereft icke de små handels cirkulärens, som sammanhängande uppfylla hela Landet, omgifvas med en motsvarande god godkon af Städer och Fabriker, hvilka göra en större efterfrågan på varor, och täfla sin emellan i Konsumtion och upphandlings priser, så att dessa hållas vid sin rätta point, jemte en säker och lätt affättning: hvar för, och jemväl till förekommande af Lurendräjerier och Sullförskrämmingar, behöfvet af flere Städers anläggande på Saltjö. Kusterna blifver sannoligen nödvändigt, så snart Landthandeln varder fröqifven. Af de många goda platser här till kunna gifvas, bör jag vid detta tillfälle utgifva det ställe jag med säkerhet känner: Varandes det Mattubacka af Svartbäck Kusthalls ätgor i Inga Socken, belägit $\frac{1}{4}$ mil ifrån allmänna Landvägen och Sötkne-Kyrkan, $\frac{1}{4}$ mil ifrån Tagerwiks järnbrukt, $\frac{3}{4}$ mil ifrån Ekenäs, $\frac{1}{4}$ mil ifrån Helsingfors och $\frac{3}{4}$ mil ifrån Baröfunds segellid, samt hafvande godt inlopp från Finsta vikens, och Hamn, hvar för och ett Watteris här

blifvit byggt, Stjelpånkn med läge för Skeppstvarp, och
god Lastage-plats; Och hitförä Inga, Lojo, samt en del
Karis, Wichtis och Sjundeå sockne-boer sina Landte
till exportation i Waröfundiska Skärgårdens Partijer,
samt emottaga äter här sina relov-varor, i anseende
hwar till äfven denna ort, närmast till, danad en man
af Kommissionärer, Lurendrjäre och Lonhandlare
hvarutom nämna kan, att, i anseende till allmänna
betrofet af denna uplagt- och Lastage-plats, hela Inga
Socken hit byggt och underhållit kör-väg ifrån Land
vägen. —

Richold Holmberg

Anmärkingar vid det underdåniga
Förslag till Hans Majestät Kessaren,
Mikkel Kejsertliga Finsta Hushållnings
Sällskapet låtit upfatta.

Vid pag. 4. Hvad Landthandeln med Victualie-varor,
Larst och de uti Förslaget utpräknade Allmogens små
stjode-producter beträffar, så är nyttan deraf obestriden
lig; hvarföre densamma borde blifva fullkomligen fri
och förbudet derom således heelt och hållet upphävas.
Men hvad angår den andra delen af Landthandels
förbudet som vägrar att utpå landet hålla höymanna-
varor fäla, så anser jag det vara betänkeligt, att deruti
göra någon ändring.

Pag. 5. Om kramvaruhandeln på Landet frigafs, så sku
de det väl blifva lätt för Allmogen att förskaffa sig sina
behof af grannlät — men för dyrare pris än desamma
kunne fås i stöfverne, hvarifrån en hvar ^{än} dock måste af-
hända sitt behof af Salt och Fjern. Hvarföre kunna
då utke de kramvaror som Allmogen har af nöden,
inköpas på samma sätt och vid samma tillfälle, som
Saltet och Fjernet.

Pag. 6. Så visst det är, att prakten är det första som truf-
far den räs människans fantasi, så osäker både tecken

till en väknad industri och förbruk till en hömman
kultur torde likväl ett folks böjelse för prakt vara
isymmerhet då denna endast visar sig i kläder, ty äf-
vildarne älska prål och granulät. Det är anmär-
ningsvärdt, att uti de trakter af Söderfalun pastor
hvaräst dels genom granntskapet med Östergötten, o-
genom andra tillfälliga omständigheter, myckandets
granna kläder blifvit en vana och derigenom äfven
ett behof, äfven som på de ställen, der för mycket bra
vins supatide fått insteg, folket i allmänhet befinnes
vara i moraliskt afseende mycket sämre än i de
rika, hvaräst jemte en större enkelhet i klädedräg
äfven invånarnas seder äro enklare och renare som
deras arbetssamhet och välmåga synbart större. — Om
då i det inre landet allt mer och mer fattade ty-
per för granulät, så vore det despartom en blytka för
nu i det afseende, att hommens fela utvägar, att
samma fatt eller med lika lätthet som de vord
derne och hufvudstaden boendes, förljnas hvad till in-
af öfverflods varor skulle behövas. Man må icke
invända, att industrin dertädes skulle i samma
hållande tillaga som förbrukandet af nyssnem-
nades varor, och att folket skulle dymedelst likasom bli

83
gas till omtänka och idoghet. Huru vel icke, att
många, äfven af de mera uplysta Claserna, icke
alltid rätta sina utgifter efter inkomsterne? Sedan,
man en gång blifvit van vid en viss välfärd af-
ven som vid något öfverflöd och yttre prål, är det
frånt och nästosant, kansthe för många omöjligt,
att dertill framdeles göra någon inskränkning, om
man också finner att man sålunda rörter sig.
Preletsen till granulät är i sig sjelf möjlig — och hu-
ru mycket starkare skulle den icke blifva hos vår
Allmoges genom här och der bosatte Handelsmäns el-
ler Kringströmkande Landhandlars beställsamma om-
sorg! Det är obifvelaktigt, att mången skulle af
det goda tillfället likasom förledas till kostnader som
vore öfver dess tillgångar, och till köpande af fäda-
na, i ögonen fallande, varor hvilka han i annan
händelse, utan någon saknad kunde umbära och
i anseende till andra behof, med sätta borde umbä-
ra. — Utan att obilligtvis förömma Allmogens böjel-
se för prakt, tror jag dock, att densamma icke bör
af Staten underlätas eller befördras, så framt äfven
anstalterne till Folkets sedliga bildning icke skola
i betydlig mätta motarbetas. Yppighet i kläder vor-

artar sig snart till fåfanga och lättfimmighet samt
af härflytande laster, att den blir ävensom all annan
hoppighet, efter min tanka, snarare visligen inskränkt
och förekommas än underhjelpas — och jag be-
ler före, att det icke vore att falla Naturens omsorg
i vägen, om Staten i denna del, såsom i många an-
dra, skulle i egenskap af en klokt Förmyndare bevaras
de oförståndliga omöjliga bästa. Jag är lika öf-
ker derpå, som jag fruktar derför, att många af min
Schneboer, hvilka till öfverflödigt granulat i kläder, så
som till Siden, Cattun, Musclin, Silkesdukar och Skur-
lar för fina Spinnor och dottrar samt till Sammet och
Manchester mödor utfirade med guldgaloner eller fin
m. m. och till andra nog dyra klädespersedlar för sig
och sina söner, användt hvad de under några goda om-
kast öfrigt och bortt besparat af penningar, komma
att med ej mindre, än förlusten af sina hemman
plåta för sin obelänsamhet och efterapningslystna
da de innanhört, i stället för ringa afgifter efter gamla
La skatten, skola erlägga mångfaldigt större efter den
nya — och det kanske för flere år på en gång.
Sag. 7, 8. Ehuru jag hvad Uppstånders anläggning an-

84
går, är af samma tanka som den, hvilken i För-
slaget utträs, får jag dock, i endlighet med hvad jag
afsevärfvare sagt, anmärka, att de som resa i kring
Landet för att handla Vidualier eller Sköjde produkter,
icke borde så medföra och utspränga framvarer. End-
sådan tillåtelse var isynnerhet för Landthandlaren
Bönder i mer än ett affeende skädeligt, emedan er-
farenheten visar, att de som oaktadt förbudet dere-
mol, idka ett sådant näringsfång, derigenom må-
skadels blifvit lättjefulle dagdrifvare och ofruktlige
till Bönde-arbete, utom det att de ibland Allma-
gen flersfådes utbredt smaka för Caffé-drickning
och det som ännu värre är, för Toddy, Stunsk,
och annat dylikt öfverflöd.

Att förbudet emot upphandlande af Landt-
mannavarer och utminuterandet af framvarer på
Landet dageligen öfverträdes, beklagar, isynnerhet,
hvad det sednare omständigheten beträffar, afven
jag så mycket mera, som ett par sammeligen väl
försedde frambodas, tillhörige 2^{ne}, under den tiläm-
nade fästningen i Palois by, lydande Markbetontas

re, äro, dock icke med af mig dertill lemnas
samtlycke, uppförde på Ryskoberde-Bolets karta
des territorium, uti hvilka handelen jemte kroge-
ritan ätal, ehuru under tygt ogillande af alla
härskande menniskjor, offentligen idkas. Men
måne icke hvarliga utgångar skude uppfinnas för
bestraffande af sådana öfverträdelse af lagen?

Reg. 10. Fördledning af förslaget om aflysande af
flösta marknader i Finland, de i Åbo, Sawastebro
Tammerfors, Kuopio och Håjona undantagne, så
jag äru att nemna, att ärew den projecterade ma-
naden uti Idensalmi, såsom sannolikt blifvande
utan något nyttigt inflytande, förjenu att rä-
nas ibland de förnämnde, hvilkas afkaffande
vore i flere än ett afseende, en välgärning för
del.

Idensalmi den 8 Februarii 1819.

Pehr Joh. Collan.

25
K. den 10de Martii 1619. N: 820.

86

Örlogskaste Memorial.

Till följe af Kjörliga Hushållnings Sällskaps
pets till mig afslänte vördade Skrifvelse af den
2 November följelidit år, har jag till ofskillig
ga af, i denna Socken boende, Landsman af

lemnat Exemplar (hvaribland de tvänne som vor
interfolierade) af Kjöfsliga Hushållnings Säll-
skapets till Hans Majestät Kejsaren afslöta min-
däniga Förslag om en fri Landthandel samt an-
mordat dem, att deröfver till mig afgifva sin-
anmärkningar, att till Kjöfsliga Hushållnings
Sällskapet insändas; Men som jag förqvaras vänt-
tat att inbekomma sagde anmärkningar, så
jag härmedelst ödmjukast gifva det tillkännat
hvarjente jag, öfvertygad derom, att Kjöfsliga
Hushållnings Sällskapet icke misstänker min
välmening, om också mina åsikter af saken
skulle till alla delar öfverensstämma med Kjöf-
sliga Hushållnings Sällskapets egna, tar mig de-
friheten att härhos ödmjukast bifoga några
märkningar öfver benämdte Förslag. I denselna
den 6 Februarii 1819.

Pehr Joh. Collan.

1106

- 01

- 19

621

in the year 19th March 1819 1/2 80/4

[Faint, illegible handwriting in cursive script, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible handwriting in cursive script, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

Ingenting ligger i mera öppen dag, än att det för Finlands invånare skulle med föra lockande fördelar, om hvar man och borgare hade frihet, att på landets upphöjda victualie-varor och andra alster af naturens eller jordens, som på särskilda orter frambringas. Men här ruvidas en tillätselse, att i landet hålla höjningsvaror såla i fritt hus, eller att dermed fara från by till by att höjningsvaror, vore lika så nyttiga, derom har man flere skäl att tvifla. Det är väl sant, att borgaren efter njutning och efter en bekvämare lefnad, är de allmänna motivet till verksamhet och industri. Men det torde vara lika påtagligt, att föremålen för njutning och välbehågnad äro behöfva just med afseende utbräda för den nå höjden, för att denjenom också hono till en ökad omsättning och i öghet. Det ges väl ingen så obekant med världen och det som hono åt möjligheten erbjuder, som inte ser sig äga utvägar, att använda en vunnin förmögenhet. Måra nödgas härfrånna sin tankar och sina krafter, för att samla medel till att fylla de behof af njutning och gränsl

Till Hans Majestät Kejsaren underdånigt förslag om en fri Landthandel.

Den dyrbara rättighet Finska Hushållnings-Sällskapet, redan under Kongliga Svenska Regeringen ågde, att vid Thronen framställa sin tanke om Landets behof, begagnade, för snart fjorton år sedan Sällskapet för att hos Landets då varande Regering i underdånighet anmäla Finlands, och i synnerhet de inre Lands-Orternes svåra lidande af det tvång, hvarmed det allmänna förbudet mot Landthandel fjettrade handeln med Victualie varor. Ehuru denna underdåniga anhållan då icke kunde vinna afseende, har likväl sedermera uti Sverige, igenom en Konglig Författning af den 31 Augusti 1815, Victualiehandeln blifvit gjord lika fri, som den med Spanmål, ehuru detta tvång derstädes aldrig varit så tryckande som i Finland, hvarest Uppstäderna äro färre, mindre befolkade och välmående, samt tillfället att vid Bruk och Fabriker afsätta Ladugårdens alster helt och hållet saknas. Sällskapet har derföre ansett sin plikt vara, att begagna sitt tillträde till Thronen för att hos Eder Kejsarliga Majestät i underdånighet framställa, huru svårt de inre Orterne lidit af förbudet emot Victualievarors upphandlande på Landet, och huru det syntes Sällskapet, som kunde, icke allenast detta, utan äfven hela Landthandelsförbudet till stor båtad för Landet upphävas.

Det är en allmän anmärkning ibland Jordbrukare, att Akerbruket stigit, utan att Boskaps-skötseln, ehuru alltid, både i Skrift och Ordspåk helsad såsom Åkerns Moder, blifvit i samma förhållande utvidgad och förbättrad. Till

A

en del synas våra författningar hafva föranledt detta, då de, intill denna dag låtit Åkerbrukets Moder-nåring, Bop-skaps-skötsel, sucka under ett tvång, från hvilket Åkerbruket, igenom Spaumålshandelns frigifvande, uti mer än fyratio år varit befriadt. En hvar som känner Bondens ställning uti det inre landet, vet huru Ladugårdens förnämsta afkastning, Smöret, räknas som en hufvudsakelig tillgång för hans utlagor och öfrige små penninge behof. Saknande tillfälle att efter hand afsätta Smöret färskt, har han sett sig nödsakad att spara det till vintern, då det redan förlorat mycket både i vigt och godhet. -- En ny svårighet har äfven mött honom deruti, att emedan vid få Gårdar så mycket af Victualier kan under en Sommar till försälgning samlas, att de skulle utgöra ett fullt lass, och Allmogen sällan betror sin varas förnyttande åt sin Granne, han antingen nödgats nedresa med halft lass, eller ock ytterligare ett år samla, hvaraf hans varor minskats i vigt och blifvit ännu mer försämrade. Deremot är det otvifvelaktigt, att om Bonden uti det inre Landet ågde dageligen tillfälle, att efterhand till Landthandlare afsätta smärre partier af Smör och andra Victualier, han deraf äfven skulle uppmuntras till producerandet af sådane varor; att förtiga hans vinst genom ett högre pris för en bättre vara. Det synes äfven som sjelfva den omständighet, att han, i stället för att, såsom nu sker, bortbyta sin vara, komme att mot reda pennningar försälja densamma, icke skulle vara utan förmånligt inflytande på hans industrie.

En annan näringsgren, Länets förädlande till Lärster; för hvars befrämjande Eder Kejsrerliga Majestät så Lands-Faderligen nitälskat, och som för Finland med tiden kan blifva af högsta vigt, hindras likaledes uti sina framsteg igenom Landthandels Förbudet. Efter Sällska-

forn af sig sjelfva dagligen inställa sig och gräthälla en verkisamhet utan gränser. Man skulle icke vara mycket förbunden en vägvisare, hvilken, i stället att genom trogen ledning föra en ut ifrån ödemarken, blott med brännsteking visar det sköna målet ibland saknade vännar, det man sträfsar. Icke heller vore den lärare förhent af ynglingars tacksamhet, som, utan att förbringa dem nyttiga kunskaper, utan att lemna dem en båt till detta ändamål, endast vidlöftigt utbröder sig öfver de ädla fördelarna af en vunnem upplysning. Hvad luxens föremål beträffar, äro de öfverallt mera kända, så att man behöfver lägga dem allmogen under ögonen, för att väcka flumrande behof, i affigt att derigenom befordra en högre industri. Sådant kan heller någon gång leda allmogen på afvägar, för att få medel till att tillfredsställa begär, som antingen blifvit för tidigt väckta, eller ock äro för mycket häftiga, -- att vänta på flitens långsamma omgång. En sådan verk, kan förde man icke utan skäl kanna tillskriva dem

från handeln med kramvaror på landtbygden. En upp-
märksam åskådare har ofta tillfälle att erfara, huru
då ett köpmans lase flannar i någon lag, icke blott
ungdomen, utan och äldre personer, lemnande sitt
arbete, hoptals trängas kring detta glittr, som fram-
lägges för dem och retar deras nyfikenhet. Utan att
nämna den tid som dervid går förlorad, blir åfven mo-
gen, isynnerhet bland gvinnsfolket, frestad att köpa
sådant, som hon utan ett så lockande tillfälle länge
hade kunnat umåra. En hienstörig tar då, för att
betala hvad hon köpt, af sin husbonde det fjfva af
sin återstående lön. Bonden = hustrur och dottrar för-
ledas att i hemlighet sälja för sina män och fäder
af gårdens spannmål, för att kunna tillfredställa
det väntade begäret efter de lysande kramvarorna.
Ewangt ifrån att detta begär ökar hos dem arbetfliten,
blifva de till en del den hindrade af den omsorg och
möda, som de nya grannlätternas fordra, då de skola
sättas på kläderna och kroppen; och den arbetande
mannen eller fadren allena, som genom en sådan för-
sprittning kommer i trångmål, nödgas starkare an-
spänna sin omtanke och styrka, om han skall kin-
na undvika, att för obetalta räntor och utskylder

pets öfvertygelse blifver med tiden, då denna nåring hun-
nit uppdriivas till större fullkomlighet, och fått en större
utvidgning, det förnämsta tillfället till afsättning för finare
lärster uti Ryssland, och åtskilliga försök, som redan
blifvit gjorda, synas besanna denna förmodan. -- Allmogen
långs åt Nyländska kusten, men i synnerhet uti Borgå och
Ingå samt kringliggande Socknar, som sedan längre tid
varit uti Lårfts tillverkningen mera inkomen, och igenom
sin sjöfart åger tillfälle till en vig communication med de
Ryska kust-orterne, känner saknaden af en fri Landthan-
del mindre, och skall redan flitigt begagna denna afsätt-
nings kanal. Allmogen uti det inre Landet finner tvän-
get desto svårare. Landthandlars uti denna väg gjorde
speculationer uppå St. Petersburg, skola slagit förmanligt
ut, men, såsom blottstälde för åtal, afva dessa icke vä-
gat eller kunnat gifva sine gagnande företag någon större
utsträckning, och tusende armar, som igenom dageligt
tillfälle att föryttra varor skulle blifvit satte i verksamhet,
hafva förblifvit overksammas.

Under samma fritagande från Landthandels Förbudet
synes med enahanda skäl alla Allmogens små slöjde-pro-
ducter, såsom Trådkåril (Socknarne kring Nystad), Spinn-
rockar och kardor (Kelviå), Ylletyger (uti hvilka Wehmo
Socken torde framför andra utmärka sig), Pottaska, (Wasa
Lån, Ikalis), kunna inbegripas, och i sådant fall återstode af
Bondens varor, som kunde hos honom uppköpas, inga andra
än hans Skogsproducter, och som åfven dessa så mycket
mer synas kunna fritagas ifrån Landthandels förbudet,
som slika tunga varor, där Landttransport är i fråga, icke
kunna af någon annan med större uträkning transporteras
än af Allmogen sjelf, skulle den delen af Lagen emot
Landthandel, som innefattar förbudet att på Landet upp-
handla Bondens varor, i och med det samma vara helt
och hållit upphäfvnen.

Emot frihet i denna väg invänder man vanligen, det Städernes interesse fordrar att Allmogen skall till dem hämta sina varor, och att dessa skola fås till billiga priser. Efter Sällskapets öfvertygelse äro likväl dessa åsichter i grund falska. Priset uti Städerna bestämmes, ehvad man derom må säga, icke genom öfverenskommelser emellan de Handlande, utan igenom utsigten till afsättning. — Landthandlarne skulle således nogsamt akta sig att till Bonden uppe i Landet erlägga mera, än att Handlanden i Städerna, som skall exportera varan, kan hålla honom skadeslös; och om Bonden i detta fall verkligen finge t. ex. sitt Smör högre betalt, skedde sådant derföre, att det köptes färskt, då dess värde är högre, och sommartiden, då tillfälle att afsätta det genast gifves, och Handlanden således med större uträkning kan betala ett högre pris än under vintern, då han köper uppå ett måfå, icke kännande de priser som under sommaren skola gälla, och varan dessutom graveras af ränta, risk, samt försäuring och minskning under liggetiden. Det vore dessutom hos en Borgare en stor blindhet att icke inse det Bondens välstånd är grunden till Handels flor, och att således allt hvarigenom detta kan i någon mån befordras, i sin tid ofeltbart skall verka äfven till Handlandens förmån. Men om också det skulle befinnas, att Allmogen och Städerna uti denna punkt verkligen hafva ett stridigt interesse, så borde väl, efter Sällskapets öfvertygelse, ingen fråga blifva hvilkendera partens interesse då är Statens; och Sällskapet skulle anse sig högeligen misskänna Landets aktningstvårda Handelscorps, om Det kunde tro densamma ett ögonblick vidare vilja yrka, att Statens väl skall för dess interesse uppoffras.

Svårare synes den fråga vara, om äfven den andra delen af Landthandels Förbudet, som vågrar att uppå Landet hålla Kópmanas varor sala, kunde och borde til-

blifva af Krono behörigheten antastad. —
 Antagom likväl att sådana verkningar af den önskade
 böjelsen för öfverflöd inträffa mera sällan nu, då köpmän
 blott i förbisarten försälja kramvaror, på landsvägarne.
 Medgifsom till och med, att den luxe, som går ut på att
 försöka köppreser samt att smygka honom äfven med o-
 smakligt prål, är af vida ädlare slag, än alla njutningar,
 som blott reta gommen. Bestridom ike heller, att en
 ytterlig värdeslöshet i afseende på frugghet och kläde-
 dräktens behag ofta är ett tecken till hög grad af fyllden
 hos bondgossar, som uppoffra allt för det djuriska be-
 troftet af brännvin. Visserligen skalt dock landthandelns
 skadliga inflytande på landtboernes seder och förmå-
 genhet, blifva mera märkbart, om köpmän få på lands-
 bygden besätta sig, för att drifva handel med alla des-
 sa öfverflödets alster, som gifva en lockande glans, utan
 att medföra en redlig nytta. Man skulle så se bond-
 flickorna, under deras frivector och på de så kallade
 halfhelgdagarna, transte äfven om Söndagen, i grupper
 ita till grannlätens förrådshus, att der fånga sina ö-
 gon vid skimret af glaspeelar, mesfingrs knappar och
 pitkis-pötar. En klök handlande skalt väl ike
 heller underlåta att använda sin köpmans-vältalighet,
 för att förmå dem att tillhandla sig en hörs mindre
 nyttiga saker, och beröfva dem sålunda gemningar till

faderna rå ämnen, hvilkas arbetande till tyger kunde
lättas dem i en mytlig verksamhet.

Nu, då endast kring farandets handelsbetjenster stundom besöka byarna, pläga de icke medföra spirituösa drycker; emedan dessa lättligen taga strida af köld och kär-
len äro i fara att förlorast. Också har en bonde mera
sällan tillfälle att följa sig med sådant ifrån staden.
Men en på landet besatt böjman skulle äfven hafva
rom, arack och viner till salu; hvaraf bonderna till-
hvar litet gelag skulle köpa, utom att derför någon
omkostning skedd i förskaffningen af brännvin. Ivertom
skulle mangen förfä med de finare dryckerna, såsom
mera laktrar, smärningens reka sen smak, hvilken till-
slut endast med en omätlig mängd af det bästa
^{förhö} kan tillfredsställas. För äfven brända, att det icke
dröjer länge, innom bondgossarne följa att komma
in i böjmanständer, föreläda der till af hoppet om
en maktigare lifnad och mera anseende bland sina li-
kar. Tillfälle voro ju så gynnande, då hvar och en
som städdar derför, ägde rätt att få en böjman
god, antingen på hemmanet der han blifvit född, el-
ler och i något torp afides. Ja, mangen skulle då
öfvergifva den plög, som hans förfäder med så myg-
ken framgång fört på ända äkerländer, för att af si-
na fuktensboer sälja halstöder, ringar och urnyckta

lika upphävas. Sällskapet måste derför i underdånighet
utbe sig Eders Kejsersliga Majeståts tillstånd att
hårom ingå uti en vidlyftigare detaille.

Likasom hoppet om förökade njutningar är motivet till
all industrie, en sådan åtminstone icke, utan att mensklighe-
tens nu varande sedliga tendence undergår en total förän-
dring, låter under annat vilkor tänka sig, så bör ock tillfället
att med lätthet förskaffa sig sina behof åtfölja tillfället att af-
sätta egen production; Handelns och industriens halfva lif är
annars förloradt. Intet är mera vanligt än att såsom för-
derfvelig fördömma Allmogens kärlek för gränslät; Atmin-
stone har man tyckt det vara klart, att den icke vore be-
hörig så länge man ännu tidtals lider hunger, eller alldrig
mågtar bestå sig rent bröd, utan allt jemnt uppblandar
det med bark, stamp och andra otjenliga ämnen — Un-
der allt Mensklighetens verkliga eller digtade elände har
likvist alltid Anden vist sig segrande öfver materien der-
uti, att omsorgen för öfversinliga njutningar gått framför
den om de sinliga -- Så träffas hos vilda Nationer, där
de konster igenom hvilka lifvet göres beqvämt, knapt upp-
kommit, redan spår till de bildande konsterna, och så är
än i dag behofvet af Medborgares aktning och välbehag,
för den fattiga bonden i sjeliva Lapp-Socknarne, mera
känbart än hans egen mages kraf. Likasom vanan att
ifrån barndomen utan möda ledas uppå sanningen af de
för menskligheten dybaraste idéer, vanligen kommer den
bildade menniskan att förgåta hvad dessa idéers frambrin-
gande kostat, så glömmar hon äfven, vid de tusende
anledningar och väckelser till reflekterande samsunds-lifvet
erbjuder, hvad bemödande det i allmänhet för en menni-
ska, som lefver utom dessa kulturens drifhus, Städer och
Skolar, erfordras för att hålla sin själ i verksamhet. I-
från denna sida betraktad blir allt hvad som kan sätta
Folkets sinnen i skakning för Statsmannen dubbelt dyr-

bart; och derföre bör äfven, efter Sällskapets öfvertygelse denna Allmogens, uti vissa trakter af Finland så högt fördomde böjelse för prakt, anses såsom ett säkert tecken dertill, att Hon vaknat ifrån den sömn hvaruti Bonden i det inre Landet ännu slumrar, och långt ifrån att quävas, betraktas såsom ett bevis uppå en redan vaknad industrie, och ett gladt förebud för en kommande cultur. Måtte Sällskapet här icke så missförstås, som ansåge Det böjelsen för prakt för något godt i och för sig sjelf. Det undfaller vist icke Sällskapet, huru böjelsen för prakt kan sammanstå med en hög grad af barbari, och huru mycket ådlare tendence det vore, om de som utsira sig med ett, oftast smaklöst glittrande prål, håldre använde denna kostnad att göra sina boningar snyggare, och sin husliga lefnad mera beqväm; men Sällskapet tror att prakt är det första, som träffar den råa människans fantasi, och som kraftigast kan sätta hennes själ i verksamhet. — Med en större förfining får denna böjelse af sig sjelft en ådlare syftning. Sådan är åtminstone inom vårt Land naturens gång. En jemnförelse emellan t. ex. Limingo Sockneboen, och hans grannar, torde uppå sanningen af denna sats vara ett starkt bevis. För ett hastigare utvecklande af denna förändring synes Staten kunna verka genom anstalterne för Folkets sedliga bildning, men för öfrigt borde, efter Sällskapets underdåniga tanka, omsorgen att uti denna väg jemnka allt till det bästa, helt och hållet öfverlemnas åt Naturen, hvars höga afsigter den djupaste menckliga vishet alltid bör befara, att, vid positiva stadganden uti saker af i fråga varande beskaffenhet, falla i vägen.

Men äfven de, som inse att en större consumption af kramvaror uti det inre Landet vore en ren National-vinst, i det den icke kan existera utan en i samma mån förökad production, och att, ehuru behållningen, i anseende till de

91
 Det handlar väl äfven nu, att en Bonddräng begär sig på lood, för att i handelsväsendet söka sin Lycka. Men då Allmogens är ovars vid stadslifnaden, så är detta icke så lättändigt, som det synes, i fall en Bondesord hade hopp om att i egen lag en dag få drifva handel. Icke nog dermed, att han, om detta lyckas, hjälps beröfvar jordbrukets fina krafters gård. Han skulle äfven förmå en och annan af sina bröder, såsom närmast och minst dyrlijda, att låfva honom i egenhags af handllangan vid matning och försäljning. Och hvilken skada för landet bruket, att förlora så många starka armar, hvilka sedan endast sysselsätta sig med öfverflödets och vecklighetens utbredande?

Det torde icke heller undfalla Högloft. Kejsers. Hushållnings Sällskapets uppmärksamhet blott, att vid fullkomlig handelsfrihet på landsbygden, icke blott de verkliga köpmännen, som för sin näring betala skatt till Kronan, der skulle icke handla. Äfven andra, utan privilegier dertill, skola, vid den lättare tillgången till kramvaror, som då måste ägas nere, i frugg mangla ut dem äti byarna, och sålunda för den ringa vinsten försjilla en tid, som kunde användas på vida nyttigare sätt. Då skall man finna, att i samma mån som nya kanaler öppnas för handeln, ditena på återu ges igen, och att i

Samma man som köpmans handen i byarna glänser
af utländskt glitter, sådesfalten bura en swag och tra-
nandes väst.

Deputaten då alla dessa köpmän, handelsbetjenter,
handeltlangare, mangelthor och smughandlars troligen
icke äga den redlighet och de kunnigheter, som endast
i skolor vinnas genom en sorgfällig undervisning i
människans och medborgarnas plikter samt i alla de
vetenskaperna, af hvilka hämmedom en lyckligt drif-
ven handel beror; så skall deras vinst mindre grän-
sa sig på förtroendet och ett klokt beaktande af kom-
junkturen, än på skickligheten, att kunna vinna
det högsta pris för den samsta varan. Denna be-
dröglighet andas skall främringom utbreda sig af-
ven till de öfriga landets invånare; så att det sedan
endast behöfves en mängd krogar i hvar forken, för
att i grund föderfva karaktären hos våra landets

Evagt vore det inhaft häremot, att Apologiskt-
Klasfen i Finlands Trivial Skolor, och i synne-
het den vid Åbo Katedrals-skola inrättade Rollek-
tors klasfen framdeles torde förfä åfven landbyg-
den med skickliga köpmän. I Apologiskt-klasfen
förvärfvas vanligen en sålig underbyggad; och de
i Rollektores klasfen i Åbo bildade ynglingar tor

köpta varornas ringa varaktighet, blir allsintet eller obe-
tydligt större, driften till en högre industri och utvecklade
förmögenheter likväl äro för Nationen en redbar vinst,
men äfven de, som inse detta, ville Sällskapet hafva den
nåden att säga, anse likväl det inre Landet säkrare och
med större förmån kunna med sina behof förses utaf
Uppstäder, än af på Landet bosatte och derföre skattande
Handelsmän, eller kringstrykande Landthandlare.

Så vidt afsikten med Städer är att skaffa Allmogen
affättning för egna varor, och att förse henne med dem
hon kan i utbyte behöfva, så är ändamålet med våra Upp-
städer till större delen förfeladt, eller åtminstone till en
ringa del, och inom en inskränkt krets vunnit. Ty då
Allmogen där icke kan hämta sine hufvudsakelige behof
af Järn och Salt, hvilka hon med minsta kostnad sjelf
ifran Sjöstäderna npphämtar, utan endast de lättare kram-
varor, så hafva alla Städer uppe i Landet endast blifvit
af nästgränsande Allmoge besökte, och utom de där bo-
satte Embetsmän och Handlande, samt de få Handtver-
kare, som dessa kunnat gifva näring, utgör hufvudstam-
men Krögare och Färgare, de enda näringar som där
verkeligen äga trefnad. Att vänta det Fabriker skola uti
dessa öde bygder uppstå, är säkert ännu, kanske i århun-
draden fäfångt. Dessa söka alltid de folkrikaste orter
harest en mindre anläggningskostnad, och en säkrare af-
sättning hålla dem skadeslösa för det drygare pris de för
en del af sina behof nödgas erlægga.

Svårare blir frågan om Landthandels frigifvande
eller anläggandet af flera Uppstäder bör få företräde, då
man tager i öfvervägande den moraliska verkan desse;
ehuru små och obetydeliga de än må vara, yttra, i det
de, åtminstone åt dem af Landets Inbyggare, som komma
uti ett närmare berörande med hvarandra, och till en del

jemväl åt nästgränsande Allmoge, gifva en viss stöt till en högre verksamhet. Att en högre grad af cultur alldrig kan utbildas hos ett folk, där hvar Familie lefver nästan isolerad, är en sanning bekräftad af alla tiders erfarenhet, och det kan icke slå felt att ju en bekräftelse uppå sanningen af denna anmärkning bör kunna upptäckas, äfven uti våra obetydeliga Småstäder uppe uti Landet. Men som dessa, i anseende till Landets folkbrist och fattigdom, och så länge erfarenheten icke utvisat, att några Fabriker där kunna med förmån anläggas, förblifva så obetydliga och arma, att deras små Borgare ofta sakna den aktning och det borgerliga anseende, som gifva lust och mod till en högre industrie, så medföra slika inrättningar i vårt Land vist icke den nytta man af andra Länders erfarenhet kunde hafva anledning att vänta. Man torde kunna likna frågan om tiden för Ståders anläggande med den om Biens svärmande, och deraf draga den regel, att, likasom det icke bättrar att uppställa kupor förr än ett öfverflöd af bin gjort en svärmning nödvändig, så förblifva äfven Ståder, anlagde utan naturens påkallande, tomma. Stället och tiden för anläggandet af en Stad förräder sig merendels långt förut, igenom en större samling af Handverkare och Landthandlande, samt en viss särdeles liflighet, som derstädes uppkommer. En allmän frihet uti näringar skulle således ofelbart gifva säkra anvisningar när tid blefve att Staten, igenom små understöd bör söka gifva dessa naturliga anlag en hastigare utveckling. Med denna åsigt af ämnet anser Sällskapet Landthandelns frigifvande icke allenast kunna bestå jemte föresatsen att anlägga Småstäder, utan äfven böra nödvändigt föregå densamma, för att på förhand utvisa de tjenligaste ställen för dem.

Det synes då, som vore Finland vida mera betjent, om, hvar som hålst uppå Landet en Handlande kunde finna sitt interesse att sig bosätta, sådant vore, emot er-

de ej finna sin räkning att komma på landtet, för att der ädru handlarörelser. Icke heller får man hoppas, att de siffnämnde antal människor blifver så betydligt, att det äfven dertill kunde föfla; då bristen på embeckmän och medhjelpare i flere ständ nu är så stor, att man i Island nödgas dertill taga halfmagna ämnen, hvilka utan kraft att stå emot lifets stormar, af hvar lindrig frestelse ryckas ifrån pligstens handpunkter. Om man undantur några Borgare, som torde tilläpventys kunna sätta sig på landtet, skulle således säkert de flesta köpmän derstädes utgöras af allmogens söner, hvilka troligen komme att till gods njutas de förmåner Kongl. Prefect af den 10de Nov. 1796 lemnaat Finiska Borgare i allmänhet, och utan att ha vunnit den hysning och de kunnigheter, som äro den gode handelsmannens kännetecken, skulle bosätta sig hos sina föräldrar, för att upplägga sitt ringa förråd. Och landtet skulle sålunda öfverhöljas med dessa anfölicier af Herre och Bondi, som eftersträfvat den odlade klasens njutningar, men icke äga dess upplysning och seder. Olyckligt det rike, der sådana finnas till nytterhet! Den rå enfalden, som äger någon gniffla af ofskuld kvar, har ett vida högre värde, än den ofullständiga hysning med fördel i tänkesätt och handling.

Det bör äfven anmärkas, att tilläfseljen att hvilka köpmanna varor sälla på landtet, skulle bereda en bland-

ning i näringarna deffades. Likhjond det nu händer i
småstaderna, att en del borgare och handtverkare til-
lika äro jordbrukare eller bönder, till stort hinder
för handels och slöjdernas uppkomst; skulle, så främ-
en fullkomlig handelsfrihet ägde rum, många bö-
der på landet tillika wara handelsman, eller för-
man åt de der bosatte handlande. Hvem kunde för-
mena en köpmann deffades, att äga en landegendom
hwareft återbruk och handel drifvas jemte hwaran-
dra, till skada för beggenda? Och hvem kunde
aförja det bönderne, i likhet med invånarna i
Wiborgs län, smärningor dragas ifrån skottskeln af
deras hemman, för att låna kramvaror ifrån ett
ställe till ett annat? Denna märkelige födkrokt
skall blifva dem mera välkommen, än det tunga
arbetet vid återbruket; hvilket dock alltid bör ut-
göra hufvudnäringen i Finnland. Hvad vinnas
således annat, än att deras antal bli mindre, som
er jordens sköte frambringa de närande wätern,
men att landet öfverflödar af dessa kringvan-
drande karavanser, som icks befördra produk-
tion, utan förtära rikets meq, under det de blö-
flette naturens och slöjdernas alster från man
till man, och i synnerhet bidraja till afgangen
af utrikes- ifrån hämtade öfverflödesvaror. Med

läggandet af en lämpelig skatt tillåtit, äfvensom att de,
hvilka resa ikring Landet för att handla Victualier eller
Slöjdeproducter, sige medföra kramvaror, så fort de till
erhållande utaf ett sådant tillstånd sig anmält och derför
skattade. Minuthandlarne i Städerne skulle väl här af one-
keligen lida, men de skulle kanske snart finna sin goda
uträkning att bosätta sig uppå Landet, och där hållas
mer än skadeslösa. — Men om också följderna verkligen
blefve, att mängden i brist af nödig utkomst nödgades
öfvergå till andra yrken, så bör väl ingen kunna klaga,
som besinnar att Handlande och Handel existera för Lan-
dets skuld, men icke Landet för deras; Ofelbart är äfven
det, att, så fort Folkets välmåga stigit, skall en långt lif-
ligare och förmånligare handel uppstå och hålla Handels-
corpsen mer än skadeslös. Förbudet emot upphandlande
af Landtmanna varor och utminuterandet af kramvaror på
Landet är dessutom de facto upphäfvit, i det nemligen
det, såsom en hvar känner dageligen öfvertrådes, och så-
ledes endast tjent Krono-Betjeningen, såsom en aktad För-
fattarens ord falla, till ett tillfälle att då och då, efter in-
fall, genom ett kap förbättra sina svaga villkor. Dess upp-
håfvande påkallas således högeligen äfven af det skäl, att
Folket må hafva, åtminstone ett tillfälle mindre att se
huru Lagen kan strafflöst öfvertrådas.

En annan fråga blir det, om Städerne, deröfver i Nä-
der hörde, kunde anse de utaf Sällskapet i underdånighet
föreslagne Författningar såsom stridande mot deras privi-
legier. I sådant fall skulle de, enligt vår constitution
endast vid en Landtdag kunna afgöras. Sällskapet tillför-
ser sig likväl med säkerhet att Handels-Corpsen skall åt-
minstone instämma uti den delen af Sällskapets underdå-
niga önskan, som angår tillstånd att uppå Landet upp-
köpa Landtmanna varor.

Men äfven i det fall att hvad Sällskapet i underdånighet föreslagit om Landthandels förbudets upphäfvande, icke kunde i Näder bifallas, synas de flesta marknader kunna i Landet indragas. Sällskapet misskänner visst icke den stora och redbara nytta dessa människornes första samband gjort menskligheten, och och huru, hos ett folk som står uppå den grad af Cultur, som Finnen uti det inre Landet, dessa till en del verka liksom Spelen hos de gamle Folkslagen; Men att de flesta af Landets marknader endast äro en mötesplats för några nåstgränsande Socknars, i synnerhet ungdom, och en olycklig anledning till tusende brott och utsväfningar, utan minsta oeconomisk nytta för någon människa, utom krögare, är så ofta anmärkt, och önskan om deras upphäfvande af Sällskapet i underdånighet vågar hoppas det Landets stora lidande, äfven af dessa, skall vinna Eder Kejsersliga Majestäts Nådiga afseende, och alla andra marknader i näder aflysas, utom de hvilka, såsom marknaderna i Åbo, Tavastehus, Tammerfors, Kuopio och Kajana, yttra ett vidsträckt inflytande.

[Faint mirrored text bleed-through from the reverse side of the page]

[Faint mirrored text bleed-through from the reverse side of the page]

Med innerlig öfvertygelse om skadligheten af en, om man så får utnyttja sig, Häende handel på landsbygden, hem skallas dessa anmärkingar till Höglofl. Kejsers. Hushållnings Sällskapet mogna om pröfning. Öfvertygelsen är icke att öfverhärskat förslag Höglofl. Sällskapet gifvit, angående friheten för köpmän i Händerna att resor omkring landet, för att i förbisfarten sälja sina kramvaror. Detta har genom de stränga förbudet icke kunnat hindras; hvarföre det oförändligt är bättre att en sådan handel verksättes med Öfverhetens tillstånd än att den, såsom nu sker, idkas till trots af Lag och förordningar. Olagenheterna deraf torde icke heller blifva så betydliga, som man af den Häende handeln har orsak att befara. Tilläggen i afseende på den sednare, att det är bättre att förhindra ett privilegium, som ännu icke existerar, än att taga tillkänna en redan gifven rättighet, hvars följder med tiden skulle befinnas vara värdliga för Staten. Förbudet skulle då kanske förklaras såsom en död bokstaf under det den indragna handeln ägde fullkomligt lefva till allmän förargelse för de laglydige. Kanske också skulle tillåtelsen af en sådan handel redan gör flere förordningar nödvändiga, för att förhindra de oordningar, som efter hand röja sig.

Deputaten, då en sådan köpsman skap på landet vore att inträng i redan gifna privilegier; torde det vara så långt att vid en Landtdag söka förmå Borgare Ståndet till att derfyll lemna till bifall. Och då såsom ovan för är anmärkt, följdererna af det föreslagna handels-systemet kunna bli

mindre fördelaktiga för vårt Tofferland; skall hvar af oss
som öfvervägat saken på alla sidor, blifva de handlande
mycket förbändne, twiltia afboja nämde system, i fall
tilläfsentign någon derom skulle väcka fråga.

Sid. 10. Hvad marknaderna på landet angår, hafva de
flerstädes varit så mycket fördelrigare, som ingen Polis
der funnits, att hämma de brott, som vanartige personer
sig själwa lemnade, föröfwat. Med innerlig glädje skän-
ke således hvar redlig landsman emottaga vår skilde Regard
färes påbud om dessa marknadens afhållande. Måra
granvilaga förde den frågan uara, om marknaderna
vissa småstäder äfven borde aflyttas. För händt, att jem-
väl dessa blifwa öfverflödiga, om Allmogens ike hin-
dras i den pläghed, att utom marknad en eller flere
gångar twart år samman komma till städerna, för att
fälja och köpa landtmannas warer. Vid dessa tillfär-
len äro fullen och stöder mindre vanliga, än på en
marknad, der folket till stor del inträffar för nöjes

---n.

landtmanne, bör ju liksom rättigt
fritt till framman Gålf, af pruz, &
Gålf sälja sina produkter samt
sina tillredningar, som ju, ju 23
tulligt rättigt ut upodla sig
frambringa, och flugo
fäliga, följa afledning.
Gålf afslutning in för fram
dröndig aradar, juu framning
folag in litet af juu arbets störela
frug ut lünnen fortsetta det pult,
juu arbetet om juu afbidu lida,
juu luff-lals produkter af darna
fättning in affen afflagge, Dard.
juu lid försämma ipp luredbrilat.
juu uddgub affta juu uad juu
ror, af juu lopsar lida juu uad
pedon.
juu försälquing samman in ualdid
förmouligust, om ocl lall litet lügen
juu Dard prifat. I
juu lopsar bör de lilliga, juu
juu.

Callu manlunda uti ife Thadru
lengt af laqfur Thadru of adun
lacialer indindur famlingo of vura
bogat fundet mallas, selluogga
of mallas Thadru of laudluane
skal bibifallan.

Dr firvun ife Thadru boude fura
ullid vid pua Thadru rator, vid eing
of vrbortu frammar fura gauru
ligan, skal allar bor dar for Thadru
quid linaf, eing, vrbortu of la
lub.

Det laud ut Thadru bor
si frammar for innotand af pdr
skal. Manlunda i Thadrua lina
na si vura famlingu bauru police
un god - Ofan god manlunda of
lice pud laudat un rift udjelig.

Det un rudaft an linnig orquu
lig munu allar manu indur flur
fom furdur ut fura fura of la
Manlunda fom boru bibifallan
skal vura furdur of la riftu
lindu skal lora of fura of la
fura riftu - Oiga fura man vil

Mid manlunda dur manna Thadru
dru lundluane infirma fura
of lafla an fura of lafla, fura
dur fura lundluane fura
bifallig of fura flode lura
vura for det bafur rift, bafur
langu Thadru rator, fura fura
rift i flara bauru of lura ul
dru ali bauru fura of bauru
lunda of fura fura skal fura. Om an
of annan Thadru lura fura fura
fura, fura fura lura fura fura
fura fura, allar vid lura
lingo, Thadru allar vrbortu rator
fura fura fura fura fura vid manlunda
fura fura fura fura fura fura fura
allar fura fura fura fura fura fura
fura. fura an fura fura fura fura
fura an god police lilla fura fura fura.

Det lundluane an rufaldig
Oma Thadru
Gundluane

